

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiêu Đăng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường

Ngôi nhà CAPITOL RECORDS, một trong những hãng sản xuất đĩa hát danh tiếng ở Mỹ

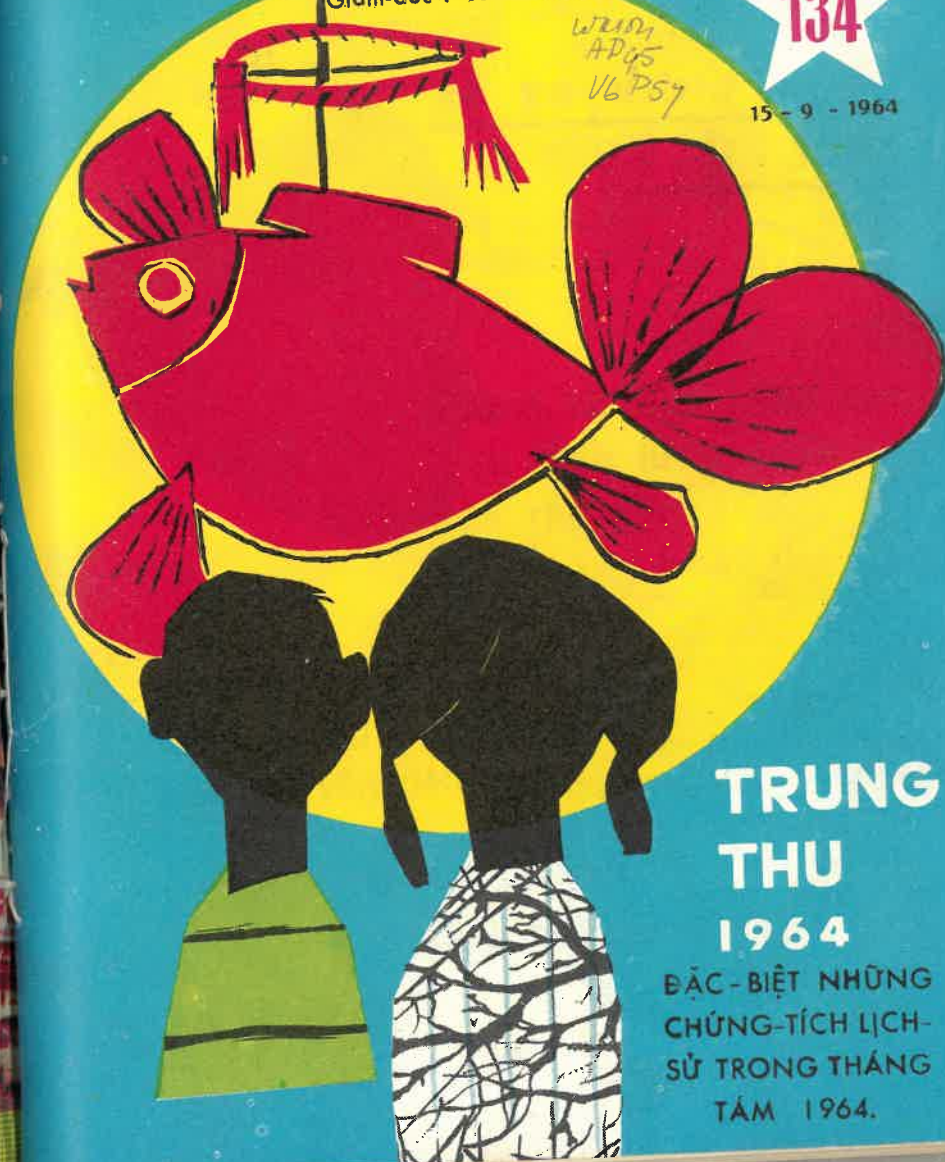
PHỔ THÔNG

Tạp-chí Văn-Hóa ra ngày 1 và 15

Giám-đọc: **NGUYỄN - VỸ**

★
134

15 - 9 - 1964

*WZM
ADG
V6 P57*

TRUNG THU

1964

ĐẶC-BIỆT NHỮNG
CHỨNG-TÍCH LỊCH-SỬ
TRONG THÁNG
TÂM 1964.

10\$00

PHỎ - THÔNG

SỐ 135

sẽ ra đúng ngày

28 - 9 - 1964

với nhiều bài vở
vô cùng đặc sắc,

những tài liệu khoa học,
gián điệp lừng danh
trên thế giới
chưa từng khai thác,

cùng mời bạn thưởng
thức những áng văn tuyệt tác
trên thi văn đàn thế-giới.

- và đi sâu vào lòng
đại dương v.v...

LE SECOURS

Công-Ty Bảo - Hiểm và tái Bảo-Hiểm những tai nạn, hỏa-hoạn, hàng-hóa, trộm cắp và tất cả các rủi ro

Trụ sở chánh :
30-32, đường Laffite — Paris (9ème)

Chi-Cuộc Viễn-Đông
16, đại-lộ Nguyễn-Huệ — Saigon
Điện-Thoại : 20.461

- Bồi thường mau lẹ
- Nghi thức giản tiện

Khi hữu sự hay hỏi thăm liền chớ ngần ngại — Mọi sự dễ dãi và tiếp rước niềm nở sẽ dành cho khách bảo-hiểm.

Xổ Số Kiến-Thiết Quốc-Gia Giúp nước thêm nhà ta thêm của

3 LÔ ĐỘC ĐẮC

mỗi lô

1.000.000 \$

XỔ THỨ BA HÀNG TUẦN, MỖI VÉ 10 \$

THẦN-TÀI CHẴNG VỊ RIÊNG AI
CỬ MUA VÉ SỐ
THÌ THẦN-TÀI SẼ ĐẾN THĂM

PHỔ-THÔNG

TẠCH CHÍ

GÓP PHẦN XÂY DỰNG VĂN HÓA VIỆT NAM
PHỔ BIẾN VĂN HÓA ĐÔNG TÂY KIM CÔ

Giám-đốc, Chủ-bút : Nguyễn-Vỹ

Tòa-soạn : 233, đường Phạm-Ngũ-Lão, Saigon — Đ.T. 25.861

NĂM THỨ VI ★ SỐ 134 ★ 15-9-1964

1.— Trung thu năm nay	Nguyễn-Vỹ	7 — 8
2.— Giải thưởng Tao dân Bạch nga	Nguyễn-Thu-Minh	9
3.— Quách thị Trang xô ngã	Thiếu-Son	10 — 15
4.— Nhiều chi tiết mới nhất trong trận thủy chiến ở vịnh Bắc-Việt	Nguyễn-Minh	16 — 24
5.— Cuộc tranh đấu bi hùng	Hoài-Thương	25 — 30
6.— Thu hôm nay (thơ)	Phương-Đài	31
7.— Con người chiến-quốc	Thiếu-Son	32 — 35
8.— Mùa đông (truyện ngắn)	Hoài-Thương	36 — 40
9.— Bình yên, bại ngán (TĐBN)	Trần-tuấn-Kiệt	41
10.— Cao trào tranh đấu của thanh niên SVHS	Nguyễn-vạn-Hồng	42 — 53
11.— Tâm sự vụn	Minh-Đức	54 — 59
12.— Tết của thiếu nhi Nhật	Trịnh-văn-Tiến	60 — 65
13.— Chiến tranh (thơ)	Nguyễn-Băng	66
14.— Khi miền Trung vùng dậy	Nguyễn-Ngô	67 — 78

15.—	Thủ đó những ngày đau thương	Nguyễn-Minh-Liên	79 — 85
16.—	Đẹp (thơ)	Tuệ-Mai	86
17.—	Tuấn, chàng trai nước Việt	Nguyễn-Vỹ	87 — 90
18.—	Nửa giờ với Bác sĩ Lê-khắc-Quyến, Chủ tịch Hội Đồng Nhân Dân Cứu Quốc.	Nguyễn-hu-Minh	91 — 95
19.—	Lua (kịch thời đại)	Minh-Đức	96 — 102
20.—	Trung Thu (thơ)	Hỷ-Khương	103
21.—	Thu xa vắng (thơ)	Phương-Duyên	104
22.—	Gordon Bennett, vua báo chí.	Từ-trâm-Lệ	105 — 108
23.—	Quảng-Ngãi, những ngày sôi động	Yên-Duy	109 — 110
24.—	Thu cảm (thơ)	Song-Thu	111
25.—	Đoàn ca (thơ)	Hoài-Thương	112
26.—	Phổ-Thông phỏng vấn các tướng lãnh	Thái-Dương	113 — 116
27.—	Thơ lên ruột.	Tú-Be	117 — 118
28.—	Một thiên tài giản dị.	Chiến-Thống	119 — 130
●	Tranh vẽ	Ngọc-Dũng	
●	Trình bày	Nguyễn-Minh	

- * Chúng tôi hoàn-toàn không chịu trách-nhiệm về những bài lai cáo của bạn đọc, (theo thể-lệ chung của các tạp-chí quốc-tế).
- * Bài lai cáo không đăng, không trả lại.
- * Các Sách Báo Việt-ngữ ở trong nước được tự-tiện trích đăng những bài trong tạp-chí PHỔ-THÔNG, nhưng yêu-cầu đề rõ xuất-xứ: « Trích Tạp-chí PHỔ-THÔNG » và đừng viết tắt.
- * Cấm trích, dịch, phỏng đăng vào sách báo Ngoại-quốc mà không xin phép.
- * Tous droits de traduction, d'adaptation, et de reproduction même partielle, réservés pour tous pays. Copyright by PHỔ-THÔNG, printed in Việt-Nam.

Tổng-phát-hành PHỔ-THÔNG ở Âu-Châu và Phi-châu
 ● Notre représentant général pour l'Europe et l'Afrique

● Our general agent in Europa & Africa

LONG HIỆP

13, Rue de la Montagne Ste Geneviève — PARIS V
 (vente — abonnements — Publicité)

Số đặc biệt

TRUNG THU

Năm nay

KHÁC hơn mọi năm, số đặc biệt Trung-Thu năm nay của tạp chí Phổ Thông không có một bài nào nói về Trăng Rằm tháng Tám, về mùa Thu mơ Trăng, về Mùa Thu lá rụng...

Số đặc-biệt này ra nhằm vào Mùa Thu loạn-ly, mùa Thu chết-chóc, một mùa Thu bi-đát, âm-ù trong Lịch-sử miền Nam.

PHỔ-THÔNG — 134

Những biến-cổ trầm-trọng liên-tiếp xảy ra tại Saigon, Huế, Đà Nẵng, Qui-nhơn, và các nơi khác từ mùa Xuân đến mùa Thu năm nay, gây cho lòng người bao nhiêu chán-nản, lo phiến, đã được ghi lại trung-thành trong số báo Trung Thu, để chứng dẫn một Thời-đại đầy biến-đổi bất ngờ.

Qua những tháng ngày vô-định, mà lòng người xao động, trí người dẫn-dọc liên-miên với những cảm-nghĩ nặng nề, rời-rạc, văn-nghệ và tư-tưởng đều bị rơi vào quái-ảnh của một giấc mơ tàn-phế.

Chân-Thiện-Mỹ toát lên như một trụ khối đỏ-lòm và đen-nghit từ một lò sát sinh dằng dọng các vị Thần cảm lạng. Không còn gì là Tinh-khiết trong thần-thoại ngọt-ngọt của Hận-thù và Ác-mộng. Có tiếng nói của cái chết trong lời ca của Kim Đồng, và trong lớp lá rụng không còn câu hứa hẹn nữa.

Đây là đen-tối của những tâm-hồn sa-đọa, những ám-ảnh dài dằng-dặc, mà cánh đã gãy, hơi thở đã bịnh, mà máu đọng lại như một viên ngọc lưu-ly trong những con mắt Phượng-hoàng.

Không phải thế-giới của Tử-thần. Chính là mùa Thu, Mùa Thu của một nhân-loại đang quẩn-quại, đang rục-rã trong mịt-mù. Chúng ta hy-vọng những mùa Thu sau Trăng Rằm sáng tỏ sẽ về với Loài Người.

Nguyễn-Vỹ

Giải Tao-Đàn Bạch-Nga

★ ★ ★ ★ 1964 ★ ★ ★ ★

TAO-đàn Bạch-Nga đã nhóm phiên đặc-biệt lúc 5 giờ chiều Thứ Bảy 5-9-1964 để quyết-định về *giải Tao-Đàn Bạch-Nga 1964* mà chúng tôi đã hứa sẽ tuyên bố kết quả trong lễ Trung-Thu năm nay.

Toàn thể Tao-đàn đều hiện diện, trừ bạn Minh-Đức đi công tác xa Saigon không về kịp. Các bạn trong Tao đàn Bạch-Nga Hải-ngoại, Nguyễn văn Cồn (Paris), Đào Thanh Khiết (Manille) cũng đã gửi về các bản chấm thi. Trừ bạn Thanh Nhung (Tokyo) vì bài gửi lần thứ nhất bị thất lạc, chúng tôi đã phải gửi lại lần thứ hai, nên bản chấm thi của bạn Thanh-Nhung sẽ gửi về trễ, mặc dầu chúng tôi đã gửi qua hai lần, đều bằng phi-cơ, trong phong bì bảo đảm.

Vậy chúng tôi còn phải chờ bản chấm thi của bạn Thanh-Nhung.

Nhưng, giả-sử trong trường hợp bạn Thanh-Nhung chưa gửi về kịp chăng nữa, chúng tôi cũng sẽ nhất định tuyên bố kết quả *giải Tao-Đàn Bạch-Nga 1964* đúng ngày 1-11-1964 là vừa ngày *Kỷ-niệm Đệ-lục Chu-niên của tạp-chí Phổ-Thông*, và là ngày *Lễ Quốc Khánh, Kỷ-niệm Cách-Mạng 1-11*.

Xin bạn đọc thông cảm, nhất là các bạn dự-thi, hầu hết là những Thi-sĩ có tên tuổi của Thế-hệ mới, có rất nhiều tài-hoa, và nhiều triển-vọng. Như chúng tôi đã tuyên bố, những bài Thơ của những Thi-sĩ trúng giải sẽ in thành sách, trong quyển: *«Giải-Tao đàn Bạch-Nga 1964, với bản «Tuyên ngôn của Tao đàn Bạch-nga».*

Thư-ký Thường-trực
Nguyễn-Thu-Minh

thu năm nay là thu cách-mạng

QUÁCH THỊ TRĂNG

xô ngã NGƯỜI HÙNG

★ *Thiếu-Son*

SỜ báo này đáng lẽ là sò đặc biệt *trung-thu* như mỗi năm đều có. Nhưng thu năm nay khác với những thu trước vì ở nhân-gian có những biến-cổ quan-trọng hơn những chuyện ở cung trăng mà loài người đã bắt đầu thám-hiêm và được

biết chắc chắn là không có chị Hằng.

Không có chị Hằng thì cũng không còn thi-vị.

Ngó lên không tìm được thi-vị nhưng nhìn xuống lại thấy đây về hào-hùng.

Hào-hùng ngay trong cái khí-thê anh-hùng của dân tộc Việt-Nam tranh-đấu để hoàn-thành cuộc cách-mạng 1.11-63.

Thật ra cách-mạng 1.11 chỉ là một cuộc đảo-chánh của quân-đội hạ nhà độc-tài Ngô-đình-Diệm. Nhưng bởi có sự tham-gia của nhân-dân nên cũng có thể gọi là cách-mạng nếu những nhà lãnh-đạo chịu hướng theo đường lối nhân-dân và chịu mở rộng dân-chủ. Nhưng rồi tự-do cũng bị hạn chế, dân-chủ bị kềm-hãm, báo chí liên-tiếp bị đóng cửa, bộ máy hành-chánh vẫn chậm-chạp như rùa bò vì được giao cho những người của chế-độ cũ. Nhân-dân đã đau-khổ rất nhiều

QUÁCH THỊ TRĂNG

về chiến-tranh mà cũng không thấy có chút nào hy-vọng được sống lại trong cảnh hòa-bình. Ấp chiền-lược được đổi ra là ập Tân-sinh. Phó Tổng-Thống cũ được mời làm Thủ-Tướng. Tóm lại cách-mạng chỉ thấy trong danh từ. Người dân thất-vọng và chán-nản nên đã bắt đầu lãnh-đạm với một cái chánh-quyền mà họ vẫn phải gọi là cách-mạng. Chính vì thế mà khi có cuộc chỉnh-lý 30.1.64 họ có thái-độ như khách bàng-quan, mặc tình cho các ông tướng-tá hạ-bệ nhau và thay thế cho nhau. «*Hội đồng quân-nhân cách-mạng*» được thay thế bằng «*Hội-Đồng quân-đội cách-mạng*». Nhưng lần này thì nhân-dân hoàn-toàn đứng ngoài cuộc. Họ chỉ bắt-nhãn khi thấy người cầm đầu cuộc cách-mạng 3 tháng về trước bị bạc đãi và một số tướng lãnh có công với cách-mạng bị «chộp mũ» và bị lưu-đày.

Tuy nhiên, nếu những người sau làm hơn được những người trước thì họ cũng không bất-bình cho lắm. Họ bất-bình là vì Trung-tướng Nguyễn-Khánh có vẻ bao-biện

ôm-đồm, có những thủ-đoạn mị-dân và đi ngược hẳn với đường lối cách-mạng và dân-chủ.

Đã vậy mà ông cũng không bao giờ tính tới chuyện giải-quyết chiến-tranh. Người ta thấy ông có vẻ hăm-hừ quyết liệt và được sự ủng-hộ nồng-nhiệt của người Mỹ. Chính Bộ-trưởng Mac Namara đã từng tuyên-bô: «*Nếu Tướng Khánh từ-chức thì tôi cũng từ-chức luôn*».

★

Người Mỹ đã kiểm tra được «*người hùng*» theo quan điểm của họ.

Trước đây họ đã kiểm tra được người hùng ở Tổng-Thống Ngô-đình-Diệm. Họ đã ủng-hộ Tổng-Thống hết mình. Họ thấy ông đi quá mức vì ông đã dám xúc-phạm đến Phật-giáo là một tôn-giáo được đại-đa số nhân-dân tin theo. Họ buộc lòng phải ủng-hộ phong-trào chống đối ông. Nhưng họ không muốn ông chết. Họ chỉ muốn làm cho ông sợ để rồi ông phải khôn-ngoa hơn, dễ bảo hơn và rồi có thể họ lại dùng ông nữa. Nhưng họ không cứu được ông khỏi chết.

QUÁCH THỊ TRANG

Chính ông cựu đại sứ Cabot-Lodge trước khi về nước đã công-khai tuyên-bỏ lấy làm ân-hận là không cứu được ông.

Phe tướng-lãnh cầm đầu cuộc cách-mạng 1-11 đã tỏ ra thiếu cương-quyết trong công-tác chống-cộng nên họ đã bị hy-sinh để nhường chỗ cho một người hùng có thể kế-nghiệp Ngô Tổng-Thống là Trung-Tướng Nguyễn-Khánh như đã nói ở trên.

Nhưng ông này không thể chỉ nương dựa vào sức hậu-thuần của Hoa-kỳ. Ông còn có sự ủng-hộ của những gì còn lại của chế-độ nhà Ngô. Ông đóng một vai tướng rất khó-khăn là vừa tỏ ra cách-mạng vừa ngấm-ngấm làm sông lại những lực-lượng của dư-đảng cần-lao với những phần-tử quá-khích trong những người đi cư thiên-chúa-giáo. Và chính vì thế mà mới xảy ra những vụ Duy-xuyên, Phước-lý và biết bao nhiêu vụ đàn-áp Phật-Giáo do do bàn tay của dư-đảng cần-lao nằm ngay trong chánh - quyền. Chánh quyền trung-trương kẹt

trong thế khó xử nên đã xử chìm xuống làm cho cả hai bên đều bất-mãn như là bên Phật-giáo.

Trung-Tướng Khánh thầy cần phải có một chánh-phủ mạnh nên tập-trung tất cả quyền-hành quân-sự và dân-sự vào tay ông và phe đảng của ông.

Ông giải - tán Hội - đồng Nhân-sĩ, gạt các chánh-đảng ra ngoài, cải-tổ thành-phần Hội-Đồng quân - đội cách-mạng, thăng chức và bổ-nhiệm những người thân - tín của mình vào những địa-vị then chốt trong chánh quyền và quân-lực. Nhưng chưa đủ. Ông còn phải đi mạnh hơn nữa và làm mạnh hơn nữa.

Chiến-tranh chống-cộng là một yếu-tố quan-trọng. Không chậm-dứt thì phải tăng-cường. Và hơn đó mà phát-động phong-trào Bắc-Tiên.

Nhưng Bắc-tiên không như thiết phải vượt sông Bến-Hải. Việt-Cộng đã phá-hoại miền

QUÁCH THỊ TRANG

Nam nhưt - định ta phải có biện-pháp trả đũa. Ta có ưu-thế về không-quân và hải-quân với sự ủng-hộ của Hoa-kỳ. Thế là có những cuộc tấn-công Hòn Mê và Hòn Ngủ. Rồi tiếp tới là hai trận thủy-chiến ở vịnh Bắc-Việt đưa tới những trận oanh-tạc đại qui mô xuống những căn-cứ quân-sự của V. C. ở Bắc-Việt vào thượng-tuần tháng 8.

Nhân-dân miền Nam sôi-nổi chia làm 2 phe rõ-rệt. Phe chủ - chiến trông đợi một cuộc Bắc - Tiên thật sự. Phe chủ hòa lo sợ một cuộc trả đũa của đôi-phương.

Phong pháo đã châm ngòi nhưng chỉ nổ có mây tiếng rồi tịt luôn. Cái đó người Mỹ gọi là « trả đũa có giới hạn. » Mỹ phải thị oai để chứng tỏ rằng mình không phải là « cọp giấy ». Rồi Mỹ đem vấn-đề ra Hội-đồng Bảo-An L. H. Q. và cả hai miền đều được mời tới dự mặc dầu chưa phải là hội-viên L. H. Q. Nhưng

miền Bắc không chịu đi dự và đòi đem nội-vụ ra xử ở Hội-nghị Genève.

Nếu Hội-Đồng Bảo-An được xử vụ kiện này thì L. H. Q. sẽ thay thế cho Hội-nghị Genève.

Nếu Bắc-Việt Nam-tiền đề trả đũa thì Hiệp Định Genève đương nhiên bị hủy-bỏ. Chiến tranh sẽ không bị hạn-chê và sẽ lan rộng và nổ-bùng to lớn có thể biến thành một cuộc

Đừng midol trị các chứng đau nhức
vô cớ nhức
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

QUÁCH THỊ TRANG

Đại chiến có nhiều nước tham gia. Nhưng trước cuộc tuyên-cử Tổng-Thống Mỹ không thể làm như vậy được. Và tình-trạng lơ lửng giằng co đã tạo nên một không-khí khẩn-trương đặc-biệt.

★

Không-khí khẩn-trương đã giúp cho Trung-Tướng Nguyễn Khánh ban bố lệnh-trạng khẩn-trương bắt đầu từ ngày 7-8-64 và ra lệnh giới-nghiêm đề chuẩn-bị chiến-tranh. Và cũng như đó báo-chí bị kiểm-đuyệt, cầm tụ họp, cầm biểu tình, cầm ra đường từ 11 giờ đêm cho tới 4 giờ sáng. Trung-Tướng còn dọn đường đề thành lập một Nội-các chiến-tranh bắt đầu bằng bản Hiến-Chương làm tại Vũng-Tàu ngày 16-8.

Bản Hiến-Chương này hủy-bỏ luôn 2 Hiến-ước của Hội-Đồng Quân-nhân Cách-Mạng do Trung-Tướng Dương-văn-Minh lãnh-đạo. Ngay cái địa-vị quốc-trưởng của ông này cũng mất luôn mặc dầu ông

chỉ là một món đồ trang-trí. Tất cả quyền-hành đều tập-trung trong H. Đ. Q. Đ. C. M. Hội-đồng này bầu Trung-Tướng Khánh làm chủ-tịch quốc-gia Việt-Nam và chủ-tịch tức là Quốc-Trưởng, là Tổng-Thống, là ông Ngô-đình-Diệm sống lại, là người hùng đúng theo quan-niệm của người Mỹ. Chẳng thế mà bản Hiến-Chương vừa ban-hành thì Tổng-Thống Johnson liền hoan hô và ủng-hộ Chủ-Tịch Nguyễn-Khánh. Ngoại-trưởng Dean Rusk phê-bình: « Đường lối chánh-trị của Trung-Tướng Nguyễn-Khánh là một đường lối tốt nhất ».

Nhưng nhân-dân Việt-Nam lại thấy đường lối chánh-trị của ông Khánh là một đường lối độc-tài quân-phiệt.

Bạn đồng-nghiệp Lập-Trường đã viết: « Bản Hiến-chương Cấp-Xanh-Rắc của chúng ta là bản Hiến-chương kỳ lạ nhất trong lịch-sử Hiến-pháp thế-giới. Nó kỳ lạ ở chỗ nó muốn tạo ra một bề ngoài dân chủ, hợp

QUÁCH THỊ TRANG

pháp như thiên hạ đã từng làm, mà không tạo nổi, không thể tạo nổi, không làm thế nào tạo nổi. »

Và kết-quả là bản Hiến-chương đã bị tiêu hủy sau những cuộc tranh-đấu quyết-liệt và đổ máu ở khắp nơi.

Ngày 25-8-64, ngày kỷ-niệm Quách-thị-Trang là một ngày lịch-sử. Quách-thị-Trang là

trượng-trung cho cuộc tranh-đấu cách-mạng của nhân dân Việt-Nam cũng như Marianne là trượng-trung cho lý-tưởng Cách-mạng ở Pháp.

Quách-thị-Trang đã xô ngã người hùng. Nhưng Trang còn đánh tan bọn dư-đảng cần-lao, bọn phản cách-mạng. Chuyện đó sẽ nói ở bài sau.

★

★ NGOÀI NHỮNG DỊP ẤY KHÔNG BAO GIỜ TÔI UỐNG

Một bạn có người hỏi bà Lily Bollinger nhà sản xuất rượu sâm banh tiếng tăm ở Pháp rằng bà thường dùng rượu vào lúc nào ?

Bà Bollinger trả lời:

— Tôi ít uống rượu lắm. Tôi chỉ uống nó khi nào tôi vui hoặc tôi buồn. Một đôi khi tôi cũng uống vào lúc cô quạnh và dĩ nhiên khi có khách khứa thì tôi phải uống rồi. Ngoài ra tôi cũng phải nhắm nháp nó khi nào tôi thấy ăn không ngon và tôi cũng cần uống khi tôi đói. Ngoài những dịp ấy ra không khi nào tôi uống, trừ phi khi tôi khát.

Thật là câu chuyện rượu say chứ người không say.

Quing midol

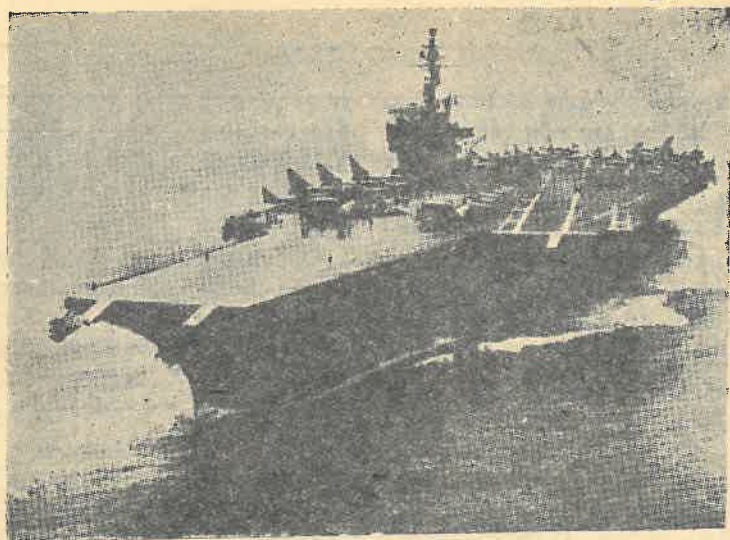
Đi các chứng đau nhức
và cảm cúm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

Quing midol

Đi các chứng đau nhức
và cảm cúm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

Hàng không mẫu hạm Constellation đang rẽ sóng tiến về Vịnh Bắc Việt

NHIỀU CHI TIẾT
MỚI NHẤT TRONG
TRẬN THỦY CHIẾN
Ở VINH
BẮC - VIỆT...

★ Nguyễn Minh Thuật

- **MỘT CUỘC ĐỤNG ĐỘ ĐẦU TIÊN GIỮA MỸ VÀ CỘNG SẢN SAU CHIẾN TRANH TRIỀU TIÊN.**
- **5 CĂN CỨ CỦA BẮC VIỆT BỊ OANH TẠC 10% TỔNG SỐ DẦU BỊ TIÊU HỦY VÀ 1/2 HẢI THUYỀN BỊ ĐÁM.**
- **MỸ : 2 PHI CƠ BỊ HẠ, 2 PHI CƠ BỊ ĐẠN NHƯNG VẪN ĐƯỢC CĂN CỨ...**

TRONG công việc tuần tiễu ở Vịnh Bắc-Việt của chiếc khu trục hạm Maddox cũng chỉ là một việc như trăm ngàn chuyến tuần tiễu thường lệ. Ngoài ra, nhiệm vụ của chiếc Maddox còn là đề « phô trương » quốc kỳ Mỹ và kiểm soát các vụ tiếp tế các chiến cụ cùng các cán-bộ du kích của Bắc-Việt.

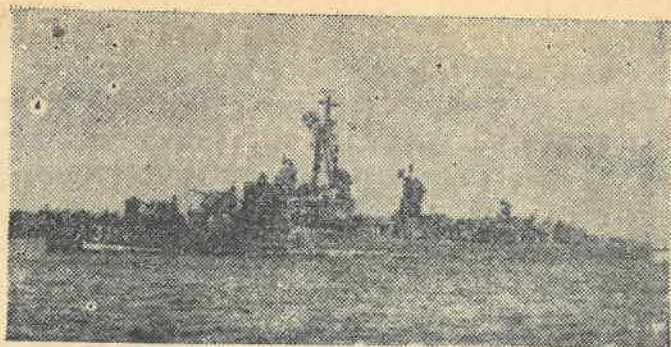
Thình-thoảng, chiếc Maddox cũng vào sát nội-địa độ 20 cây số đề dùng radar quan sát bờ biển Bắc-Việt, và cũng đề thử-thách thật-sự đến với thủy-thủ đoàn trẻ tuổi là cần phải « tỉnh giấc » ở những đêm gác hiu quạnh. Tuy vậy, vẫn ít có người nghĩ đến vấn-đề tham chiến.

Giữa lúc chiếc khu trục hạm Maddox đang chạy về phía Bắc đề tuần tiễu và sắp sửa quay về phía Nam, thì đài radar kiểm-soát nhìn thấy ở gần hòn đảo Hon Me có 3 tàu ngư lôi đĩnh của Cộng-sản Bắc Việt, hôm ấy vào ngày Chủ-Nhật (2 - 8 - 64). Dầu vậy, vẫn không có lý do gì làm cho họ phải kinh hãi.

Nhưng vào lúc 12 giờ 30 trưa

chiếc Maddox đang tuần - tiễu cách đất liền độ 50 cây số, đài radar lại nhận thấy 3 ngư-lôi-đĩnh cách phía Bắc độ 15 cây số đang tiến về phía chiếc Maddox. Đó là loại tàu P-4 của Nga - số, dài khoảng 25 thước trang bị ngư-lôi và trung liên 25 mm. Lập tức thuyền trưởng Herbert L. Ogier nhận còi báo hiệu, 255 sĩ quan và thủy thủ sẵn-sàng chờ đợi HL. Ogier cho tàu tiếp tục chạy về phía Nam.

Và khoảng 2 giờ sau, các chiếc ngư lôi đĩnh càng tiến gần chiếc Maddox, trong khi chiếc Maddox với tốc độ 60 cây-số/giờ nên không thể nào chạy khỏi các tàu phóng ngư lôi. Lúc ấy là 2 giờ 40 phút, các tàu phóng ngư lôi vẫn tiến sát chiếc Maddox với tốc độ khoảng 45 - 50 gút. Thấy vậy, thuyền trưởng HL. Ogier đành phải quyết-định, nếu 3 chiếc phóng ngư-lôi kia vẫn tiến gần nữa, ông sẽ ra lệnh nổ súng. Nhưng sự việc đã đến, 3 chiếc ngư lôi đĩnh vẫn tiến gần đến chiếc Maddox, thuyền trưởng Ogier liền ra lệnh bắn 3 phát súng cảnh cáo, vẫn không thay

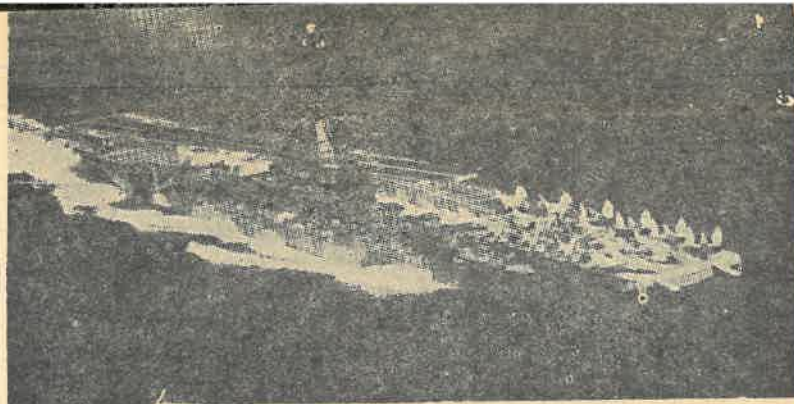
Khu trục hạm Maddox

đời tình thế. 3 chiếc kia lại tiến gần hơn nữa, khi chỉ cách chiếc Maddox độ 7000 thước. Thuyền trưởng Ogier suy tính hoặc trở ngang tàu lại để quay 2 khẩu đại bác ở mũi và 2 khẩu ở lái về phía 2 chiếc phóng-ngư lôi kia, hay vẫn tiếp tục chạy xuôi về miền Nam và quay lái tàu về phía các tàu phóng ngư lôi ấy. Như vậy ông ta có thể tránh ngư lôi dễ dàng hơn. Thế là ông ta đành quyết định chọn giải pháp sau.

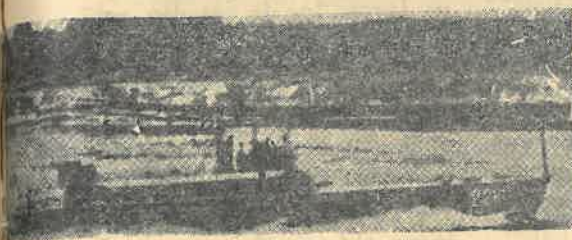
Và trận thủy chiến bắt đầu vào lúc 3 giờ 03 phút. Chiếc Maddox nổ súng đại bác 125 ly, 75 ly và đại liên 40 ly. Các ngư lôi đĩnh lúc này chỉ cách chiếc Maddox độ 5000 mã và mỗi chiếc phóng một ngư lôi cỡ 450 ly. Tàu Maddox liền xoay hướng đi để

tránh nên hai quả ngư lôi chỉ cách đích có 100 mã. Lập tức 2 ngư lôi đĩnh liền cho nổ súng trung liên 25 ly và quay đầu về hướng Bắc. Bây giờ đến lượt chiếc ngư lôi đĩnh thứ ba bắt đầu tấn công. Họ tiến song song với chiếc Maddox, chỉ cách nhau vào khoảng 5000 mã. Như thế, chiếc Maddox khó bề xoay trở hơn nhưng cũng nguy hiểm cho chiếc phóng ngư lôi vì họ sẽ ở trước làn đạn của 4 khẩu đại-bác to nhất của Maddox. Khu trục hạm liền nổ súng và trúng đích, làm ngư lôi đĩnh bốc lửa.

Trong khi đó, chiếc Hàng không mẫu hạm Ticonderoga đang tuần tiễu ở biển Trung-hoa được tin Maddox bị tấn công liền ra lệnh cho 4 phi cơ F-8 đến bảo vệ chiếc Maddox. Các phi công liền đuổi theo hai ngư lôi đĩnh kia đang chạy về hướng

↑
*Hàng không mẫu hạm
Ticonderoga*

← *Phóng ngư lôi
đĩnh P. 4 của Bắc Việt*

Bắc bằng 8 hòa tiền Zuni và trúng đích cả hai quả khiến hai chiếc ngư lôi đĩnh bắt đầu chậm máy và còn tiếp tục chạy về Bắc.

Thấy vậy, các phi cơ tin tưởng rằng các cuộc tấn công của 3 ngư lôi đĩnh đã bị đánh bại nên bay trở về chiếc Ticonderoga. Cuộc đụng độ chấm dứt vào lúc 3 giờ 29 phút, như thế, thời gian đánh nhau là 21 phút — Đây là cuộc đụng độ đầu tiên giữa Mỹ và Cộng-sản sau ngày chấm dứt chiến cuộc ở Triều-tiên.

Riêng về phần Đô-đốc Sharp, Tư-lệnh quân-lực Mỹ ở Thái-bình Dương, khi được tin chiếc Maddox bị tấn công chính là lúc

ông đang ở trên chiếc phi-cơ C-118 bay về Honolulu. Không chậm trễ, ông liền ra lệnh cho chiếc Maddox vẫn tiếp tục tuần tiễu ở vịnh Bắc-Việt và phái thêm một khu trục hạm Turner Joy, với sức trọng tải 2.850 tấn đến hỗ trợ với Maddox.

Lúc máy bay hạ cánh tại phi trường Honolulu, ông liền tuyên bố với các phóng viên tại đây bằng những lời lẽ như sau : « Các chiến hạm của chúng ta phải luôn luôn có mặt bất cứ nơi nào cần sự có mặt của chúng ta. Nếu ai bắn chúng ta, chúng ta sẽ bắn trả lại ngay. »

Trong khi đó, tại Hoa-thịnh-Đốn, Tổng-thống Johnson được báo tin khi ông đang sửa soạn

THỦY CHIẾN Ở VINH BẮC VIỆT

đề đi nhà thờ. Tức tức, ông liền cho triệu tập các cố vấn tối-cao gồm có các ông Dean Rusk, George Ball, bộ ngoại-giao, Cy Vance, bộ Quốc-phòng, đại-tướng Earle Wheeler, Bộ-trưởng quốc phòng Mac Namara. Tổng-thống Johnson và các cố vấn, bàn cãi suốt 45 phút đồng hồ về cuộc tấn công này và hy vọng rằng đó chỉ là một sự hiểu lầm về phần chính phủ Bắc-Việt ở Hà-nội.

Nhưng sợ rằng Bắc-Việt sẽ hiểu lầm thái độ của Mỹ, Tổng-Thống Johnson bèn ra lệnh cho hạm đội Mỹ theo đuổi và tiêu diệt bất cứ tàu nào cố ý tấn công hạm đội mình. Đồng thời Bộ Ngoại-giao cũng gửi cho

Chánh-phủ Bắc-Việt một bức thư phản kháng.

Qua ngày thứ hai 3-8-64, tình thế trở lại yên ổn, không có chuyện gì xảy ra, và các thủy thủ của hai chiếc Maddox và Turner Joy đã bắt đầu nghỉ đến những ngày nghỉ phép ở Đông-Kinh, Hồng - Kông hay Manila.

Sang ngày thứ ba, thời tiết trở nên xấu, tuy nhiên đài radar của chiếc Maddox vẫn có thể khám phá có nhiều tàu chiến đang chạy đổi hướng về phía Maddox và Turner Joy. Chiếc Maddox liền báo tin cho chiếc Ticonderoga phái các phi cơ đến yểm trợ cho hai khu trục hạm.

Bộ Tham Mưu họp ở Honolulu và đô đốc Sharp

THỦY CHIẾN Ở VINH BẮC VIỆT

Trong số tàu lạ này do chiếc Maddox khám phá được có ít nhất là 6 chiếc tàu chiến do Nga chế tạo là Swatow, trang bị súng cỡ 37mm và 28mm, và P-4. Vào lúc 9 giờ 52 phút thì các tàu kia bắt đầu nổ súng, đồng thời tiến gần hai khu trục hạm Mỹ độ 2000 mã. Thế là trận chiến nổ bùng kéo dài 3 giờ rưỡi đồng hồ. Kết quả, 10 quả ngư lôi của tàu địch phóng đi đều được thuyền-trưởng lái tránh khỏi nhờ máy radar, nên không hư hại gì, bên kia 2 ngư lôi dính bị chìm. Cuộc chiến chấm dứt lúc 1 giờ 30 sáng khi các tàu kia ngừng tấn công và tiến về phía Bắc.

Khi trận chiến thứ hai này

đang diễn thì Đô-đốc Sharp được báo tin bởi một sĩ quan trực, lúc ấy khoảng 4 giờ sáng, giờ Hawaii. Ông ta vội vã đến Tổng hành-dinh, và điện-thoại cho Ông Mac Namara, rồi ở luôn tại đây suốt 22 tiếng đồng hồ không hề rời khỏi phòng này. Ông tin tưởng lần này Mỹ nên trả lời vụ tấn công này bằng phương pháp nào khác hơn là các lối phản kháng thường làm, rồi ông ta đề-nghị nên tấn công các căn cứ phóng ngư lôi dính ở Bắc-Việt, trong lúc đợi ông Mac Namara trả lời ý-kiến.

Cùng lúc ấy, tại Hoa-thịnh-đốn, Tổng-thống Johnson đang hội-kiến với các ông Mac Namara, Dean Rusk, John McCone, cơ

*Bộ Quốc-Phòng họp khẩn cấp với các ông :
Mc Namara, Johnson, Rusk, George Ball,*

Đợt úy Cutrer Trung úy Kaster

quan CIA, và George Bundy.

Dự án tấn công Hải-phòng được bàn đến nhưng bị gạt bỏ, vì nếu tấn công Hải-phòng sẽ có nhiều thường-dân bị liên-lụy và các chiến-hạm phải xâm phạm hải-phận Bắc-Việt. Ông Mac Namara thì đề-nghị dùng không-lyc tấn công 5 mục tiêu như sau: 4 căn cứ phóng ngư lôi đình và một kho chứa dầu. Ông Rusk lại đề-nghị nên tấn-công 2 căn-cứ miền Nam trước và chờ 3 căn-cứ kia cho cuộc tấn công thứ 2 nếu có thể. Về phần Ông Mc Cone thì đòi tấn-công cả 5 căn cứ một lúc. Kết cuộc Tổng-thống Mỹ thuận theo ý kiến ông Mc Cone và ra lệnh thi-hành.

Ông Mac Namara liền trù-liệu sắp đặt kế-hoạch, điện thoại cho Đô-đốc Sharp. Ông này ra

Trung úy Sather

lệnh cho đô-đốc Moorer, tham mưu trưởng hạm đội Mỹ ở Thái-bình-dương sẵn sàng tấn công. Thế là chiếc Hàng-không mẫu hạm Constellation rời Hồng-Kông để tiến về phía chiếc Ticonderoga.

Khi chắc chắn rằng các cuộc tấn công các căn cứ hải-quân Bắc-Việt đang tiến hành, vào lúc 11,37 giờ tối, Tổng Thống Johnson bèn lên vô tuyến truyền hình để báo tin cho mọi công dân Mỹ.

Trung úy Alvarez, hiện bị nhà cầm quyền Bắc Việt bắt giữ.

Trong lúc này các phi cơ của Ticonderoga và Constellation đang tiến về các mục tiêu. Mặc dầu còn độ hơn 1 giờ nữa các phi cơ mới bắt đầu tấn công nhưng đài radar Hà-nội có lẽ đã dò được các phi cơ này. Vì trời xấu các phi công bắt buộc phải bay thấp và rất có thể trúng đạn của các súng phòng không có radar điều khiển đặt tại các căn cứ V.M. Từ chiếc Constellation 10 phi cơ Skyhawk A-4, 2 Phantom F-4 và 4 Skyraider A-1 bắt đầu tấn công các căn cứ Hon Gay bằng "bom", hỏa tiễn, và đại bác 20 ly, Lộc Chao bị 5 Skyhawk, 3 Phantom và 4 Skyraider của Constellation tấn công.

Từ Ticonderoga 6 Crusader được lệnh tấn công căn cứ Quảng Khê. Phần lớn hỏa lực tập trung ở Phúc Lợi và tại kho chứa dầu ở Vinh. Tất cả có 32 phi cơ đã tấn công các tàu và tiêu hủy các kho chứa

dầu tại hai cứ điểm này. 90% dầu tại Vinh và là 10% tổng số dầu dự trữ tại Bắc Việt bị tiêu hủy và 25 chiến thuyền, 1/2 hải-thuyền bị đắm.

Tuy nhiên, Mỹ cũng bị thiệt hại một phần nào. Trong 64 lần xuất trận, 2 phi cơ bị hạ. Một thuộc loại Skyraider do Trung úy Richard Sather, 26 tuổi, ở Pomona, tiểu bang California lái bị trúng đạn tại Lộc Chao và đâm xuống biển, cái thứ hai là 1 chiếc Skyhawk do Trung úy Everett Alvarez Jr., 26 tuổi, ở San Jose, California lái bị hạ ở Hòn Gay nhưng phi công thoát chết và bị Bắc Việt bắt làm tù binh. 2 phi cơ khác bị đạn chùng một bay về Hàng không mẫu hạm và một về miền nam Việt Nam.

Các chiến thuật gia Mỹ không có thì giờ để tán thưởng nhau về vụ tấn công thành tựu vì họ phải bận tâm dự đoán Bắc Việt và Trung Cộng sẽ có thái độ nào về vụ tấn công này và họ bắt đầu chuẩn bị đối phó với các cuộc di động nào của cộng sản.

Đô đốc Sharp ra lệnh cho một hải đoàn chống tàu ngầm dẫn đầu bởi chiếc hàng không mẫu hạm Kearsarge tiến về phía biển Nam Hải để coi chừng tàu ngầm của Trung Cộng. Một không đội F-102 được phái từ Phi-luật-Tân đến Việt Nam để

Vịnh Bắc
Việt và vùng
hoạt động
của 2 Hàng
không mẫu
hạm Con-
stellation và
Ticonderoga
Từ đó đã
xuất phát 64
phi-vụ oanh
tạc 5 căn-cứ
của Bắc
Việt.

phòng ngừa các cuộc tấn công của các phần lực cơ của Bắc-Việt. Các tàu đổ bộ tiến về các địa điểm bí mật.

Ngũ Giác Đài hoạch định những chương trình đại quy mô hơn. Tư lệnh hạm Ranger của Đệ I hạm đội được phái sang Thái Bình-dương. Độ hơn 50 F-102 và Canberra B-57 được phái đến Đà Nẵng, Saigon, Biên-hòa — Các phần lực cơ F-100, RF-101 Voodoo và F-105 rời Mỹ để đến các căn cứ ở Thái-bình-dương.

Địch thủ cũng bắt đầu phô trương lực lượng. Độ 250.000 quân Trung Cộng bắt đầu di động. Phần lớn đạo quân này hiện giờ còn ở cứ điểm đối diện với Đài-loan. Vào khoảng 120.000 quân đóng gần B.V. và vào khoảng 40.000 đóng ở Đảo Hải Nam. Không lực Trung Cộng

gồm có 2000 phi cơ các loại, hải quân gồm có 28 tàu ngầm, 170 ngư lôi đinh và 4 khu trục hạm.

Không lực Bắc Việt gồm có 50 phi cơ (không có phi cơ phần lực) và gồm có 300.000 chính quy và độ 150.000 dân quân.

Trong khi Mỹ huy động lực lượng, thì các chánh khách tìm cách trấn an thế giới rằng hành động của Mỹ rất thiết thực. T. T. Johnson ngỏ lời cảnh cáo các nhà cầm quyền Cộng-sản về sự can thiệp ở Đông Nam Á và phái Cabot Lodge sang các nước Đông Minh để làm sáng tỏ vấn đề.

Tại Hội Đồng Bảo An LHQ, Adlai Stevenson cố bình vực lập trường Mỹ và đồng ý với Nga là mời đại diện B.V. đến dự Hội Đồng với điều kiện là V.N.C.H. cũng được tham dự.

* Hoài-Thương

HƠN bao giờ hết, tháng Tám mang nặng nhiều kỷ niệm đau thương cho toàn thể Phật giáo đồ Việt Nam. Nó gọi lại những hình ảnh bi hùng của một cuộc đấu tranh bảo vệ chính pháp; của *Tinh thần* chọi với *Vật chất*, của *Tinh thương* diệt *Bạo tàn*.

Lịch sử Phật giáo Việt Nam đã ghi thêm một trang sử đau thương qua những cơn thử thách đầy cam go và nguy hiểm. Lịch sử Phật giáo Việt Nam cũng đã ghi thêm một trang sử chói lọi sự hy sinh thần thánh, hiển minh bảo vệ chính pháp của các vị Tăng và tín đồ Phật giáo Việt nam.

Không làm sao chúng ta có thể quên được sự đàn áp đẫm máu Phật giáo đồ Việt Nam tại Đài phát thanh Huế ngày Phật đản 2507, mở đầu cho những vụ đàn áp dữ dội tiếp theo đó lan rộng trên toàn cõi Việt Nam, bởi bàn tay bạo lực của chính quyền Ngô Đình Diệm.

Nhưng, như chúng ta đã thấy, tự cổ chí kim, bạo lực không bao giờ thắng được lẽ phải. Và cái dã tâm tiêu diệt một Tôn giáo đã có trên 17 thế kỷ lịch sử ở đất nước này, chỉ là một cuồng vọng của bọn người mất nhân tính. Gia đình họ Ngô điên cuồng

CUỘC TRANH ĐẤU BI HÙNG

kia đã thất bại nặng nề.

Đã có tranh đấu tất phải có mất mát, hy sinh. Và sự hy sinh càng cao cả thần thánh bao nhiêu, chúng ta, toàn thể Phật Giáo Đố Việt Nam, lại càng đau xót, kính lạy sự hy sinh đó bấy nhiêu.

Trong không khí tràn đầy những dư hươg bi hùng của Mùa Pháp Nạn, Viện Hóa Đạo Phật Giáo Việt Nam Thông Nhật đã tổ chức vô cùng long trọng lễ Kỷ Niệm ngày Pháp Nạn 20-8-63 tại Việt Nam Quốc Tự vào ngày 20-8-64.

Giữa không khí trang nghiêm của ngày đại lễ, những hình ảnh của mùa Pháp Nạn vừa qua không sao phai mờ được trong lòng mọi người. Ngày tháng ấy năm ngoái, Đạo của dân tộc đã bị một nạn lớn. Nhưng trong niềm đau xót của vết thương kia, tâm khảm mọi người cũng đồng thời chói sáng tinh thần Bi Trí Dũng đã hiển lộ kể từ mùa Pháp Nạn.

KHÚC PHIM ĐAU THƯƠNG LỊCH SỬ

Sau những cuộc tự thiêu liên tiếp nói lên ý chí bất khuất

trước bạo lực, nói lên sức mạnh vô biên của Phật giáo, chính quyền Ngô Đình Diệm đã quyết định cho lực lượng đặc biệt tấn công Chùa Xá Lợi để bắt chư Hoàng Thượng, Tăng Ni đem đi. Chúng tưởng như vậy sẽ dập tắt được ngọn lửa tranh đấu của Phật Giáo đương bùng lên cao khắp nơi, khắp chốn...

Đêm đó, 20-8-63, hồi 0 giờ 15 phút, các vị Tăng Ni đã nhận được cú điện thoại của kẻ vô danh gọi báo cho biết cảnh sát sắp tới phá chùa. Biết là cường quyền đã dùng đèn nước cờ chốt, các Hòa Thượng, Tăng Ni trong chùa không hề nao núng, thần nhiên chờ sự việc xảy đến. Không ai rời chùa, các vị chỉ báo tin cho dân chúng quanh vùng rõ, và rồi bình tĩnh ngồi tụng kinh niệm Phật.

Đúng 0 giờ 30, những chiếc xe của cảnh sát chiến đấu tới vây chặt lấy chùa. Tiếng súng, tiếng lựu đạn vang lên. Cửa chùa bị phá, lực lượng bạo quyền tràn vào chôn Linh Thiêng, đập phá nơi thờ tự, bắt gom các Tăng Ni lại.

Trong lúc đó, một số Tăng Ni tìm cách thoát cuộc bao

CUỘC TRANH ĐẤU BI HÙNG

vây của cường quyền, vượt bức tường bên hông chùa để sang khu vực USOM; nhưng bọn cảnh sát chiến đấu đã hay kịp, chia súng bắn theo. Từng thầy gục ngã...

Tất cả bảo vật trong chùa đều bị chúng cướp đi hoặc đập phá. Ngay cả Tượng Phật ở chánh điện cũng bị chúng xúc phạm.

Rồi, các vị Tăng Ni bị chúng đánh đập, lừa ra xe như một lũ tội nhân!

Cuộc tấn công chỉ chấm dứt vào hồi 2 giờ 15 phút.

Đã là người, không ai trong chúng ta có thể cảm được nỗi đau đớn trước cảnh phá Chùa, giết, bắt Tăng Ni.

Vì sợ dân chúng quá căm phẫn khi hay tin Chùa bị phá; Tăng Ni bị bắt, bị giết, nên cường quyền họ Ngô đã ra lệnh giới nghiêm ngay sáng hôm sau, 21-8-63. Nhưng, khi mà Đạo của Dân Tộc đã bị xúc phạm, đàn áp, ngọn lửa tranh đấu của Phật Giáo Đố Việt Nam lại càng lúc càng bùng lên mạnh mẽ hơn cả bao giờ. Các sinh viên, học sinh bỏ học tham gia tranh đấu.

Biết bao Tăng Ni đã bị đánh đập, tra tấn dã man.

Biết bao Phật tử, sinh viên, học sinh đã bị bắt, bị thủ tiêu.

Trong ngục tối, Thượng Tọa Thích Tâm Châu đã phải dùng máu thay mực chép thành những vần thơ Phật nạn:

*Trào nước mắt qua dòng tim
tê tái*

*Chống hai tay cầu nguyện giữa
thương đau*

*Ồ! Còn chi là đạo cả nhiệm
màu*

*Còn chi nữa, cửa Thiên đàng
nhuộm máu*

*Chúng giết Thầy, lưỡi lê đầy
sắc máu*

*Giữa lời kinh tắc nghẹn trở
về tim*

*Suốt một đời người đạo lý mãi
tìm*

*Nay gục xuống dưới bàn chân
Đức Phật*

*Trên vũng máu lũ bạo tàn tự
đắc*

*Cất tiếng cười vang động cửa
Tứ Bi...*

Và toàn thể Phật giáo đố Việt-Nam đọc những vần thơ uất nghẹn kia, đã dùng hết sức mình chống lại bạo quyền.

Máu đào đã đỏ nhiều thêm, nhiều thêm mãi để tô thắm Ánh Đạo Vàng dân tộc.

Cuộc đàn áp Phật Giáo Việt-Nam của anh em Ngô đình Diệm cũng bề lủ kéo dài mãi cho tới ngày 1-11-63, ngày một cuộc cách mạng không thể tránh bùng dậy lật đổ bạo quyền.

Phật Giáo Việt-Nam đã tô đậm nét vàng son hào hùng vào lịch sử Dân Tộc.

Phật giáo cũng đã nổi lên hùng hồn tiếng nói bất khuất trước bạo quyền.

Niềm đau chưa dứt

Ngày 1-11-63 loé lên như một ánh bình minh. Nhưng sau đó là gió mưa trở lại.

Các vụ bắt bớ, giết chóc, đốt phá và cướp bóc đã xảy ra ở miền Trung. Tình hình hoang mang phần uất của Phật Giáo Đổ trong nước trước sự kiện đó đã bùng dậy trở lại. Bọn dư đảng Cản lao và tay chân đã trả thù Phật Giáo, xuyên tạc, vu cáo cuộc vận động của Phật giáo Việt nam rất nhiều.

Trong buổi lễ kỷ niệm ngày Pháp nạn vừa qua, Thượng

tọa Tâm Châu, Viện trưởng Viện Hóa Đạo đã phải lên tiếng trình bày những vụ đàn áp, khủng bố Phật tử ở khắp nơi trong nước do bọn tay chân của chế độ Ngô Đình sót lại rất nhiều trong chính quyền mới gây ra. Thượng Tọa nói :

«Toàn thể Phật tử chúng ta cương quyết bảo vệ tinh thần Cách Mạng ngày 1-11-1963 như đã bảo vệ Chính Pháp. Những sự xuyên tạc trên báo chí và những truyền đơn mạ lỵ các cấp lãnh đạo trong Giáo Hội, cũng như sự bắn giết đánh đập, đốt phá tài sản của Phật Giáo Đổ, chính quyền, nhất là Bộ Nội Vụ và Bộ Thông Tin phải chịu hoàn toàn trách nhiệm.

« Chúng ta không thể sống được với bọn Cản Lao. Phật Tử đã hy sinh rất nhiều xương máu không phải để cho bọn Cản Lao hưởng. Nếu một ngày gần đây, sự giải quyết của chính quyền không xong, tôi và các vị Thượng Tọa, Đại Đức trong Giáo Hội sẽ đứng lên kêu gọi sự thành lập các đoàn cứu nguy Phật Giáo và đến giải quyết tại chỗ... »

Nhưng những lời của Thượng Tọa Tâm Châu còn

wang wang âm hưởng, thì những cuộc bạo hành, khiêu khích Phật Giáo Đổ Việt Nam lại được bọn tay chân chế độ cũ gây ra tại khắp nơi từ Đà Nẵng tới Sài Gòn... (1) Thêm một lần nữa, máu Phật Tử lại đỏ vì đã tâm của một bọn người.

Và hiện tại, đã có những đồng bào và sinh viên, học sinh vô tội bị giam cầm vì tự vệ trong những cuộc biểu tình quá khích (2).

Thông bạch của Thượng Tọa Tâm Châu ký ngày 31-8 1964 xác định lập trường tranh đấu của Phật Giáo Việt Nam, đã tố cáo những hành động man rợ quá khích của bọn tay sai Cản Lao gây ra, nhất là ngày 27-8 vừa qua.

Phật tử và những người yêu chuộng Tự Do, Công lý, yêu Tổ Quốc đã bị khiêu khích và bạo hành. Gian hiểm hơn nữa, bọn dư đảng Cản Lao còn lợi dụng hình thức Tôn giáo để đánh lạc hướng đấu tranh của quần chúng.

Trong Thông Bạch nói trên,

Thượng Tọa Tâm Châu đã viết :

« Mục đích của cuộc vận động chống trả thù và xuyên tạc Phật Giáo chưa có gì đáng gọi là giải quyết. Những điều hứa hẹn sau 2 tháng, tức đến ngày 27-10-64, đã có sự phản bội rõ rệt qua sự dung túng bạo hành ngày 27-8. Do đó, sau 2 tháng nếu không được giải quyết, chúng tôi phải hoạt động... »

Cuối bản Thông Bạch, Thượng tọa Tâm Châu cũng kêu gọi đồng bào Phật tử bình tĩnh, chờ chính quyền giải quyết cho đến ngày 27-10-64 tới đây.

Với truyền thông bắt bạo động nghìn đời của Phật giáo, Phật giáo đổ Việt-nam chúng ta sẽ kiên tâm chờ đợi, và nhẫn nhục hơn bao giờ hết.

1) Xin xem bài của các tác giả trong số này.

2) Xin xem lời kêu gọi của T.T. Quảng Liên, Chính Luận số 130.

1380 (7/1.000)

Dùng các chứng đơn thuốc và các đơn thuốc có bán tại các nhà thuốc tây

CUỘC TRANH ĐẤU BI HÙNG

Nhưng chúng ta cũng cần tỏ rõ rằng bất bạo động không có nghĩa là hèn nhát, bó tay. Tuy tất cả mọi người, kể cả kẻ thù, đều biết rõ sự bất khuất và ý chí kiêu hùng của Phật giáo Việt-nam qua những dẫn chứng lịch sử đã qua và mới đây. Tinh thần Bi Trí Dũng của Phật giáo Việt nam sẽ ngàn đời chói sáng.

Mùa kỷ niệm Pháp Nạn 64

Sinh viên học sinh, gia đình Phật tử tham dự buổi lễ
« Đêm cảnh giác » tại Việt-Nam Quốc Tự

sẽ là mùa xiết chặt hàng ngũ của chúng ta. Trong niềm tin mộ kính lạy sự hy sinh thần thánh của những vị đã hy sinh bảo vệ chính pháp, mọi người chúng ta đều nuôi dưỡng sự hy sinh cho cuộc tranh đấu nếu không thể tránh sau này và mãi mãi để Ánh Đạo Vàng thắm mãi trên đất nước thân yêu.

thu hôm nay

* PHƯƠNG-ĐÀI
(Trong Tao dân Bạch-Nga)

Sông núi buồn nghiêng vọng tiếng tơ
Ngâu bay hờ hững dưới sao mờ
Đã nghe kiếm thép gào sương lạnh
Há đợi thu vàng ủ giấc mơ
Nửa mảnh trăng hồn gieo ánh nước
Đôi trời gió loạn trách mùa thơ
Sầu dâng thể hệ chung tay siết
Đại cuộc mong ai ? phút đợi chờ !

thu hôm nay

(Hòa vận của Phương Đài)

Khúc hận sa trường nào nuốt tơ
Hồn thiêng u uất đắm sương mờ.
Mười năm khói lửa tràn quê cũ
Muôn nẻo sông hồ lạc bến mơ
Ánh thép mài trăng hồn vận nước
Hơi may ủ cúc tranh nguồn thơ
Bốn phương trời đất quay cuồng mãi
Đề khách ly hương mỗi mắt chờ.

* VÂN-NƯƠNG thân họa
(Thu Giáp Thìn)

NHÂN VẬT XUÂN THU

CON NGƯỜI CHIẾN QUỐC

★ Thiệu-Sơn

XUÂN-Thu là một đời loạn. Những chuyện tranh bá, đồ vương xảy ra liên liên giữa các nước chư-hầu của nhà Châu trong những ngày suy-vong và tàn-tạ.

Đời Xuân-Thu còn gọi là đời Ngũ Bá, có năm ông bá-chủ kề tiếp nhau tung-hoành.

Ông bá-chủ oanh-liệt nhất là Tề-Hoàn-Công lại là một tên sát-nhân đã giết anh để đoạt chiếc ngai vàng.

Nhưng ông có chí lớn và có cặp mắt xanh để tin dùng Quán-Trọng mà lập được cơ-đồ.

Song chiếc ngai vàng đã

làm hư-hồng ông như nó đã làm hư-hồng hầu hết các bậc vua chúa.

Khi ngai vàng còn lung lay còn cần có nhiều bàn tay để giữ cho vững. Lúc đó họ sáng suốt và dễ-thương áo-đề.

Nhưng khi nó đã được củng cố thì họ quên hết và chẳng cần tới ai. Họ chỉ thích gái đẹp, rượu ngon với những gian-thần biết tung-hô và nịnh-bợ. Vì thế mà Hoàn-Công đã chết một cách thảm-thương để cho đời họ đục khoét hết mình rồi mới được tận-liệm và chôn-cất.

NHÂN VẬT XUÂN THU

« *Sanh ư ưu-hoạn, Tử ư an-lạc* » là thề.

★

Quan cũng vậy. Mới đầu họ đem hết cả kinh-luân thao-lược để phò vua, giúp-nước. Thành-công thì họ trở nên công-thần. Nhưng ý có công lớn họ dễ biến thành kẻ quyền-thần và từ quyền-thần họ đi thêm một bước nữa mà biến thành loạn-thần. Họ thì vua này, lập vua khác. Nếu họ không ngồi lên ngai vàng thì chính họ lại oai-quyền hơn vua và thao túng chiếc ngai vàng như điều khiển một tên bù-nhìn chỉ ngồi làm hư-vị. Bởi thế nên bọn vua chúa hay nghi-kỵ và hãm-hại công thần gây nên cảnh thương-luân bại-lý tai hại vô-cùng.

Đức Không-Tử sinh ra ở cuối đời Xuân-Thu. Ông cũng muốn đem tài-trí ra an-bang thế-thê nhưng ông đã thất bại vì vua mê gái mà không chịu nghe ông.

Vì thế mà ông mới có ngày giờ viết sách, dạy học, viết *Kinh Xuân-Thu* để phê bình

thời-đại của ông.

Ông xướng ra thuyết chánh danh, đặt ra tam cương, ngũ thường để cho con người biết ăn ở với nhau, đúng theo luân thường và đạo-lý.

Nhưng chính ông đã than rằng : « *Ta chưa hề thấy ai yêu đạo đức như yêu sắc đẹp* ».

Như vậy thì Không-Tử đâu phải là người không thực tề ? Ông chính là người đi ngược dòng như một số sĩ-phu có tiết-tháo không nhiệm thế-tục là những điển-hình tốt của muôn đời.

Nhưng than ôi ! Những người như thề chỉ là một thiểu số không đáng kể và chẳng làm gì được trong một xã-hội của thời đại Xuân-Thu.

Nhiều học-giá Tây-Phong đã nhìn nhận Không-Tử là một người chống công thức chủ-nghĩa (non-conformiste) Cũng như Socrate ở Hy-Lạp đã giáo-dục thanh-niên đứng theo thế-tục và phải giữ vẹn đạo-lý của con người. Không-Tử cũng khuyên người ta phải

Đông
MIDOL

midol

Được dùng đau nhức
vô cảm cảm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

NHÂN VẬT XUÂN THU

giữ vẹn nhân, nghĩa, lễ, trí, tin chông lại với những phong tục đôi-bại của thời-đại Xuân-Thu,

Bọn có quyền-thê ở Hy-Lạp hồi đó đã buộc tội Socrate mê hoặc thanh-niên và kết án ông phải uống thuốc độc để tự tử. Cũng may mà bọn vua chúa phong kiến không giết hại Không-Tử. Trái lại, họ còn lợi dụng ông để củng-cô ngai vàng.

Ông nói : « Vua có ra vua thì tôi mới ra tôi. Cha có ra cha thì con mới ra con. »

Ông buộc mỗi người phải giữ hết bốn-phận trong cương vị của mình. Nhưng bọn thông trị lấy quyền thê ép buộc người dưới phải giữ hết bốn-phận mà không thấy cần bắt buộc người trên phải làm y như thê. Bọn hủ-nho phụ-họa mà giải thích theo quan điểm của bọn thông trị.

Thê là kẻ mạnh mạnh thêm. Họ vừa đàn-áp người ta bằng sức mạnh vừa trói buộc người ta bằng lễ-giáo. Ngô-Triều hết sức củng-cô Hội Không-Học

Việt-Nam cũng do mục-đích nói trên.

★

Đức Không-Tử viết sách *Sử-Ký* nước Lỗ từ đời Lỗ Ân-Công năm đầu đèn Lỗ Ai-Công năm thứ 14, cộng 242 năm. Theo Tây-lịch thì năm 722 tới 479 trước kỷ-nguyên tức là từ năm thứ 49 đời Châu Bình-Vương tới năm 39 đời Châu Kinh-Vương. Sách lấy tên là *Xuân-Thu* nên người ta thường gọi thời-đại ấy là Xuân-Thu.

Đầu đời Châu chư-hầu trên 1000. Nhà Châu suy, chư-hầu thôn tính lẫn nhau còn lại độ trên 100 nước. Cuối đời Xuân Thu, chư hầu lại đua nhau mở mang bờ cõi. Những nước nhỏ bị thôn tính. Rốt cuộc còn lại có bảy nước đánh nhau liên miên là những nước *Tần, Sở, Yên, Triệu, Hàn, Tề, Ngụy*.

Thời Xuân-Thu, nhà Châu mất uy quyền nhưng còn danh vị. Qua thời Chiến-quốc, nhà Châu mất cả uy-quyền lẫn danh-vị.

NHÂN VẬT XUÂN THU

Thuyết *Hợp Tung* của Tô-Tân đã liệt-minh được 6 nước để chông đôi với Tần.

Nhưng thuyết *Liên-Hoành* của Trương-Nghi sau lại giúp cho Tần xâm chiếm lần hồi 6 nước kia để thông nhất Trung - Hoa thành một đế-quốc hùng-mạnh nhất Thê-giới hồi bấy giờ.

Nhân-vật Xuân-Thu còn bị câu thúc trong khuôn-khổ chư hầu hay những nước bá-chủ.

Nhân-vật chiến-quốc sống trong một khuôn khổ rộng lớn hơn, vượt ranh giới chư hầu để vẫy-vùng trong những khu-vực mà ta có thể gọi là một quốc-tê Trung-Hoa.

Tô-Tân làm Tướng-quốc của 6 nước cũng đáng gọi là một nhân-vật quốc-tê. Tần-Thủy-Hoàng gồm thâu Thiên-Hạ đã mở rộng biên-giới nước Tần và thông-trị một đế-quốc rộng lớn vô cùng.

Trong thời-đại Xuân-Thu tham vọng con người còn bị hạn-chê. Qua thời chiến-quốc tham-vọng con người được buông lung. Và nhưn đó ta sẽ lãnh-hội được những bài học sâu sắc về con người, con người thời đó và con người muôn thuở.

Chính bởi thê mà một bậc tiền-bôi đã có một câu đôi bắt-hủ như sau :

Thê chiến-quốc, thê Xuân-Thu, gặp thời-thế thê thời phải thê.

Ai công-hầu, ai khanh-tướng trong trần-ai ai dễ biết ai!

Đã đọc Nhân-vật Xuân-Thu, không thê không tìm hiểu con người chiến-quốc.

Bởi vậy nên bắt đầu từ số tới sẽ có mục « *Nhân vật chiến-quốc* » trên tạp-chí *Phổ-Thông*.

★

Quing
1950/1971/1974

midol

Đị các chứng đau nhức
và cảm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

* Hoài-Thương

TÔI đốt thêm một điếu thuốc nữa rồi vắt mẩu thuốc còn lại vào khoảng trống bên ngoài.

Buổi chiều xuống chậm. Nắng chỉ còn thoi thóp trên những vòm cây cao nhất bên đồi. Màu nắng vàng vào cuối ngày thật dịu dàng. Tôi im lặng tỉ tay vào cửa sổ toa tàu, nhìn những đàn chim di thể nhỏ bé nối tiếp nhau linh động trong khoảng trời rộng mông mênh, lòng thấy băng khuâng. Lần bỏ đi này tôi thấy hối tiếc nhiều. Con tàu chắc đã mang tôi đi qua một đoạn đường dài, vì khắp châu thân tôi đã bắt đầu rời rã. Nhìn ra ngoài, buổi chiều tàn úa. Thành phố mỗi lúc mỗi xa dần, tôi nghĩ

đến những người thân và nghĩ nhiều về Liên. Kỷ niệm thường vẫn chưa xót.

Buổi chiều hôm trước tôi gặp nàng ở ngoài phố. Liên có vẻ buồn, hẳn về chuyện tôi sắp đi xa. Dừng lại chờ tôi ở góc phố, Liên nói mau :

— Gặp anh em mừng.

— Anh cũng vậy.

— Em biết mai anh đi. Sáng, em có đến thăm nhưng anh vắng nhà. Chúng mình còn giận nhau nữa không anh ?

Tôi nhìn thẳng vào khoảng sâu thẳm của buổi chiều, dơ tay làm một dáng điệu cho lòng bớt xúc động :

— Dừng nhắc đến chuyện ấy. Anh thì không bao giờ giận Liên. Kỷ niệm còn lại đến bây giờ vẫn chưa đủ để nuôi dưỡng tình yêu. Chúng mình còn giận nhau làm chi em. Sống trên núi anh thường nhớ biển, vì anh nhớ biển nên anh bỏ đi. Anh tự trách sao không dừng hẳn lại nơi này với em. Chưa bao giờ anh ở mãi một chỗ nào. Em hiểu, tính anh như vậy đó, quen rồi.

Liên yên lặng. Buổi chiều xuống mau hơn...

Mùa thu năm nay tôi trở về và nhớ nhiều mùa thu năm bỏ đi. Liên đã ôm tôi sợ hãi và khóc sụt sùi :

— Em khóc, anh đừng cho em khóc vì lỡ mai tình yêu chúng mình tan vỡ, thời gian có thể àm khô dần nước mắt chúng ta.

Chúng tôi đi nhau đi trong rét mướt của gió heo may. Trên những con đường mòn dốc xuống thung lũng phía Tây thành phố. Hoa mai đã nở nhiều phía bờ suối, về yên tĩnh thu nhỏ hẳn một vùng rừng núi cao nguyên.

Liên nói rất chậm :

— Anh nghĩ xem, người ta thường mong mùa đông đến mang về sự đoàn tụ. Anh thì mãi mê xuôi ngược, em chẳng dám níu kéo. Mai, anh đi bình yên.

— Suốt đời anh có bao giờ bình yên đâu Liên. Anh chỉ nhủ thầm : « Thôi, đừng bao giờ ước hèn như loài thảo mộc vô tri ». Nhìn sự tàn úa của cây cỏ mùa đông, anh giật mình kinh sợ. Khi chúng mình yêu nhau anh bắt đầu để ý loài thảo mộc xanh tươi, mơn mớn đầy hoa nở hương thơm. Liên — khi mình gần nhau anh cũng nghĩ nhiều về sự có mặt của loài thảo mộc. Có phải vì thế mà núi rừng hùng vĩ, cây cỏ xanh tươi không em. Bây giờ mình sắp chia tay. Anh biết chắc khi xa em, anh chỉ nghĩ đến em mà thôi. Có phải vì thế mà cây cỏ tàn úa ? Tại sao anh lại ra đi vào mùa đông. Sự trùng hợp đó có nghĩa gì hay chỉ là tình cờ ?

Chúng tôi đi sâu vào giữa đạ. Những năm mộ hoang tàn

Đường midol

Đi các chứng đau nhức
và cảm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

nằm heo hút hai bên sườn đồi. Cỏ may liếm tới đầu gối. Xưa kia nơi này là một trận địa, hai bộ lạc bản xứ vì tranh giành đất đai đã đem nhau tới đây chém giết cho vơi lòng thù hận. Rốt cuộc, họ đều bỏ thây ở đây.

Đi hết khu nghĩa địa, chúng tôi vào một con đường mòn, hai bên là rừng thưa và nhiều hoa dại màu đỏ. Về mùa đông, cây cối tiêu điều. Cuối con đường này là nhà Liên. Khi đến một khe suối, nàng dừng lại, tôi cúi thấp hôn tóc nàng. Liên cởi chiếc áo ngoài trả lại tôi. Lòng tôi xúc động, thăm biết rằng chúng tôi sắp sửa phải từ giã nhau. Liên nói, giọng tha thiết :

— Khi ra khỏi nghĩa địa, tự nhiên em thấy phiền muộn nhiều, Em luyện tiếc đoạn đường bỏ lại. Còn những dấu vết chúng mình vừa đi qua sẽ chìm sâu vào hoàng hôn.

— Liên, anh muốn em nghĩ rằng tình yêu phải được nuôi dưỡng bằng thêm khát và nhớ nhưng mới mong trưởng thành và bền vững được. Cũng có thể vì anh nghĩ thế nên anh bỏ đi. Đôi khi khát vọng rất nguy hiểm, nhưng anh tin ở em can đảm,

thừa nghị lực để tự kềm chế mình.

— Em yêu anh,

— Chỉ còn khoảng khắc nữa chúng mình phải xa nhau. Đừng phiền trách, nếu có điều gì phật lòng, thôi bỏ qua.

— Anh đưa em qua con suối này nữa rồi chúng mình hãy chia tay. Có phải chốn này là ranh giới hay không. Nhiều đêm ngủ không yên giấc, nằm nghe tiếng suối róc

rách, nhớ tới anh lòng em buồn muốn phát khóc. Em thấy nôn nao mong cho mùa thu chóng trở về.

Chúng tôi qua bên kia bờ suối đứng yên lặng với nhau rất lâu. Tôi hôn lên môi nàng lần cuối rồi từ biệt. Nàng bước tới rất chậm, không quay nhìn lại, chúng tỏ tâm hồn nàng đang bị xúc động mạnh. Tôi nhìn theo bóng nàng khuất dưới vòm cây mờ sương, lòng nhủ thầm :

— Thôi đừng uơu hèn như loài thảo mộc vô tri.

Nhà nàng là một trang trại nhỏ nằm trên một khoảng đất phẳng dưới thung lũng. Nàng là con nuôi của một gia đình chỉ có hai vợ chồng đứng tuổi, Người chồng xưa kia là một giáo sư nổi tiếng ở Hà-nội, sau bỏ đi làm cách mạng, bị đối phương truy nã, trốn lên Lai Châu rồi lấy vợ Thái trắng. Hai vợ chồng ăn ở với nhau không có con. Người vợ hồi đó nói tiếng kinh chưa sôi, nhưng rất giỏi tiếng Pháp. Bà thuộc giòng dõi quý phái của bộ lạc. Liên sống trong ruộng chiều của cha mẹ nuôi.

Loạn lạc mãi, gia đình nàng đem nhau vào nam với bộ lạc. Họ dựng riêng biệt một trang trại nhỏ ở thung lũng này, sống với nghề săn bắn. Nàng giúp cha mẹ nuôi đem da thú đến thành phố bán, rồi mua thực phẩm cùng sách vở đem về trại. Tôi gặp nàng vào một buổi sáng mùa xuân ba năm về trước. Người con gái bán da thú với mái tóc rừng núi, với nụ cười hoang dại và đôi mắt u hoài đã mỉm cười nhìn tôi bằng sự nói bằng một câu tiếng Pháp đại ý :

— Em là một con chim yêu rừng yêu núi. Đừng nhìn em với con mắt ấy. Em sẽ vỗ cánh bay mất vào mùa xuân mùa hạ, lần trốn vào mùa thu mùa đông. Anh không thể tìm kiếm, chỉ một tiếng động nhẹ cũng có thể làm cho em hoảng hốt.

Tôi say mê nàng ngay, lòng sung sướng như vừa khám phá ra được một điều mới lạ nhất. Tôi nhìn nàng rất lâu, nhìn thẳng trong đôi mắt u hoài đó và nói :

— Dù em là chim, anh cũng không thể lơ đãng đến để cho em bay đi.

Quang midol

Đi các chung đau nhức
và cảm-cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC-TÂY

Những ngày nối tiếp, tôi gặp nàng luôn. Nàng đem da thú lên thành phố thường nhật. Tôi đưa nàng về trại vào buổi chiều, cũng trên con đường dốc xuống thung lũng.

Tôi và nàng yêu nhau si đắm. Thấy mẹ nuôi của nàng có biết về chuyện tình yêu chúng tôi, nhưng để mặc cho chúng tôi tự do. Tôi rất kính trọng sự hiểu biết của ông bà.

Tôi đã dừng lại thành phố này hơn một năm, như vậy, trong đời tôi đã có một lần dừng lại lâu nhất.

Khi con tàu dừng lại, những kỷ niệm vừa qua lui dần. Tôi thấy bơ vơ giữa một khung cảnh lạ. Đây là một thị trấn nhỏ nằm ven biển. Tôi nhìn đám đông lần cuối rồi bước xuống sân ga, mang tâm trạng của một kẻ tìm nước trong sa mạc. Những toa tàu nằm cô đơn trên đường sắt. Đây là chỗ dừng lại đầu tiên của tôi trong chuyến đi này.

Buổi chiều xuống chậm và buồn.

* CHẤT VẤN

Một viên Thanh Tra giáo dục mới dời xuống tỉnh nọ, đến viếng một lớp học. Ông ta nghiêm khắc tra hỏi bài học và chỉ trích những câu trả lời của học sinh cả giờ đồng hồ.

Một hồi, ông ta bảo :

— « Thôi, tạm được. Bây giờ trò nào muốn hỏi tôi điều gì không ? »

Một trò đứng lên hỏi liền :

— « Thưa ông, xin ông cho chúng tôi được biết chừng nào ông lại dời trở về Saigon ạ ? »

Bình yên

Tặng Long

bóng chiều ngủ giấc đơn sơ,
lá trong khóm lá nằm chờ trăng lên.
chim trong ổ nọ nằm yên,
gió theo cánh gió du miền viễn khơi.
em trong tay nhỏ ngậm ngùi,
nhớ hoàng hôn, nhớ non đồi, nhớ anh.

Bạt ngàn

Tặng anh Nguyễn-Thu-Minh

dậm rừng nổi dậm khe trường,
xẻ ngôi tóc mượt vàng trắng bóng chiều.
trùng quan vó ngựa lên đèo,
thăm nghe trái hạ se nhiều vỏ xanh.
thương con én nhỏ buồn tình,
kêu trong cánh mỏng bên nhánh cuối thu.

● TRẦN-TUẤN-KIỆT
(trong Tao đàn Bạch-Nga)

từ bản
**HIẾN CHƯƠNG
VŨNG TÀU**
đến...

CUỘC TRANH ĐẤU
CỦA THANH NIÊN, SINH VIÊN
HỌC SINH

● **Đào hồ chôn mình :**
Hiến-Chương Vũng Tàu
16-8-64

Kinh nghiệm lịch sử hãy còn nóng hổi, máu, mồ hôi, nước mắt của nhân dân chưa ráo, chế độ độc tài của anh em nhà Ngô vẫn còn ghi đậm trong tâm khảm của mọi người dân Việt trên nửa phần đất tự do này. Báo chí hãy còn tiếp tục khai thác những tội ác ấy. Mồ Ngô đình chưa xanh cỏ... Ấy thế mà...

Đùng một cái, « Hiến chương chủ nhật Vũng tàu » 16-8-64 được ban bố. Dư luận xôn xao, vì theo tinh thần hiến chương này nếu không khuôn rập thì cũng na ná với cái gọi là Hiến pháp

★ *Nguyễn-vạn-Hồng*

V.N.C.H. 1956 (ấy là chưa kể đến tác giả của nó !) Hiến chương này cũng đưa trung tướng Nguyễn Khánh lên chức Chủ tịch Việt Nam Cộng Hòa và thiết lập một quốc hội, mà trong đó toàn thể nghị viên sẽ do H.Đ.Q.Đ.C.M. chỉ định. Trung tướng Nguyễn Khánh đã vô tình làm trái với lời hứa của ông trước đó : là việc bầu một quốc hội dân cử sau khi giải tán hội đồng nhân sĩ. Cũng theo hiến chương này người ta ghi nhận thêm một điều nữa là Trung Tướng Nguyễn Khánh đã

ĐỀ TAM CÁCH MỆNH

áp dụng chế độ tập quyền — tự do dân chủ bị bóp nghẹt. Đó chính là lý do mở đầu cho cuộc tranh đấu của toàn dân mà phát nguồn từ những thanh niên trí thức.

**Sinh viên, lớp người
tiền phong**

Chúng ta không thể nào phủ nhận vai trò tranh đấu của lớp người trẻ trong giai đoạn vừa qua. Cách mệnh 1-11-63 sở dĩ có được cũng nhờ những khối óc vô tư, những bàn tay vô vị lợi của sinh viên thanh niên học sinh đóng góp một phần khá quan trọng trong đó. Trong truyền thống này, sinh viên ý thức được hậu quả tai hại của Hiến Chương Vũng Tàu, nên sớm hơn ai hết, T.H.S.V.S.G. đã bày tỏ thái độ phản đối Hiến Chương bằng một buổi hội thảo được tổ chức tại trụ sở T.H.S.V.S.G số 4 đường Duy Tân.

★ **Ngày 19-8-64 S.V.**
hội thảo xét lại Hiến
chương V.T.

Vào hồi 16 giờ chiều ngày 19-8-64, một buổi hội thảo được tổ chức gấp rút tại trụ sở Tổng Hội Sinh-Viên Sài Gòn. Với đề tài xét lại Hiến chương Vũng-Tàu, thuyết trình viên : anh Tôn thất-

Tuệ (S.V.Q.G.H.C.) Sau khi bày tỏ lập trường tranh đấu cho quốc gia dân tộc, thuyết trình viên đã mô xé những điều mập mờ tai hại mà Hiến chương VT có thể đưa đến. Sau đó cử tọa phát biểu ý kiến, bằng tất cả hăng say và cỏi mở, nhiều S.V. không ngần ngại đã kích thẳng thắn về đường lối sai lầm của chính phủ, những phần tử thối nát của chế độ cũ mà đương kim chính quyền vẫn còn dung dưỡng. Những áp phích được kẻ dán vội vàng :

— Độc tài là tự đào huyệt bên mồ Ngô Đình.

— Hiến chương chủ nhật Vũng tàu đưa dân tộc V.N về đâu ?

— HCVT chia rẽ nhân dân và quân đội.

— Hiến chương chủ nhật Vũng tàu hủy diệt khí thế CM của dân tộc.

— Độc tài : Tự đào hồ chôn mình.

Buổi hội thảo kết thúc trong bầu không khí ngột ngạt, bởi còn rất nhiều ý kiến chưa được phát biểu và thỏa mãn, và hứa hẹn vào buổi hội thảo sắp tới. Đồng thời một tuyên ngôn của T.H.S.V.S.G. bày tỏ lập trường tranh đấu của sinh viên cũng được phát ra. Anh Lê hữu Bôi chủ tịch T.H.S.V.S.G

cũng tuyên bố rằng : « Giai đoạn tranh đấu của SV chính thức bắt đầu ».

★ Ngày 21-8, Buổi hội thảo thứ hai

Vấn với đề tài cũ, thuyết trình viên vẫn anh Tôn thất Tuệ. Số sinh viên học sinh tham dự đông gấp năm lần so với kỳ hội thảo trước, những ý kiến được phát biểu có phần dữ dội hơn nữa. Ngoài ra một số đông nhân viên công quyền cũng được tăng cường để giữ gìn an ninh trật tự... Người ta không còn lạ gì những bộ mặt quen thuộc của anh em công an mật vụ trà trộn trong hàng ngũ sinh viên. Bởi vậy có những ý kiến phát biểu một cách chân thành, đặc biệt là ý kiến của sinh viên Nguyễn-trọng-Nho đã tha thiết kêu gọi anh em công an mật vụ sát cánh với họ trong công cuộc tranh đấu chung của dân tộc, không khí phòng họp mỗi phút một căng thẳng, và nghẹt thở hơn, tình trạng này dẫn đến một cuộc biểu tình không dự liệu trước, thanh-niên, sinh viên, học sinh đã xếp thành hàng và trật tự kéo đi từ trụ sở của T.H.S.V. số 4 Đuy Tân, ngược đường ra Thống Nhất, kéo thẳng đến dinh Thủ Tướng, Đoàn biểu tình kéo đi trong hàng ngũ, im

lặng, đến dinh Thủ Tướng, họ yêu cầu nói chuyện với chính Trung Tướng Nguyễn-Khánh. Nhưng ở đây chỉ có 2 lần ông Nghiêm xuân Hồng bộ trưởng phủ Thủ Tướng tiếp họ. Ông Hồng cũng cho sinh viên biết rằng trung tướng Nguyễn Khánh lại đi Vũng Tàu (!). Ông Nghiêm xuân Hồng tiếp nhận những nghị quyết của sinh viên và cũng hứa rằng Chính phủ sẽ trả lời 4 điểm ghi trong bản tuyên cáo ấy trước ngày 25 tháng 8.

Sau đó, đoàn biểu tình cử quốc ca, hát bài nhà Việt nam rồi trật tự kéo về trụ sở T.H.S.V. tiếp tục thảo luận.

● Chiều 21-8, Sinh Viên Trung tâm Kỹ thuật Phú Thọ họp hội thảo

Song song với không khí tranh đấu mỗi ngày một quyết liệt hơn, ngay chiều 21-8. Trung tâm Kỹ thuật Phú Thọ cũng tổ chức một buổi hội thảo, bàn về hiến chương Vũng Tàu. Sau đó một bản tuyên ngôn của S.V.K.T.P.T. được phát ra, bản tuyên ngôn này cũng dựa vào đường lối tranh đấu đòi hỏi chung của T.H.S.V. ngày hôm trước, nhưng có phần rõ ràng và quyết liệt hơn.

Chiều ngày 22-8-64 Hội thảo tại trường khoa học

Những ngày trước đó người ta nhận được một truyền đơn kêu gọi của sinh viên khoa học, sư phạm, trung tâm H.L.G.S. đề nhất cấp — Truyền đơn nhắc lại quá trình tranh đấu của sinh viên trong cùng những ngày tháng này của một năm trước đây. Phần sau của truyền đơn kêu gọi cũng có ghi thêm rằng: Sau cuộc C. M. gian khổ 11. 11. 63 của toàn dân, gần một năm qua chúng ta đã thấy gì ?

- Cách Mạng thực sự ?
- Thề chế dân chủ ?
- Tự do căn bản ?
- Hiềm họa độc tài ?

Trước tình trạng đen tối của dân tộc, người thanh niên trí thức cần có một lập trường và một thái độ cương quyết. Chúng tôi kêu gọi toàn thể thanh niên, sinh viên học sinh tham gia kỷ niệm ngày *bãi khóa*, *bãi thị* 24-8 của S.V. A-P-M. Hoài niệm cái chết anh dũng của sinh viên Phạm quang Bình. Và đứng 16 giờ chiều thứ bảy 22-8-64, ban đại diện S. V. khoa học phối hợp với S.V. Đại học Sư phạm và Trung tâm huấn luyện giáo sư đệ nhất cấp tổ chức một buổi hội thảo với đề tài :

« Đường hướng tranh đấu của thanh niên trong giai đoạn hiện tại » đồng thời cũng đề kỷ niệm ngày bãi khóa, bãi thị của S.V.K.H. A-P-M, A-P-D., S.V.Đ-H-S.P và SV T T H L G S Đ I C.

Thuyết trình viên, anh Vũ-quang - Hùng (SV Khoa-học) Buổi hội thảo diễn ra vô cùng sôi nổi với trên 1500 V.S. từ các phân khoa khéo về chật ních cả giảng đường II, (một giảng đường lớn nhất của trường khoa học.) Anh Nguyễn thượng Hiệp sinh viên luật khoa điều khiển cuộc hội thảo này. Những lời kêu gọi được hưởng ứng một cách tuyệt đối và nhiệt liệt. Điều nên nói ở đây là trong buổi hội thảo này có một sĩ quan quân-y, anh Hoàng ngọc Tuệ từ chiến trường mới trở về. Anh Tuệ cho biết hơn bao giờ hết anh nhận thấy phải xác định lập trường tranh đấu dứt khoát, ngoài ra anh Tuệ cũng cho biết nhất định quân đội luôn luôn đứng về phía anh em sinh viên nếu cuộc tranh đấu của sinh viên hợp lý, nghĩa là nằm trong lập trường quốc gia dân tộc. Những bầu nhiệt huyết sục sôi, nhiều sinh viên đã hô lên những khẩu hiệu phát xuất tận đáy lòng được cử tọa rập ràng, và đồng tình hưởng ứng. Người tham dự các buổi hội thảo dù có

đề đặt bình tĩnh đến mấy cũng không thể ngồi yên.

**Cũng chiều 22-8-64,
Chính quyền tiếp phái
đoàn đại diện Sinh viên**

Vào hồi 15h30 chiều 22-8-64 một phái đoàn đại diện sinh viên do anh Lê hữu Bôi chủ tịch T.H.S.V. hướng dẫn đã đến gặp đích thân trung tướng Nguyễn Khánh tại dinh thủ tướng. Sau khi trình bày những nỗi khó khăn của chính quyền trong giai đoạn cực kỳ nghiêm trọng của quốc gia, thủ tướng Nguyễn Khánh giải đáp những thắc mắc, đề nghị của sinh viên một cách không dứt khoát, mà theo thủ tướng thì sinh viên nên bình tĩnh để xét đoán. Kết quả cuộc hội đàm không đưa đến một giải pháp êm đềm nào (!).

**23-8. Chuyển mình sang
một giai đoạn mới**

★ *Hội thảo tại y-khoa* : Buổi sáng một cuộc hội thảo được tổ chức tại trường đại học Y khoa, đặt dưới quyền chủ tọa của ông Khoa trưởng đại học Y khoa. Ngoài ra còn có một số rất đông sinh viên từ các phân khoa khác tham dự—Đại khái sinh viên không chấp nhận Hiến chương Vũng tàu, kêu gọi các tướng lãnh trở về với vị trí chiến đấu của mình, chống cộng chống trung lập, diệt Cờ lau v.v. Chủ tọa lên án bản hiến chương.

lên án độc tài, đã kích việc tập trung quyền hành v.v...

★ **Một bài học**

Những người tham dự cuộc hội thảo tại Y-Khoa đại học đường buổi sáng, đã kéo đến đài phát thanh khoảng giữa trưa cùng ngày, với mục đích yêu cầu đài này cải chính bản tin buổi tối ngày hôm qua (22-8) vì theo đài này thì Sinh viên đã được trung tướng Nguyễn-Khánh giải quyết mọi thắc mắc một cách thỏa đáng và sinh viên đã ủng hộ trung-tướng « chủ tịch ». Mà theo anh em sinh viên thì tin ấy hoàn toàn phản bội sự thật, đài đã loan tin thất thiệt, hầu « cả vú lấp miệng em ». Ông giám đốc đài phát thanh hứa trong vòng 15 phút sau trả lời (kể từ 13 giờ thiếu 15) nhưng mãi đến 14 giờ 10 phút vẫn không thấy ông giám đốc Nguyễn ngọc Linh trả lời, phần khác micro của đoàn sinh viên bị tắt điện, viên cơ đã cắm vào cầu dẫn điện của một cơ quan chính quyền mà không được cơ quan này cho phép. Vì ông giám đốc đài không tôn trọng giờ ấn định, vì hành động thiếu thiện chí trên, nên anh em sinh viên không thỏa mãn, họ đã tràn vào đài, leo lên lầu đập phá văn phòng ông giám đốc và hai phòng kế cận.

Sinh viên và Học sinh, đang đốt bản Hiến Chương 16-8-64 trước Dinh Chủ-tịch.

Trong cuộc tiếp xúc giữa Sinh viên, Học sinh và Trung tướng Nguyễn Khánh trước Dinh Chủ tịch

★ **Chiều 23-8-64 vạch một chỉ tên những kẻ phản quốc.**

Đó là đề tài hội thảo tại Dược khoa đại học đường vào 16 giờ chiều ngày 23-8-64. Cũng như các buổi hội thảo được liên tiếp tổ chức, những ý kiến được phát biểu thường là đã kích dữ dội và công khai. Các diễn giả không ngần ngại bày tỏ lập trường chống đối của mình một cách cương quyết.

★ **Một chiến dịch mới, ngày hành động đã diễn, kỷ niệm ngày vùng dậy**

24-8-64 tại Luật Khoa. Hội thảo vạch một kế hoạch đề Hành động, trường ban tổ chức buổi thảo luận này là anh Nguyễn hữu Doãn. Dù cố gắng ngăn chặn, một cuộc biểu tình vẫn được tự động kéo đi từ trường đại học Luật khoa. Tinh thần tranh đấu của SV, HS sục sôi đến tột độ, nên dù ban tổ chức đã cố gắng dàn xếp vẫn không được, đoàn SV HS đã tự động kéo đến bộ Thông tin (vào hồi 11 giờ), tại đây một số người đã xông vào phòng hành chánh của bộ này đập phá một ít bàn ghế, một số đồng khác tụ họp ngay giữa đường đòi bộ Thông tin phải bãi bỏ kiểm duyệt báo chí, và yêu cầu bộ này phải loan tin chính xác. Sau khi ông thứ

trưởng Trần ngọc Huyến ra tiếp xúc với anh em sinh viên, trình bày mọi sự việc mà ông cho rằng đáng tiếc và giải đáp về hai yêu sách vừa nêu ra ở trên. Đến đây, anh em sinh viên xem như đã thỏa mãn một phần nào, nhờ sự khéo léo xoa dịu của ông thứ trưởng bộ Thông Tin nên anh em đã giải tán.

★ **Chiều 24-8, một tổ chức ma xuất hiện : « Lực lượng sinh viên liên khoa Sài Gòn »**

Vào hồi 15 giờ ngày 24-8, một nhóm người phần đông là con nít từ 13 đến 15, 16 tuổi, và có một số đàn ông ngoài 30 tuổi hướng - dẫn, ngoài ra còn những thiếu phụ, ăn mặc lôi thôi xốc xếch, võ trang gậy gộc, dao, búa, đồ xuống trụ sở của T.H.S.V. Sài Gòn (số 4 đường Duy Tân) bằng những chiếc xe đồ mang số EA - 4211, NDH - 1430, NDI-284 và mang băng chạy đường Saigon-Biên-hòa-Hố-nai v.v... và một số xe lái Lambretta 3 bánh. Đoàn người này tràn vào sân trụ sở Tổng hội, họ có mang phù hiệu riêng và tự xưng là « Lực lượng Sinh viên Liên khoa Sài Gòn. » Đoàn người đã hùng hổ tấn công trụ sở sinh viên, hăm dọa, rồi rượt chém một số nhân viên của Tổng hội có mặt tại đó, đoàn họ lên lửa thiêu hủy T.H.S.V, khoảng 15g30, đồ đạc

bàn ghế, điện thoại, máy đánh chữ, tài liệu đều bị thiêu sạch. Ngoài ra nhóm người này cũng đọc bản tuyên ngôn của họ và phát ra bằng một tờ Ronéo đã được in sẵn, tựa trung bản tuyên ngôn của họ gồm có 5 điểm phần nhiều là lên án Tổng hội S.V.S.G. đã phản bội S.V. tiếp tay cho giặc (?) v.v.. Nhiều khẩu hiệu nội dung tương tự cũng được viết bằng chữ đỏ trên nền vàng được căng lên và đề lại trước khi rút lui êm thấm.

★ **Một dấu ngoặc với chính-quyền**

Dù là « Lực lượng Sinh viên Liên khoa Sài Gòn » hay « Lực lượng sinh viên BA HOA lục tỉnh » hay gì gì đi nữa, đã dám đốt phá trụ sở của một đoàn thể giữa thanh thiên bạch nhật, mà nơi bị đốt cháy lại cách dinh thủ tướng chẳng bao xa, thế mà vô tình hay cố ý nhân viên công lực không hề can thiệp hay nói cách khác chẳng hề hay biết gì cả (?) đó là chưa kể đội cứu hỏa đã thành đã tiếp cứu (sau 6 lần tổng hội S.V. gọi điện thoại đến) (?)

Điều đáng buồn là vì sự sơ sót vô tình hay cố ý ấy của chính quyền đã làm nhiều người nghi ngờ, nhất

là giới sinh viên. Đến đây kể viết bài này lại sự nhớ đến một hai câu nói mà báo chí cũng như anh Lê hữu Bôi chủ tịch T.H.S.V đã tiết lộ trong buổi hội thảo đầu tiên (19-8) là một nhân vật cao cấp của tòa đô chính đã tuyên bố : « Sinh viên đừng dồn chính quyền vào thế bí, bắt buộc phải đàn áp sinh viên » và một lời tuyên bố khác của một vị tướng tá (quen tên) mà báo chí ở Sài Gòn đã có dịp đề cập đến rằng : trong một hộp kín nào đó .. (?) vị đó nói rằng chỉ cần xin hai sư đoàn là có thể tiêu diệt được sinh viên ! ? Thật một câu nói quá lắm lần.

★ **Tối 24-8-64 Tổng Hội Sinh Viên họp báo**

Tổng hội Sinh viên minh định lập trường tranh đấu dứt khoát của sinh viên, đồng thời cũng lên án kẻ chủ mưu đốt phá trụ sở và cho biết rằng THSV sẽ tổ cáo hành động trắng trợn này ra trước công luận, trong và ngoài nước. Ngoài ra Tổng hội cũng đứng nguyên cáo trực tố ra trước tòa án xét xử và yêu cầu người có trách nhiệm liên hệ bồi thường. THSV cũng trả lời nhiều câu hỏi của báo chí trong và ngoài

 Dùng midol 1500/700/1000 **ĐỊ CÁC CHỨNG DƯU NHỨC VÀ CẨM CẨM**
CO BÀN ĐƠN CÁC NHÀ THUỐC TÍN

nước đặt ra. Buổi họp báo chấm dứt ở đây.

25-8. Ngày Quách Thị Trang, đúc kết ở Văn khoa — Biểu dương ý chí và lực lượng tranh đấu thống nhất của Thanh niên, Sinh Viên, Học Sinh Saigon

— Cuộc biểu tình lịch sử trước dinh chủ tịch.

— Đồng bào các giới nhiệt liệt hưởng ứng, triệt để ủng hộ lập trường tranh đấu của Thanh niên Sinh viên Học sinh.

Dưới quyền chủ tọa của ông Khoa trưởng đại học Văn khoa Nguyễn Đăng Thực, anh em sinh viên Văn khoa đã tổ chức buổi nói chuyện đúc kết về các đề tài đã được liên tiếp hội thảo trong tuần tại các phân khoa bạn. Sau đó, giờ hành động đã đến. Cụ Nguyễn đăng Thực tuyên bố ủng hộ cuộc tranh đấu của thanh niên sinh viên học sinh, ngoài ra buổi thảo luận cũng có mặt nhà cách mạng lão thành : cụ Ba Liệu. Cụ Ba Liệu là người đã từng tham dự các buổi hội thảo của sinh viên trước đó, cụ có nói rằng nếu chết cụ sẵn sàng chết với anh em và cho anh em.

Và, một cuộc biểu tình được

tổ chức trong trật tự, do Tổng hội S.V. Sài Gòn điều động. Nhiều trường công tư thực thủ đô đã kéo về tham dự rất đông, người ta phải kê đến trường Kỹ thuật Cao-thắng là trường đã kéo về sớm nhất. Ngoài ra hàng vạn đồng bào từ các đường phố cũng kéo về tập nập để nhập đoàn biểu tình. Đoàn biểu tình xuất phát từ Văn Khoa, tuần hành trật tự qua các đường Nguyễn trung Trực, Lê thánh Tôn ngược Pasteur, rẽ Thống Nhất về dinh chủ tịch. Đoàn biểu tình do sinh viên hướng dẫn kêu gọi đồng bào gia nhập, đồng thời kêu gọi đồng bào phải bình tĩnh sáng suốt để phòng mọi âm mưu của bọn lợi dụng phá hoại. Đến dinh Chủ tịch, đoàn biểu tình chào quốc kỳ, cử quốc ca, sau đó đòi được gặp chính Trung-tướng Nguyễn Khánh để trình bày yêu sách của sinh viên. Tại đây, hai lần ông Nghiêm-xuân-Hồng bộ trưởng xử lý thường vụ tại phủ Chủ tịch ra tiếp sinh viên nhưng hai lần đều bị sinh viên từ chối, họ đòi được gặp chính trung tướng Chủ tịch Nguyễn-Khánh, người có trách nhiệm đề đối thoại với họ. Cuối cùng chính phủ nhượng bộ, nghĩa là ông chủ tịch Nguyễn Khánh đã đích thân gặp đoàn biểu tình — (10g45) Một Đại-diện SV đọc bản tuyên

cáo của thanh niên sinh viên học sinh Việt-Nam, đồng thời anh em sinh viên cũng cử 2 đại diện của họ để bản tuyên cáo trên cho chủ tịch Nguyễn Khánh. Trong lúc đó nhiều khẩu hiệu được hô vang lên một góc trời hàm chứa những nguyện vọng sau đây :

— Đả đảo độc tài quân phiệt.

— Đả đảo Cộng sản, Trung lập và bè lũ.

— Việt nam muôn năm v.v.

Trung tướng Nguyễn-Khánh cũng cùng hô với sinh viên những khẩu hiệu đó một cách nhiệt thành, nhưng ông quên chữ "quân phiệt" nên một đại diện sinh viên đã nhắc trung tướng chữ ấy và trung tướng cũng quả quyết lập lại :

— Đả đảo độc tài kẻ cả độc tài quân phiệt và cộng sản.

Sau khi bày tỏ một vài cảm tình với lớp người trẻ, mà trung tướng nói rằng trung tướng rất thông cảm ở những đòi hỏi của anh em sinh viên, mọi nguyện vọng vừa đạo đạt trung tướng hứa sẽ cứu xét v.v... Sau đó trung tướng trở vào dinh (có lẽ là để nghiên cứu nội dung bản tuyên cáo mà trung tướng vừa nhận được của anh em sinh viên.) Sau đây là nguyên văn bản tuyên cáo đó :

«Toàn thể thanh niên sinh viên học sinh Việt Nam long trọng tuyên cáo trước quốc dân :

Đề chiến thắng cộng sản, trung lập và bè lũ, chúng tôi, cương quyết đòi chính quyền.

Thứ nhất : Thu hồi bản Hiến chương 16-8-1964.

Thứ hai : Bãi bỏ lệnh giới nghiêm tại những vùng an ninh và bãi bỏ chế độ kiểm duyệt báo chí.

Thứ ba : Các tướng lãnh trở về với quân đội.

Thứ tư : Loại bỏ và trừng trị bọn dư đảng cần-lao và bọn tham nhũng, thối nát trong các cấp chính quyền.

Thứ năm : Thay Hội đồng quân đội cách mạng bằng hội đồng dân quân cách mạng.

Làm tại Sài Gòn ngày 25 tháng 8 năm 1964

Toàn thể Thanh niên,
Sinh viên Học sinh Việt Nam.

★ Diễn biến của cuộc biểu tình

Ban đại diện SV trong cuộc biểu tình đòi trung tướng Nguyễn Khánh giải quyết dứt khoát những điều ghi trong tuyên cáo của họ, nhưng trung tướng Nguyễn Khánh chỉ hứa là sẽ xét lại bản tuyên cáo mà thôi. Do đó nguyện vọng của sinh viên

xem như chưa được thỏa mãn, vì vậy đoàn biểu tình cương quyết ở lại tuyệt thực để đòi hỏi cho những nguyện vọng của họ đến bao giờ được giải quyết rõ ràng và dứt khoát. Trong lúc đó một trận mưa như trút nước đã tẩm mát cho những ý chí bất khuất kia, rồi trời lại nắng để sưởi ấm những tâm hồn trẻ kiêu dũng đó.

Nắng rồi mưa, mưa rồi lại nắng năm lần bảy lượt như thế như một cái máy điều hòa không khí để an ủi những người tranh đấu cho Tự Do, Công Bằng, Xã Hội. Vì đó là những nguyện vọng chính đáng của mọi người sống ở vùng đất này. Trong tinh thần kiên nhẫn cao độ, trong ý chí đoàn kết và thống nhất, đoàn biểu tình bền bỉ vẫn điềm nhiên, sưởi nắng gội mưa và nhịn đói. (Điều này làm tôi bỗng nhớ đến ngày này năm trước ở chùa Xá Lợi) Họ ngồi như thế không biết sẽ đến bao giờ mới dành được thắng lợi.

Trong niềm thông cảm của trời đất đó, rồi thắng lợi cũng phải tới. Vào hồi 14 giờ 25 phút ông Nguyễn xuân Oánh, phó Thủ tướng đặc trách Kinh tế đã thay mặt chính phủ đọc bản tuyên cáo nhượng bộ của H.Đ. Q.Đ. C.M.

Trên trần xe phóng thanh còn có một vài đại diện sinh viên và ông Nghiêm xuân Hồng (bấy giờ đã thay một bộ đồ khác). Sau đây là nguyên văn bản tuyên cáo của Hội đồng Quân đội Cách mạng.

Hội đồng Quân đội Cách mạng họp sáng ngày 25 tháng 8 năm 1964 tại Bộ tư lệnh quân lực Việt Nam Cộng hòa đã quyết định như sau :

Thứ nhất : Thu hồi HIẾN-CHƯƠNG ngày 16-8-1964.

Thứ nhì : Sẽ triệu tập đại Hội đồng Quân đội Cách mạng khẩn cấp để bầu lại vị Nguyên thủ quốc gia.

Thứ ba : Sau khi bầu vị Nguyên thủ quốc gia, Hội đồng Quân đội Cách mạng sẽ tự giải tán và trở về cương vị thuần túy lãnh đạo quân lực Việt-nam Cộng hòa, chống Cộng sản, Trung lập. Thực dân và mọi hình thức Độc tài phản quốc.

Thứ tư : Ủy thác cho vị nguyên thủ quốc gia được bầu trách nhiệm triệu tập quốc dân đại hội để thực hiện cơ cấu quốc gia phù hợp với nguyện vọng của toàn dân trong chủ trương chống cộng sản, trung lập, thực dân và mọi hình thức độc tài phản quốc để kiến thiết xứ sở trong tự do dân chủ.

Sinh-viên chiếm đài phát thanh Saigon cải chính những tin sai lầm và đòi hủy Hiến-chương

Thứ năm : Trong lúc chờ đợi, việc điều khiển quốc gia do đương kim chính phủ đảm nhiệm.

Sài Gòn ngày 25 tháng 8 năm 1964.

T.M.H.Đ. Q.Đ. Cách mạng
Ban chỉ đạo

Những nụ cười nở tươi trên khuôn mặt mọi người, tiếng hoan hô làm át cả tiếng máy bay, bay trên không phận Sài Gòn cùng lúc ấy để loan báo một tin mừng cho đất nước. Không khí Sài Gòn hơn bao giờ hết sôi động, bùng cháy

lên, người ta đã chối từ một cái ách độc tài tai họa sắp quàng lên cổ mình. Mọi người dân ở thủ đô nhận tin Hiến chương Vũng Tàu được hủy bỏ chẳng khác nào một tin đại thắng từ chiến trường đưa về. 25-8-1964 ở Sài Gòn làm tôi mừng tượng ra ngày phá ngục Bastille 14-7-1789 ở Ba-lê. Ôi tự do, ta chào mi !. Ôi tự do ! ta hy vọng người, ta không nhân danh mi — Đề bắt đầu những âm mưu mờ ám khác.

★ MINH-ĐỨC (HOÀI-TRINH)

Mấy hôm nay bạn có buồn như tôi? Ngày xưa độ còn ở Alger, quãng năm 61, 62. Mỗi lần nghe chỗ nào có đánh nhau, bắn phá là tôi vội vàng ăn mặc chuẩn bị để đi xem. Lắm khi vừa đi vừa khóc vì bị bombe lacrymogène của quân đội tung vào đám đông để bắt giải tán, hoặc lựu đạn nổ, thiên hạ xô nhau chạy dầm trên mảnh cửa kính, trên từng đồng vôi, gạch, vì phố phường hai bên bị đập phá.

Những lúc ấy sao mà vui thế, mình đi xem với con mắt bàng quan, về đến nhà tuy quần áo xốc xếch, đầu gối trầy xước vì bị xô ngã mà trong lòng hân hoan như đi dự đám hội về. Vừa đi tìm

muối xát vết trầy da, vừa kể lại cho mấy người láng giềng nghe, chẳng khác gì những hôm đi xem phim đánh nhau...

Thế mà mấy hôm nay, sao lại buồn, chắc bạn cũng đang cùng một tâm trạng, cũng những cảm giác rất xót như ai rải muối lên vết trầy, tuy không vấp ngã lần nào, có phải đây là những vết đau ở nội tâm?

Một người bạn chế riều bảo rằng: Minh Đức thay đổi như có hai Minh Đức. Ngày xưa sáng nào cũng dậy sớm đòi chạy đi xem, những vùng nào bị cấm, vừa nghe tháo dây kềm là thấy Minh Đức đưa mặt ra trước. Bây giờ về đến quê hương, mỗi khi gặp những

TÂM SỰ VUN

dám đông cầm gậy gộc, nghe những vụ chết chóc thì mặt ỉu xiu, đi không muốn bước, lăm li như ai ăn hết củ. Bạn có giảng nghĩa hộ tại sao, hay vì câu nói «Sở nhân thất cung, sở nhân đắc chí». Cung nước Sở mất, người nước Sở được. Hơn thế nữa, ai cũng người, mà lại người cùng một xứ, người nghe người bị chết, không buồn hay sao.

Có kể sau khi đọc quyền Hãn đã phê bình Minh Đức là đức không có tổ quốc, nếu nghĩ hẹp thì câu phê bình hãn cũng đúng, nhưng nghĩ rộng ra thì đâu chẳng là người, máu nào chẳng đỏ và xương nào chẳng trắng. Loài người tìm đủ cách để chia rẽ nhau, những sự ngăn cách về đất đai, ngôn ngữ, phong tục, màu da, tôn giáo không biết có tự bao giờ, từ thời đệ tứ kỷ (quaternaire) khi loài người mới có mặt ở trên quả đất chăng.

Từ này đến giờ định vun với bạn rất nhiều mà tâm hồn cứ bị những hình ảnh đâm giết, làm tán loạn, và trở lại buồn, những ý nghĩ này năm ngoái đã có lần đến xâm chiếm con người. Năm nay được về quê hương, được nhìn tận mắt lại càng buồn thêm.

Than với bạn rằng buồn, không phải vì bị chèn vò tổ quốc đâu,

điều này chúng ta hãy gác lại vài chục năm nữa rồi sẽ bàn cãi; nếu thân chết chưa đến gõ cửa. Năm ngoái cũng vào độ này, mỗi ngày đón báo Le Monde và tìm đài Luxembourg để nghe, (đây là hai nguồn tin ít bị méo mó). Đồng thời năm ngoái cũng lúc nước nhà đang tang tóc thì ở Israel cũng có va chạm với người Á rập (Syriens) mỗi ngày bao nhiêu xác chết. Một chiều thấy Minh Đức sưng mắt, có người bạn đến thăm chế riều là tại sao người Israel cũng đang chết ở biên giới họ mà Minh Đức không khóc giùm.

Thật xấu hổ, đáng lẽ mình phải khóc trước tất cả mọi cuộc giết chóc, tại sao lại biên giới cho cảm tình, tại sao mình đứng đưng khi nghe ở Chypre mỗi ngày bao nhiêu người chết. Thế mà nghe ở quê hương trong những vụ tranh đấu có người chết mình lại buồn, lại khóc. Tại sao? Tại sao thế bạn nhỉ.

Nhưng thôi, vun chuyện buồn để làm cho bạn mất vui, bạn sẽ giận, bạn sẽ trách, bỏ tiền ra mua báo là muốn để giết thì giờ, để tìm cái vui. Thế mà hôm nay Minh Đức lại đi vun chuyện không vui với bạn. Nhưng đời là lúc này lúc khác, nếu không có thay đổi sao gọi là Tâm sự,

phải không bạn? Khoe với bạn Minh Đức mới mua về một con chó nhỏ đặt tên là « Tiên Sinh » đọc theo tiếng Quan, giá tiền gần một trang chuyện ngắn. Đố bạn biết là bao nhiêu?

Nó với con mèo hiện đang đặt vấn đề cho Minh Đức, vì hai đứa cứ gặm ghè nhau, đã nhiều lần Minh Đức phải làm quan tòa xử kiện. Giảng luân lý tán loạn lên. — « Chúng bay phải tập thương nhau, định mệnh đã xếp cho sống chung với nhau dưới một mái nhà, tại sao không nhường nhịn nhau, thương yêu nhau có phải dễ sống hơn không? » Thế mà hai tuần rồi vẫn chưa yên hẳn, con mèo vẫn nghĩ: « Mấy năm nay có một mình nó được yêu chiều, bây giờ thêm con chó vào dành ». Chắc thế nên nó mới ghen ghét. Còn chú bé chó thì ngày thơ mới có 2 tháng nên nhảy nhót và sủa vật lung tung. Điên cả đầu bạn nhỉ, bạn có « chữ » thăm « ai bảo đại, mua thêm con chó về làm chi ».

Giá chúng nó là chúng ta, giá chúng nó là người, Minh Đức sẽ

mang luân thường đạo lý ra giảng dạy, đưa sách thánh kinh ra bắt đọc, bắt nghiền ngẫm.

Lạy trời cho rồi đây chúng nó thuận thảo với nhau nếu không... Nếu không thì một trong hai chúng nó phải đi, mà đi đâu?

Mặc dầu tôi vẫn rất hà tiện tình cảm, để tránh bớt những khổ tâm có thể xảy ra, càng ít thương cũng như càng ít ghét thì con người càng đỡ vướng bận, bạn có đồng ý không? Thế mà đi vắc thêm con chó để rồi khi nào lên đường lại tha hồ đi chạy giầy tờ cho mình cho mèo và cho con chó nhỏ mới nhập gia đình của mình.

Các bạn viết thư « rầy » Minh Đức mĩa mai vì cái tội vụn trong số PT 132 có câu « bạn bè chứ có phải cây dâu mà mỗi năm lại đòi lá ».

Nhưng đây không là một cảnh thật đó sao? Một cô bạn vừa viết

thư từ Nha-trang nhắn Minh-Đức ra chơi, sẽ có đủ cả mọi sự « cung ». Thế nào cũng phải đi một chuyến, ngộ nhớ sang năm rồi quê hương sẽ ân hận. Bạn có biết tôi lo nhất là cái bệnh gì không? Về quê sợ nhất là mắc cái chứng lười, mắc phải chứng này thì nguy vô cùng. Vì thế nên ngăn ngại và mãi đến bây giờ cũng chưa dám mượn người làm. Lúc ra nước ngoài rồi, tìm đâu được người làm, tha hồ mà than thở.

Còn một chuyện phải khoe với bạn là tôi vừa mua được bộ Kinh Dịch, từ lâu lắm có ý tìm mà không biết tìm nơi nào. Ở Paris ông bạn Nguyễn Ân có một bộ nhưng xem chừng ông ấy cũng quý như vàng, tôi đòi tổ chức đến làm đạo chích nhà ông ta mà chưa có hoàn cảnh thì đã dọn về với quê hương.

Bạn có khi nào đi tìm một bộ sách hay một quyển sách mà « trần ai » như vậy chưa? Nếu có rồi thì khỏi tâm sự, hết như khi mình đi tìm... lý tưởng.

Tuy đặt tiền mua chứ mai mới vắc về, vì hôm đi phố không ngờ gặp, nên không mang dư tiền.

Sáng nay thật là số trời xui khiến nhà in Sáng Tạo mang tiền thu được của hai tác phẩm Bơ Vơ và Hẳn. Buồn ngủ mà gặp chiếu manh bạn nhỉ. Sướng lạ lùng. Ngày mai vắc sách về nếu bạn có thấy vắng mặt Minh-Đức một thời gian thì xin đừng trách vì bạn nằm đóng cửa đọc sách.

Giá bỏ tôi sống dậy nhìn thấy cái tủ sách của tôi chắc bố sẽ không bao giờ chết lại một lần thứ hai nữa. Ngày còn sống bố hay bảo: « Tụi bay muốn khẩn cho cậu về thì cứ đốt một điều thuốc và một quyển sách thật hay ». Bây giờ mỗi lần đọc xong một quyển sách hay tôi vẫn muốn đốt điều thuốc lên mời bố về xem nhưng không biết hút thuốc thật khó mà đốt cho cháy. Bạn có cách nào dạy cho Minh Đức.

Báo với bạn một tin rất « lâm ly bi đát ». Cây đàn của Minh Đức về đây bị long hồ ở cái miếng gỗ chỗ buộc giây đàn, chỉ vì xử nhà rất âm hình như đến một trăm phần trăm âm ướt. Thảo nào mà giây mốc hết, và cái gì cũng dọ mốc, nhất là mỗi khi mưa lâu.

Đừng midol

Đị các chứng đau nhức
và cảm cúm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC

Đừng midol

Đị các chứng đau nhức
và cảm cúm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC

Tiếc rằng nhà không có máy lạnh, nếu có tôi chỉ để trong phòng đọc sách, và may quá những thùng sách ở Paris không về.

Đêm quê hương có những gì, nhất là những đêm không ngủ như mấy đêm nay, có tiếng súng nổ xa xa, có tiếng chó sủa nhiều, có tiếng nói chuyện của mấy chú lính canh ở nhà thờ trước mặt. Muộn hơn một chút thì lẫn trong tiếng chó sủa, tiếng súng còn có tiếng gà gáy. Thế mà giờ này ở nước ngoài có những kẻ đang say ngủ không suy nghĩ, không thắc mắc.

May quá, số người tốt phúc ấy không phải là số nhiều đối với quê hương. Còn có mấy đứa như bạn, như tôi, đang nằm lắng nghe những tiếng động, hồi hộp lo lắng và cầu nguyện.

Biết rằng sự cầu nguyện chỉ là một cách tranh đấu rất tiêu cực nên dành riêng cho những kẻ tu hành, chúng ta chưa đi tu, đáng lẽ phải mạnh dạn hơn. Nhưng làm gì bây giờ, hẳn bạn cũng hỏi thế, làm gì bây giờ?

Những ngày không trường học mới thấy trường học là một cơ quan rất lợi ích cho xã hội, bạn có nhận thấy thế không? Cứ lắng nghe tiếng la hét của lũ trẻ đang chơi đùa ngoài

đường, chúng ta không nói đến vấn đề giáo huấn mà chỉ nói rằng có trường học thì một số trẻ con phải vào trường, lúc về nhà còn lo làm bài học bài. Những đứa trẻ không được đi học thì phải giúp cha mẹ làm ăn tìm cái sống đâu có thì giờ ra đánh đáo, hò hét ngoài đường như thế.

Ở các nước Âu-Châu những ngày lễ mà cha mẹ phải giữ con ở nhà là một vấn đề khá quan trọng, vì các cô cậu phá phách, lại còn bắt đưa đi chơi, phải lo ăn uống. Đi học mỗi ngày có "cantine" ăn lại buổi trưa, người mẹ bớt lo lắng. Chỉ mỗi một vấn đề đó thôi mà chúng ta đã thấy loài người kém loài ong, loài kiến. Bạn có lúc nào rồi cứ thử tưởng tượng một xã hội chúng ta như xã hội mà không có trường học... chắc điên lên mất bạn nhi.

Bản thống kê ở những nhà thương điên bên Âu Châu hình như người đi dạy vào đây nhiều nhất, dạy trẻ con lại càng nhiều hơn.

Bạn có muốn cười một buổi thì ra hiệu sách mua quyền Sainte Colline của Gabriel Chevallier mà đọc, bạn sẽ gặp lại hình ảnh của mình cũng quấy cũng đùa như thế... và thời ấy đã qua rồi.

↳ Một em bé đi học trường Bô-Đề về kè, lớp em có đến cả trăm học trò ngồi sáu đứa một ghế chật quá. Nghĩ mà thương, tôi dạy cho em bé phương pháp của tôi đến trường là chiếm hai chỗ, cứ để sách vở và áo khoác qua ghế bên cạnh vờ như là của anh chị nào đã vào đây rồi mà vì cần đi ra có việc gì. Anh nào đến sau hỏi — "La place est libre ?" — "Non c'est occupée." Thế là anh hay chị phải đi tìm chỗ khác. Còn mình được ngồi rộng chỗ. Nếu gặp đứa nào quả thật là chăm chỉ để thương, sạch sẽ, mới cho phép ngồi cạnh.

Có lần tôi trót lỡ cho phép một ông Irannais ngồi cạnh, ông ta khoe họ hàng với ông Chah, nhưng qua giờ sau tôi phải đổi chỗ vì suốt buổi ông ta cứ hít

mũi. Chẳng lẽ lại cho ông ta mượn mùi - xoa, thế là từ đó tôi chọn lán giềng rất kỹ. Nhưng đây là tình trạng của các trường lớn, còn ở bậc trung học và tiểu học chắc không được tếu như thế. Nhất là quê hương ta đang có nhiều vấn đề phải lo lắng.

Báo cáo với bạn, Minh Đức của bạn đang đi tìm một vị thú y cho con chó, bạn có biết mách giùm. Nghề này ở Pháp giàu lắm, giàu hơn nghề bác sĩ mặc dầu chính phủ chưa ra cái luật bảo đảm an ninh (sécurité sociale) cho loài vật.

Rồi thế nào cũng đến đây. Vụ dài rồi, có nhiều bạn bảo hay vun với Minh Đức vào ban đêm lúc về khuya, thế thì khuya rồi, hẹn với bạn kỹ khác.

* CHUYỆN TƯƠNG LAI

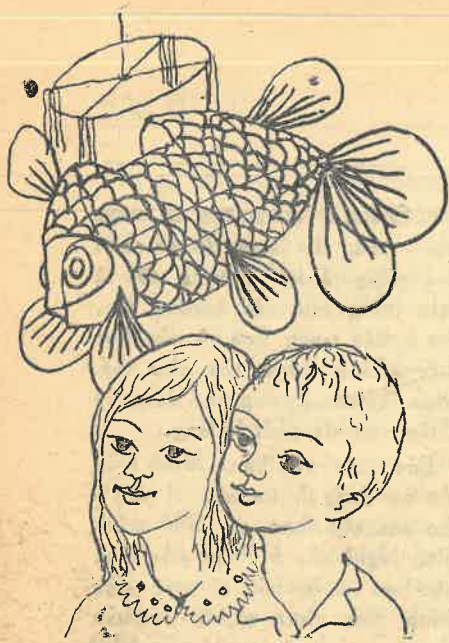
Chàng và nàng ngồi tâm sự trong công viên.

Nàng.— Anh ơi, thôi bây giờ mình tính chuyện tương lai đi anh!

Chàng.— Vâng, em tính trong tương lai, chúng mình sẽ thế nào?

Nàng.— Anh cho em biết trong tương lai, sau khi anh cưới em, anh định sẽ mua xe hơi hiệu gì và mỗi tháng cho em sắm mấy chiếc áo dài, hơi anh?

Chàng.— ??

TẾT

của THIẾU NHI

NHẬT

* Trịnh-văn-Tiến

Ở Việt-Nam, cả Trung-hoa nữa, hàng năm, trẻ con chỉ có ngày rằm tháng 8 âm-lịch là cái tết đích thực dành riêng cho tuổi thơ. Hoặc nếu cần tính thêm cho nhiều nhiều một chút thì các em cũng chỉ có hai dịp nữa, tết Nguyên-đán và tết Đoan-ngọ, tạm gọi là gần gũi với thuở nhỏ, những niềm vui được lì-xì, được mặc quần áo mới, và được «giết sâu bọ.» Hoặc nữa, kể đến cùng các em nào theo đạo Thiên-Chúa được vui thêm vào lễ Giáng-Sinh. Nhưng ở Nhật, một nước tuy cũng có nhiều tập tục na-ná Việt-nam và Trung-Hoa, thì mỗi năm, trẻ em lại có những 3 cái tết chính thức, theo thứ tự thời gian : «tết con Gái», «tết con

Trai» và «tết lên bảy, lên năm, lên ba». Ấy là chưa kể tết Ngưu lang, Chức-nữ cũng còn là một cơ hội để thiếu nhi Nhật-bản được vui ghé nữa.

* Tết con gái

Thực ra, tết con gái gọi là tết Búp-bê, (Hina Matsuri) thì đúng hơn. Tết này vào ngày mồng 3 tháng ba, là một dịp triển lãm búp bê của các em gái. Búp bê là đồ chơi đựng về con gái, hoặc cũng là tác phẩm thủ công thích hợp với con gái hơn, cho nên đã có cái tên «Tết con gái». Tết con gái, trước hết có tính cách gia đình, các cô trưng bày tác phẩm, thì cha mẹ, anh chị em trai đóng vai «đi xem», khen

TẾT THIẾU NHI NHẬT BẢN

thường, cho nên cũng là dịp vui chung cả nhà.

Di nhiên Tết con gái phải có màu sắc riêng, những nghi thức cá biệt như Lễ Giáng Sinh luôn luôn đòi hỏi một vài thứ tối thiểu cây thông, ông già Nôen... Một tết con gái đủ ý nghĩa thì phải hội được cả một triều đình thời xưa ! «nói lên» được nếp sinh hoạt đang buổi chiều, có vua ngự trên cao, có quần thần dưới bệ, gọi là bộ búp bê «dairi-bina».

Một cái giá nhiều bạc đặt ở giữa nhà, gian chính, Bạc cao nhứt, bày riêng hai búp bê tượng trưng Hoàng-đế và Hoàng-hậu, Bạc thứ hai, «chỗ đứng» của bà trang nữ lưu «khả phong» quyền quý vào hàng danh dự của quốc gia. Cứ thế mà phân ngôi, bạc thứ ba, nhạc bộ, gồm 5 nhạc sĩ của hoàng cung, tiếp theo, hai chiến sĩ cầm khí giới đại diện Ngự lâm-quân, cho đến dưới chót là hai anh chàng... «quan hoạn»

Sự phân ngôi như vậy còn đòi hỏi những cái kỹ, những cái để bằng gỗ hay bằng đất, trạm khắc

Khung cảnh Tết Con trai ở Nhật

son thiệp hẳn hoi để phân biệt «người nào của ấy», chẳng hạn, vua thì phải ngồi trên ngai vàng.

Những «dairi-bina» thường thường chỉ thấp nhỏ từ 10 đến 13 phân, nhưng cũng có trường hợp tùy hứng, chúng có thể cao đến 3 tấc.

Tết con gái có từ thế kỷ thứ 12 vào thời kỳ nghề làm búp-bê ở Nhật gần bắt đầu phát đạt, người ta nảy ra sáng kiến «đấu xảo» búp-

Quing midol

Đi các chứng đau nhức
vỏ cứng cứng
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

TẾT THIẾU NHI NHẬT BẢN

bè rồi thành quen lẹ, thành Tết, và đến thế-kỷ thứ 18 trở đi thì mỹ-tục đó thịnh-hành. Rồi lần nữa, theo thời-gian, Tết con gái biến đổi dần, trở thành một thứ tết của con nhà giàu, đúng hơn, một khía cạnh quý phái.

Xưa kia, ngày 3 tháng ba vốn dĩ chỉ có một ý nghĩa khác, để cầu xin sự bình-an, hạnh phúc, người ta mang những hình-nhân bằng giấy ra sông, biển, ném xuống nước trôi đi với niềm tin chúng sẽ đem theo buồn khổ, bệnh tật. Tục lệ đó khi đã lỗi thời, người ta chuyển hướng, đồng hóa những hình nhân giấy vào nghề tạc tượng, tết búp bê, những « dairi bina », và đặt ra Tết con gái.

Ngày nay, Tết con gái là dịp để các thiếu nữ họp bạn, vui chơi trong không khí gia-đình. Chẳng hạn, các cô mời chị em bạn đến nhà ăn cơm, bữa cỗ dọn ra trước đám búp bê. Lúc nhập tiệc, họ cũng mời búp-bê cùng dự, bằng cách « cúng » rượu « Shirozake » (gần giống rượu nếp cẩm), chính họ cũng « chén tạc chén thù » nữa.

Như đã nói, tết con gái là thứ tết của con nhà giàu, một khía cạnh quý phái. Thật vậy, một bộ búp-bê « dairi-bina », đắt lắm,

cũng trang phục gấm vóc, lại còn có giá trị đồ cở, của gia bảo lưu truyền đời đời. Thời trước, phụ-nữ Nhật-bản, khi lấy chồng, thường được tặng quà cưới bằng búp-bê « hina ». Ngày nay, loại búp bê đó vẫn là một cái gì tự-trang, niềm vui của những người em gái xứ Anh-đào.

★ Tết con trai

Tết con trai còn gọi là Ngày Nhi Đồng, gần giống màu sắc Tết Trung Thu, nhưng lại lui về mùng 5 tháng 5. Thời xưa, ngày 5 tháng 5 là « Tango-no Sekku » (Tết Con Trai) cũng như ngày 3 tháng 3 là tết dành riêng cho con gái.

Tết con trai cũng có tục lệ trưng bày búp-bê, nhưng bày trên cái « tokonoma » (một thứ án thư) chứ không bày trên bực gỗ, và chỉ có những búp-bê tượng trưng các vị anh hùng trong lịch sử, đã sử, chứ không phải búp bê « dairi-bina ». Thêm vào đó, khung cảnh Tango-no-Sekku cũng hào hùng hơn, đủ cả đèn nến, trầm hương, uy nghi chẳng khác bàn thờ Tổ Quốc, với đủ thứ tượng trưng cho chí làm trai: kiếm cung cờ biển.

Vào dịp này, theo cở lệ, cha mẹ lại làm cho con bánh « Kas-

TẾT THIẾU NHI NHẬT BẢN

hiwamochi » (một thứ bánh mặn gồm bột với đỗ, gói trong lá sồi) và bánh « chimaki » (bánh ngọt, làm bằng bột gạo, gói lá tre) cũng như ở V N, tết Trung thu phải có bánh dẻo, bánh nướng.

Tết con trai gần gũi với tết Trung Thu ở chỗ cũng có đèn hoa sặc sỡ. Đèn hòa, có cái dài đến mười thước, cắm trên nóc nhà, cho gió đu đưa trông thật vui mắt. Cắn nhút là đèn cá chép cá gáy, loài cá mà người Nhật cho rằng khỏe mạnh, tinh khôn hơn cả, với ngụ ý cầu mong cho con em họ cũng dẫn giỏi, vững chãi đủ sức tiến tới trên đường đời cũng như con cá chép vượt được thác lũ.

Tết con trai xuất hiện phỏng chừng vào triều đại E do đệ nhất (1903.1868), hồi đó, có tục lệ, những gia đình hiệp sĩ, ngày 5 tháng 5, thường cắm cờ trận ở đầu hồi. Cũng còn thuyết khác cho rằng Tết Con Trai xuất hiện từ ngày Hojo Tokimune chiến thắng quân xâm lăng Mông-Cổ (5.5.1282). Một thuyết khác nữa đó là ngày Nhật-bản thống nhất lãnh thổ (thế-kỷ 14, cũng vào

Tết lên 7, 5, 3 của trẻ em Nhật

ngày 5 tháng 5).

« Shobu », hoa cúc Nhật, được xem là truyền thống của Tết Trẻ Con, cho nên còn gọi là ngày Hội Hoa Cúc nữa, cũng như Tết Con Gái còn gọi là Hội Hoa Đào. Tập-quán cổ truyền ở Nhật có đức tin hoa Cúc thanh khiết, tây uế trong tâm óc. Do đó, người Nhật có thói quen tắm nước nóng nấu với lá cúc, là một tục lệ, chứ không phải một sự ngẫu nhiên.

★ Tết « lên bảy lên năm lên ba »

Hai tết Hina - Matsuri dành riêng cho con gái, và Tango-no-

Quing midol

Trị các chứng đau nhức
và cảm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC LỚN

TẾT THIẾU NHI NHẬT BẢN

Sekku dành riêng cho con trai, thì tết « Shichi-go-San » (7, 5, 3) không phân biệt nam, nữ nhưng lại giới hạn về tuổi, tết của trẻ em lên bảy, lên năm, lên ba.

Hàng năm, ngày 15 tháng 11, các cô các cậu đó được diện quần áo đẹp, theo cha mẹ đi lễ, để trước hết là tạ ơn Trời Phật đã che chở, phù hộ cho mạnh giỏi, và sau nữa là cầu xin, trong tương-lai, cũng được bình-an.

Ở Nhật-bản có tục lệ « ủy thác » trẻ sơ sinh, cho thần thánh hôm đầy tháng, ngày thứ 30 (con gái) hoặc ngày thứ 31 (con trai). Cha mẹ đưa con đi lễ để xin được « Thổ thần » hay « Thành hoàng » — những đấng linh thiêng được trong vùng thờ phụng — che chở. Cho nên, khi đã sôi rồi, lên bảy, lên năm, lên ba, thì tết Shichi-go-San là dịp cha mẹ tạ ơn chư thánh, và cầu xin các ngài tiếp tục phù hộ cho con. Vào hôm đó thì những nơi đền chùa chật ních trẻ con. Lễ tết, thường lệ các cô các cậu còn được cha mẹ cho dạo phố, ăn quà, mua sắm, thành thử cũng

là cơ hội để các tiệm ăn, cửa hiệu tha hồ đắt hàng ! Khắp nơi đều nhộn nhịp, nô nức.

* Tết cúng sao

Tết cúng sao, tiếng Nhật gọi là « Tanabata », nhằm ngày 7 tháng 7 hàng năm. Tuy đáng lý phải là lễ của người lớn — vì có tính cách lãng mạn — nhưng trẻ con vẫn được vui góp và cũng thích thú chẳng kém những ngày hội dành riêng cho tuổi thơ.

Tanabata là cái khung cửi, hoặc cô gái dệt vải. Ở trường hợp này chữ đó đúng nghĩa « chúc nữ » trong sự tích vợ chồng Ngâu, « con trời lấy chú chăn trâu cũng phiến », truyện Thần thoại từ bên Tàu thuyền sang Nhật cũng như đã du nhập vào Việt-Nam từ thuở nào xa lắm, trước Tây lịch.

Ngưu-lang, tiếng Nhật gọi là « Hikoboshi », một vì nam tú. Và Tanabata trích trong « danh từ đa tự » Ame-no-Tanabata Hime-no-Mikoto : nữ chúa nghề canh cửi.

Thoạt tiên, Tết cúng sao du nhập nước Nhật, chỉ có ảnh

TẾT THIẾU NHI NHẬT BẢN

hưởng trong hàng vương giả, ngày 7 tháng 7, vua và hoàng gia thiết lễ trong vườn thượng uyển chiêm ngưỡng và làm thơ cảm đề mỗi tình ngang trái của Ngưu-Lang, Chúc nữ. Rồi lần-lữa, thử dân cũng noi theo.

Tình mơ ngày 7 tháng 7, người ta đi hứng sương đêm ở ngoài vườn, làm nước pha mực để khai bút, gieo vần thỏ lộ ước-vọng của mình. Trang thơ đó sẽ buộc vào một cành tre trong vườn, với niềm tin trở nên văn hay chữ tốt hoặc giỏi việc vá may. Đó là chuyện người lớn.

Nhưng Tanabata còn có tầm quan trọng là một ngày Tết cốt yếu trong năm, cho nên vào dịp này, nhiều địa phương ở nước Nhật vẫn tổ chức thật linh đình, cờ hoa đủ màu lợp kín cả một vùng. Khung cảnh nhộn nhịp, huy hoàng đó dĩ nhiên rất thích hợp và hấp dẫn tuổi thơ. Hơn nữa, các cậu các cô, cũng hẳn có một phần chủ động trong ngày tết Tanabata vui chơi và cầu xin Ngưu Lang, Chúc nữ cho được mãn

Ngày Hội Búp Bê của thiếu nữ Nhật

nguyện những điều hằng mong đợi. Có lẽ vợ chồng Ngâu đã từng trải đau khổ, thì phải biết cách giúp bạn trẻ tìm được hạnh phúc.

Đình midol Đủ các chứng đau nhức và cùn cùn CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

Đình midol Đủ các chứng đau nhức và cùn cùn CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

chiến tranh

Buổi mai anh thức dậy
súng đạn và lưỡi lê
đất lên niềm đau thế kỷ
lòng khô như buổi trưa hè
thèm thấy một cành hoa
dề dụi đi từng ý nghĩ
Bầu trời thì mệnh mông mịt đất thì úa tàn
thân thể anh đầy vết máu
có một miền xanh trong trái tim
có một miền bình yên trong trí óc
mùa xuân rơi từ tiếng súng ban đầu
có một chàng trai
ôm ngực mình đầm máu ca ngợi bầu trời rực
rỡ của một ngày chưa đến

Trái tim vỡ tan tành
như một cành hoa
trên đầu ngọn súng

đạn hạt từng tràng
lòng ngực quê hương vỡ nát
không bao giờ buồn bằng những lúc nhìn nhau
về mặt đầy đau đớn

trả về đất niềm đau tuổi xanh
linh hồn vĩnh viễn mang theo nỗi khát vọng không thành
và bom đạn hôm nay
mãi còn lưu dấu
Có một mùa xuân rất xa
trên đầu ngọn súng
anh bắn tan tành những cánh hoa
ôi, hy vọng này muôn đời vấy máu

* NGUYỄN-BĂNG

KHI

MIỀN TRUNG

VÙNG DÂY

TRANH ĐẤU CHO TỰ DO, CÔNG BẰNG XÃ HỘI

* Nguyễn-Ngô

* CỔ ĐÔ HUẾ

NẾU có ai nhắc đến miền Trung, cổ đô Huế, ý tưởng đầu-tiên đến với chúng ta là tinh thần đoàn-kết và sức tranh đấu không ngừng đã được chứng minh qua một lần, khởi đầu trong vụ đàn-áp Phật-giáo ngày Phật Đản 8-5-63 dưới chế-độ độc tài Ngô-dình-Diệm, chứ ít ai nghĩ đến một xứ Huế trầm lặng, cổ kính của thời xa xưa. Thật vậy, lòng người dân miền Trung giờ đây đã trưởng thành, xứ Huế đã nuôi dưỡng từ lâu sức đấu-tranh và chịu-đựng lâu dài, lúc âm ỉ khi bộc phát mãnh liệt, nếu những ai còn mạnh tâm nuôi dưỡng những

bất công, chà đạp lên danh dự con người đề hồng lợi dụng, sai khiến và chia rẽ tình người dân Việt, dù dưới hình thức nào của bên ngoài vào hoặc bên trong.

Do đó, một sự kiện nào dù ít dù nhiều, lớn nhỏ, xảy ra ở miền Trung cũng làm cho mọi người dân phải chú ý, nhất là sau ngày bản Hiến-chương 16-8-64 ở Ô-cấp được công bố.

Người dân miền Trung đã phải vùng dậy một lần nữa để tranh đấu cho tự do, công bằng xã hội, loại trừ dư đảng Cản lao sâu mọt phá rối trật tự chung; hầu tránh

H.S.S.V.T.N. và dân chúng Huế đang tuần hành qua các đường phố

cho nhân dân Việt-Nam miền đất tự-do này khỏi lọt vào tay Cộng-sản lẫn độc tài quân-phiệt. Điều này chính Trung Tướng Nguyễn-Khánh cũng đã công nhận và vui cười khi tuyên bố hủy bỏ Bản Hiến-Chương trước Nhân dân, Sinh viên và học sinh tại dinh Thủ-tướng.

Sự việc chỉ có thế, nhưng qua

★ Ngày khởi đầu

Sau ngày chế-độ độc tài Ngô-dinh-Diệm cáo chung. Khởi đầu công cuộc Cách-Mạng 1-11-63, không riêng gì một tỉnh nào, khắp miền Trung lẫn cố-đô Huế đều trở lại mức sinh hoạt bình thường, chờ đón ngày an vui, tươi đẹp về

những nỗi thắc mắc, những ý nghĩ lăm lăm của một số người vì vô tình hay cố ý xuyên tạc, e sẽ làm mất ý-nghĩa cao-đẹp của người dân miền Trung đi chăng. Nên chúng tôi không ngần ngại ra tận nơi tìm hiểu cận kề đề tường thuật lại đầy đủ chi-tiết cùng sự diễn tiến từ trước đến nay một cách vô tư, để quý bạn đọc Phở-Thông được rõ

với lòng người dân Việt-Nam.

Nhưng thời gian đón đợi trời qua gần một năm trời, sau bao lần đòi thay trong guồng máy chính quyền, lòng người dân Việt-Nam nói chung, và người dân miền Trung — đã nghĩ gì? Họ kín đáo

và dè dặt nên khó mà đoán được. Mãi đến ngày kỷ niệm mùa Pháp Nạn 20-8-64, thành-phố Huế đã có vẻ thay đổi phần nào. Người người đều trầm ngâm vọng về ngày Pháp-nạn đầy thành kính, trang nghiêm. Ngày kỷ niệm đầy đau thương chung cho người dân Việt từ mũi Cà-mau đến vĩ tuyến 17, cùng là ngày thức tỉnh toàn dân Việt hãy cùng nhau sát cánh đứng dậy tranh đấu cho công bằng lẽ phải, chống độc tài quân phiệt, giành lại quyền tự-do tin ngưỡng của mọi người dân.

Một cuộc tước đoạt khởi diễn trong đêm khuya vắng lặng của đầu mùa thu xứ Huế, sau khi cùng nhau chung dự buổi lễ « Đêm thức tỉnh » tại chùa Từ Đàm, trên

SVHS TN Huế khởi đầu cuộc biểu tình

vùng đất cao đối diện về cột cờ ở cửa Ngọ Môn, do Giáo hội Phật giáo Thống nhất miền Trung tổ chức. Buổi lễ rước đuốc bắt đầu lúc hai giờ sáng từ Chùa Từ-Đàm diễn hành qua các đường phố, sau cùng tiến về chùa Diệu-Đế.

★ Đình công, bãi thị để chống độc tài...

Sáng hôm sau, 21-8-64, khi buổi lễ Pháp-nạn chấm dứt thì một sự lạ xuất hiện. Thành-phố Huế như « ngừng thở ». Mọi cuộc sinh hoạt thường nhật không còn nữa, nhà nhà đều đóng cửa, học

Đoàn Giáo chức Huế tham gia cuộc biểu tình đang tuần hành

sinh các trường đều đồng hưởng ứng bãi khóa bãi thi, chợ búa không họp, xe cộ cũng ngừng chạy... đề tỏ tình đoàn-kết, nhất trí đấu tranh cho tự-do con người, diệt độc tài quân-phiệt, công bằng lẽ phải nhất định sẽ thắng cường quyền bạo lực. Tiếng hát của tin yêu dũng mãnh đã làm cho grom sùng rờ: xuống.

Khắp nơi bừng dậy những khẩu hiệu, biểu ngữ ngoài mục đích chung đòi quyền tự do của người dân, tự do báo chí. Tờ quốc đang bị lâm nguy, đe dọa bởi Cộng sản và bàn tay độc tài, hủy bỏ bản Hiến chương chủ-nhật 16-8-64, (còn có danh từ là Hiến-chương Ô-cấp) do một nhóm Sinh viên và Giáo-sư đảm nhiệm.

● **Biểu tình tranh - đấu cho tự-do**

Thành - phố Huế đang sống trong cơn ngột ngạt của biểu-ngữ và khẩu hiệu thì một đoàn người khởi phát trong sự nhiệt thành và nguồn hy vọng của toàn dân — Đoàn người đây là Sinh viên, Học sinh và Giáo sư — đứng lên, khởi đầu cho cuộc biểu tình lâu dài về sau, chống độc tài, áp bức, dư đảng Cần-lao đã làm cho thành phố trở lại sôi động, thức tỉnh trước nguy cơ đất nước. Họ biểu tình qua các đường phố, và đều được mọi người thuộc đủ mọi thành phần ủng hộ nồng nhiệt, cùng chung lưng tranh đấu đến

S.V.H.S. Thanh-Niên, Giáo chức Công tư chức và dân chúng Huế đang tuần hành qua đường. Trần-hưng-Đạo, trước cửa chợ Đông-Ba.

Đoàn Công tư chức tham dự cuộc biểu tình

thắng lợi. Một diềm đáng chú ý là đoàn biểu tình không quên nêu rõ lập trường của họ là « chống Cộng, chống Trung lập, chống độc tài và không đảng phái ».

Chiều lại, Tổng hội sinh viên Huế nhóm họp khẩn-cấp để xác định lập trường, tham gia vào phong trào đấu tranh của nhân dân và hợp tác tổ chức cuộc biểu tình vĩ đại ngày hôm sau, cùng thành lập ngay một đoàn-thể để đấu tranh. Thật là một nguồn sinh khí mới bắt đầu, đầy tin tưởng vững mạnh ở người dân Việt nơi cố đô Huế.

Tiếp theo, sáng ngày 22-8-64, vào lúc 10 giờ sáng, toàn thể sinh viên, học sinh và dân chúng tập trung tại trường Đại học khoa học (Morin cũ) để nghe lời kêu gọi và tuyên cáo, cùng nhất quyết đồng tâm hợp lực bên nhau để tranh đấu, để rồi sau đó họ tự động làm cuộc biểu tình qua các đường trong thành phố. Họ hô to những khẩu hiệu như :

— Phản đối Hiến Chương ngày 16-8-64.

— Đả đảo chế độ độc tài quân phiệt.

— Tận diệt dư đảng Cần lao v. v...

Đoàn biểu tình đã dám thách thức những ai muốn đè đầu đè cổ người dân Việt, ách độc

tài cộng sản, quân phiệt không thể ngự trị, chiếm hữu được lòng dân. Sau cùng đoàn biểu tình trở lại trường Đại học hợp cùng ban tổ chức tiến lên tòa Hành chánh để gửi tuyên ngôn cho ông Tỉnh-trưởng Thừa Thiên.

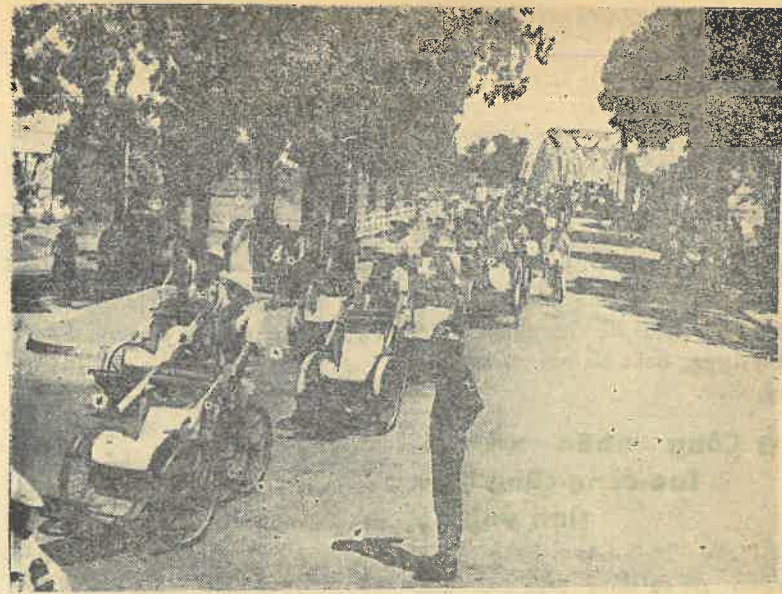
Chiều lại, Tổng hội Sinh viên học sinh nhóm họp, tổ chức thành lập ngay một lực lượng thống nhất ý chí để tranh đấu lấy tên là « Lực lượng học sinh, sinh viên tranh đấu ».

* Sự ủng hộ của Giáo chức lẫn dân chúng

Sáng ngày 23-8-64, để đáp lại lời kêu gọi của lực lượng HSSVTĐ, dân chúng đã họp meeting, ủng hộ lập trường tranh đấu của Học sinh sinh viên cùng đả đảo độc tài quân phiệt, dư đảng Cần lao.

Giáo chức Đại học cũng ra một tuyên ngôn chống độc tài quân phiệt cùng yêu cầu giải tán ngay Hội đồng Quân đội cách mạng để thiết lập một chánh phủ dân sự, vì nhận thấy HỘQBCM đã không còn hợp thời.

Tiếng nói của « Lực lượng học sinh sinh viên tranh đấu » đã được phát thanh kêu gọi sự đoàn kết, ủng hộ của đồng bào, đòi hỏi những nguyện vọng chính đáng,

Đoàn xích-lô đạp đàng diễn hành qua cầu Trường-Thiên Huế, chiều 26-8-64.

hợp với người dân Việt đang mong đợi.

* Ngày bãi khóa toàn diện và cuộc biểu tình của giáo giới.

Thành phố Huế vẫn tiếp tục trong sự sôi động của toàn dân, sáng ngày 24-8-64, các trường Tiểu, Trung, Đại học đều bãi khóa toàn diện. Sinh viên học sinh tuần hành qua các đường phố kêu gọi sự hưởng ứng ở các làng, xã phụ-cận lẫn xa-xôi và đã được sự ủng hộ nồng nhiệt. Những tấm lòng nhiệt thành của tuổi trẻ đã anh dũng đứng lên thức tỉnh toàn dân hãy cứu lấy Non sông Tổ quốc mến yêu !

Buổi chiều các giáo chức Trung, Tiểu học công tư thực cũng biểu tình để phản đối, đòi hủy bỏ hiến chương 16-8-64 ; và ra tuyên ngôn nói rõ lập trường tranh đấu của họ, cùng diễn hành qua thành phố, đều được sự ủng hộ của dân chúng... Lê phải nhất định thắng bạo lực, xào trá! Đây là bằng chứng điển hình nhất ! Cao đẹp nhất !

Cuộc tranh đấu cứ thế mà diễn tiến mãi ! Hết lớp này đến lớp khác, sôi sục đun nóng thêm lên. Hôm nay 25-8-64, một cuộc họp khoáng đại của công tư chức được tổ chức tại Nhà Hát-lớn với sự tham gia hăng say của các cấp lãnh đạo hành chánh toàn tỉnh,

MIỀN TRUNG VÙNG DẬY

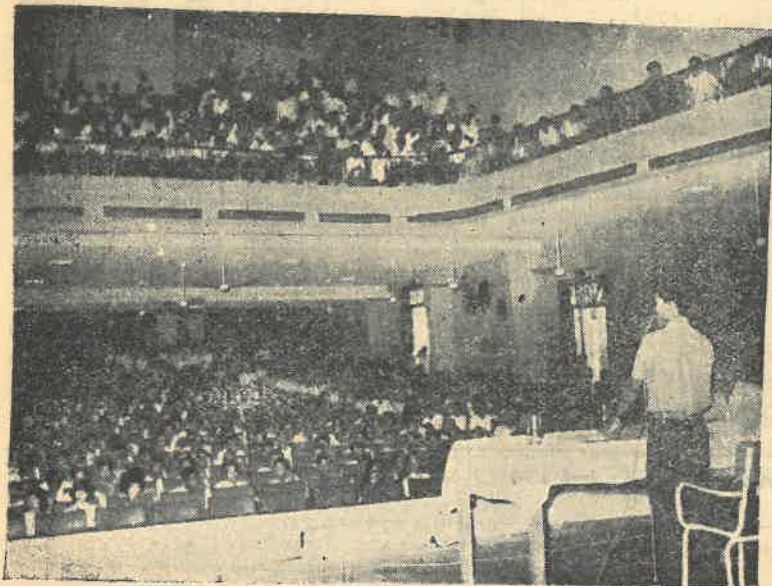
đứng dậy ủng hộ công cuộc tranh đấu.

Đồng thời, đồng bào cũng tụ họp bên ngoài để kích thích ý chí xây dựng, đoàn kết của giới công tư chức.

● Công nhân xích-lô, lao công cũng biểu tình ủng hộ

Ngày 26-8-64, hàng ngàn người đã tự động biểu tình qua thành phố mục đích không ngoài ủng hộ cuộc đấu tranh của Học sinh Sinh viên, chống độc tài, nạn áp bức, bóc-lột nhân dân ở các nơi, bọn Cần lao núp bóng chính quyền, chống trung lập, Cộng sản.

Lực lượng Công dân tranh đấu trong buổi hội thảo tại Nhà hát lớn Huế

Thành phố Huế bừng dậy như ngọn đuốc thiêng!

Tình đoàn kết của giới công tư chức thật cao đẹp và cảm động!

Điều cảm động hơn nữa là chiều lại, đoàn xích-lô, lao công và lambretta cũng tổ chức biểu tình qua các đường phố, họ nối đuôi nhau những chiếc xe thành hàng và hô to các khẩu hiệu đả đảo độc tài, những kẻ xói thối v.v., dưới ánh nắng thiêu đốt như nung nấu chí cương quyết bền vững của anh em.

Cũng trong chiều này đoàn giáo chức Đại học đủ các phân khoa, trong bộ lễ phục diễn hành từ trường Đại học Sư phạm đến tòa Lãnh sự Mỹ tại Huế để đưa

Đoàn Giáo-sư Đại-học Huế, đủ các phân khoa đem diễu hành chiều ngày 26-8-64, từ Trường Đại-học Sư-phạm đến Tòa đại-sứ Mỹ để đưa bản tuyên ngôn phản đối

bản tuyên ngôn gửi Chánh phủ Hoa-kỳ và Quốc-hội Mỹ, phản đối sự ủng hộ cá nhân và sự xuyên tạc sự thật của đài VOA về ý nghĩa đấu tranh của toàn dân Việt-nam.

● Ngày của chờ đợi

Một cuộc biểu tình vô cùng vĩ đại được tổ chức sáng hôm nay 27-8-64, nhưng phải đình hoãn, vì lực lượng tranh đấu nhận được tin có một nhóm người đầy đủ vũ khí súng đạn xâm nhập thành phố, mục đích phá rối cuộc biểu tình. Nên toàn dân cố đô Huế buộc lòng phải bãi bỏ cuộc biểu tình trong ngày để chờ đợi một ngày khác thuận tiện, trở

lại tiếp tục công cuộc đấu tranh.

★ Hội đồng Nhân dân cứu quốc

Ngày 28-7-64, vào buổi chiều, tại Đại học Sư phạm có tổ chức một buổi phát thanh, điều đặc biệt là trong buổi phát thanh có công bố trước nhân dân Huế, Hội Đồng Nhân Dân Cứu Quốc đã thành lập xong, để thống nhất các lực lượng hầu tiếp tục công cuộc đấu tranh cho xứ sở đến ngày thắng lợi về với toàn dân Việt-nam, và đều được toàn thể dân chúng hoan hô nồng nhiệt.

Độc tài, áp bức, xảo trá sẽ tan rã nhường chỗ cho Công bằng, tự do trở về trên mảnh đất Việt Nam thân yêu!

* ĐÀ-NẴNG

Song song với cao trào tranh đấu của Nhân dân Thanh niên, Sinh viên và Học sinh ở Huế, đứng dậy chống chế độ độc tài quân phiệt, dư đảng cần lao đang núp bóng dưới mọi hình-thức thì ngay tại thị xã Đà-nẵng, cách Huế độ 107 cây số ngàn, lực lượng sinh viên, học sinh và thanh niên nơi đây cũng đã nhận thức được nguy cơ đang đe dọa lên đầu người dân Việt, nên họ đã vùng lên, tiếp sức tranh đấu đòi cho được quyền tự do dân chủ, hủy bỏ hiến chương 16-8-64 — mà họ cho rằng đây là một lối độc tài trá hình — và tự do báo chí!... đều được dân chúng toàn tỉnh tích cực ủng hộ.

Hơn lúc nào hết, họ sát cánh bên nhau để tranh đấu đã thể hiện một cách hùng hồn vào sáng ngày 24-8-64, lúc 7 giờ toàn tỉnh đình công bãi thị, học sinh sinh viên bãi khóa bãi thi để dự cuộc biểu tình đầy ý nghĩa lịch sử.

Phần chủ lực là toàn thể sinh viên, học sinh và thanh niên. Họ là cả một thế hệ trẻ đầy sức sống mãnh liệt, giàu ý chí đấu tranh. Hăng say trong nhiệm vụ nhưng cũng không kém lòng tin yêu và vị tha.

Đoàn người vươn cao như sóng triều đại dương ấy, tuần hành qua các đường phố trong vòng trật tự, họ hô to những khẩu hiệu, trương lên những biểu ngữ như:

— Tranh đấu cho Tự do, Dân chủ, Công bằng xã hội.

— Phản đối Hiến chương 16-8-64

— Critique tán HĐQĐCM, trả các sĩ quan tướng lãnh về mặt trận.

— Đả đảo chế độ độc tài quân phiệt.

— Cương quyết tận diệt bọn dư đảng Cần-lao, Cộng sản, Trung lập v.v... làm vang động cả một góc trời.

Nhưng, đến phút chót bỗng một biến cố xảy ra đầy đau thương khi đoàn biểu tình đi ngang qua khu Thanh-Bồ để trở về địa điểm tập trung tại tòa thị chính. Đối diện với khu Thanh Bồ là khách sạn Đà-nẵng, nơi đây quân đội Mỹ đang thuê ở. Họ đột ngột bị những cô gái Việt trong khách sạn Mỹ mỉa mai, khinh thường vô ý thức, đã làm cho một số người biểu tình bất mãn, liền lấy đá liệng lên. Cùng một lúc, bên kia đường, trong khu Thanh Bồ xuất hiện những viên đá ném vào đoàn biểu tình. Nhận thấy mình bị tấn công vô cớ, tức khí đoàn biểu tình càng tự vệ mạnh, đồng thời, người Mỹ cũng cảm thấy mình như bị hăm dọa, lập tức họ đem súng ra Lũ trí và nổ chỉ thiên.

Vì sợ chết một cách oan uổng

MIỀN TRUNG VÙNG DÂY

Khách sạn Đà-nẵng, nơi mà những người Mỹ nổ súng chỉ thiên.

đoàn biểu tình đâm ra hỗn loạn, một số nằm sát xuống đường một số chạy núp vào khu Thanh Bồ, không ngờ những người trong khu này lại đuổi đánh, dùng vũ khí sắc bén như giáo mác, xen lẫn cả súng ống v.v... khiến một số người bị thương và thiệt mạng.

Bỗng dưng thấy mình lâm vào chỗ chết một cách phi-lý, đoàn biểu tình phải rút lui mà không cứu được những người bạn đồng hành đang bị vây bắt, chém giết oan ức. Đoàn người biểu tình thoát được, bèn tập trung lại để tìm cách cứu những người còn lại đang gặp nạn, họ nhất định trở lại — Thế là điều đáng tiếc xảy

ra lắm đau thương, bi đát gấp bội. Máu đỏ, thịt rơi, lửa dấy là việc phải có, không sao tránh khỏi!

Ôi những người con nước Việt mến thương, những mái đầu xanh đầy sức sống tin yêu!

Những giòng máu rĩ ra, loang thành vũng của thế-hệ trẻ ghi lên trang sử Việt oai hùng viết bằng máu và nước mắt để dành tự do!

• Biểu tình trong trầm lặng

Qua ngày hôm sau, 25-8-64, lại một cuộc biểu tình nữa cũng của thế hệ trẻ, thanh niên, sinh viên và học sinh cùng sự ủng hộ

Đoàn biểu tình của SVHSTN và dân chúng ở Đà-nẵng
đang tiến ngang khu Thanh-Bồ và khách sạn Đà-nẵng

của dân chúng trong toàn tỉnh được phát động. Nhưng họ biểu tình trong trầm lặng, đề tiếc thương những người bạn mới ngày hôm qua cùng chung ý chí đấu tranh vì quyền lợi tổ-quốc, dân tộc đã chết oan uổng.

Một bầu không khí đau buồn an khắp mọi lòng người.

Thành phố như chìm xuống theo 12 linh hồn đã khuất, và 3 linh hồn không biết đặt nơi nào!

Và hiện 105 người đang bị thương tích trầm trọng, quần quai trong uất hận chưa biết sẽ ra sao!

Đau đớn và buồn thay những người con yêu của tổ quốc!

Nhưng cũng hãnh diện thay

thế hệ trẻ hôm nay!

Cao đẹp và rực rỡ vô ngần. Chúng tôi, miền Nam tự do này sẽ ghi ơn mãi mãi.

Tin thêm.— Ở Đà-nẵng, sau 2 ngày biểu tình trên đây không còn vụ biểu tình nào khác nữa đáng kể. Và theo THSVHS tại Đà-nẵng cho biết, ngày Chủ nhật 6-9-64 vừa qua có một nhóm quá khích gồm 300 người biểu tình bài Mỹ và có đến yêu cầu TH SVHS hướng dẫn, nhưng TH SVHS đã phản đối vì không cùng đường lối tranh đấu hợp với toàn dân mà THSVHS đã có thông cáo chính thức nói rõ.

THỦ ĐÔ

những ngày đau
thương nhất trong
LỊCH SỬ
người dân **VIỆT**

- MỘT CUỘC BIỂU TÌNH ĐÁM MÁU
- MỘT RỪNG NGƯỜI ĐẦY SẮT KHÍ TRANG BỊ ĐAO, BÚA, GIÁO, MÁC, GẬY GỘC
- VÀ SÚNG ĐẠN NỔ NHƯ MƯA

* Nguyễn-minh-Liên

SAU ngày biểu tình của đồng bào, cùng anh em sinh viên, học sinh, thanh niên, khởi đầu từ Huế, Đà-nẵng rồi lan dần đến thủ đô Saigon, mục đích dành quyền tự-do dân chủ của người dân là đòi chính phủ Nguyễn Khánh thu hồi bản Hiến chương 16-8-64, bãi bỏ lệnh giới nghiêm, bãi bỏ chế độ kiểm duyệt báo chí v.v... mà họ cho rằng đó là một lối dẫn đường đưa đến độc tài quân-phiệt, phản cách-mạng, tự-do dân chủ, điều này cũng đã được Trung tướng Thủ tướng

Nguyễn Khánh công nhận là đúng.

Trong lúc mọi người dân đang chờ đợi, hướng về thủ đô từng giờ từng phút sự thay đổi của Hội đồng Quân đội Cách-mạng, đề phù hợp với nguyện vọng toàn dân, toàn quân, thì một việc đáng tiếc xảy ra lúc 2 giờ chiều ngày 27-8-64, tại Bộ Tổng tư lệnh Q.Đ.V.N.C.H. ở Tân sơn nhứt — trong khi các tướng lãnh trong Hội đồng Q.Đ.C.M. đang họp khẩn cấp — do một số đồng đồng bào, già trẻ, gái trai đủ lớp

THỦ ĐỘ ĐAU THƯƠNG

Một cảnh đau thương diễn ra tại đường Bùi thị Xuân

tuổi ở các vùng Nam-thái, Nghĩa-Hòa, Nam-Hòa, Tân Việt; Tân chí Linh, Hòa Hưng... rầm rộ từ phía ngã tư Bảy Hiền kéo đến, rừng người mỗi lúc mỗi đông, họ vũ trang bằng búa, dao phay, gậy, mác lao... án ngữ ngay cổng Bộ Tư lệnh, họ hô to những khẩu hiệu và giăng những biểu ngữ như: «đả đảo trung tướng Dương Văn Minh, Đổ Máu, đả đảo trung tá, ủng hộ lập trường của Hội đồng Q.Đ.C.M. Anh em công giáo hãy sẵn sàng chiến đấu cho Tổ quốc, cho Giáo hội, tha thiết yêu cầu H.Đ.Q.Đ.C.M. ở lại»...

Đến 2 giờ 15 phút, họ bắt đầu

tiến vào cổng, bắt chấp cả chướng ngại vật, sự ngăn cản và lời giải thích của một sĩ quan trong Bộ Tổng tư lệnh.

Trời lúc này lại đổ cơn mưa to. Đoàn người lại càng ồ ạt xông vào dữ dội hơn trước.

Trong cơn hỗn loạn ấy, những chuyện không may xảy ra là một điều khó tránh khỏi. Đoàn quân cảnh phải lùi dần lùi dần vào bên trong cố thủ. Và được tăng cường thêm.

Nhưng, thành linh có một tiếng súng nổ, tiếp theo là những tiếng nổ khác xen lẫn hai tiếng nổ thật lớn. Tình thế lúc bấy giờ

THỦ ĐỘ ĐAU THƯƠNG

trở nên trầm trọng gấp bội. Kê năm người chạy như bầy ong vỡ tổ. Xe vùi rỗng được đem ra xử dụng hòa lẫn trong mưa.

Sau mười phút kinh hoàng ấy, một cảnh tượng thương tâm xảy ra, nhiều người nằm lán trên vũng máu. Kiểm điểm lại có 5 người chết, còn phần khác chỉ bị thương liền được chở đi bệnh viện cứu cấp.

Trong số bị thương có một kỹ giả ngoại quốc, đại diện hãng vô tuyến truyền hình Đức là anh Scheffler, bị xuyên đạn ở đùi chân trái.

Dù cảnh chết chóc đã diễn ra, đoàn người biểu tình vẫn không nao núng, họ càng công phần hơn lên, định tấn công lần nữa thì may thay chuẩn tướng Nguyễn đức Thắng từ trong phóng xe jeep ra, tiếp theo thiếu tướng Lâm văn Phát, thiếu tướng Nguyễn Ngọc Lễ, trung tướng Trần ngọc Tám đến nơi hỏi han, an ủi và cho lệnh quân sĩ phải tháo gở hết đạn ở súng ra.

Trong khi đó, thiếu tướng Huỳnh văn Cao cũng xuất hiện.

ông lên mui xe phóng thanh, nói chuyện cùng đồng bào biểu tình với giọng rất cảm động — đại ý thương tiếc sự việc đã xảy ra, và yêu cầu giữ gìn trật tự, lời nói được mọi người chú ý hơn hết là: «trong giờ phút đen tối nhất của lịch sử, nếu tôi không phải là người Công giáo thì tôi đã tự tử mà chết chứ không sống làm gì. Vậy đồng bào hãy nghe tôi. Vì tổ quốc mà tôi phải hy sinh tất cả...»

Tiếng nói vừa dứt, đoàn người đều hô to «hoan hô Thiếu Tướng Cao» vang dậy.

Nhưng, họ vẫn chưa được thỏa mãn, đòi cho được gặp Trung tướng Nguyễn Khánh mới chịu. Thiếu Tướng Cao nói xong thì đi vào, và độ mười phút sau Trung tướng Khánh ra.

Đại diện hạt chí-Hòa, cha Thu mở lời kêu gọi anh chị em công giáo nên bình tĩnh chờ Trung tướng Khánh, và tỏ bày về cuộc biểu tình này đều do tự ý anh chị em tranh đấu để đòi những điều chính đáng.

Trung tướng Khánh nói lời

Đông midol 1340 187 2887

Trị các chứng đau nhức
và cúm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC ĐÂY

cùng đồng bào Công giáo thì họ hoan hô, ủng hộ nồng nhiệt. Sơ lược lời nói của Trung Tướng như sau: «Chúng tôi hết sức cảm động khi thấy đồng bào ủng hộ tôi hôm nay, tôi cũng rất tiếc vì những việc vừa xảy ra. Tôi hứa rằng sẽ trừng phạt những kẻ có tội.

Quân đội chỉ vì quyền lợi của đồng bào và Tổ quốc...»

Rồi Trung Tướng Khánh nhắc nhở đồng bào nên sáng suốt, tin tưởng, và nghĩ đến những chiến sĩ đang hy sinh tính mạng ngoài chiến trận. Đoạn yêu cầu đồng bào nên giải tán. Nói xong, Trung Tướng Khánh trở vào đề hội thảo tiếp với các tướng lãnh.

Tuy vậy đoàn biểu tình vẫn chưa chịu giải tán, họ còn ngồi đề mặc niệm những người đã chết và đòi HQĐCM không nên giải tán. Trong khi cha Thu trở vào đàm đạo với Chuẩn tướng Nguyễn đức Thắng thì bên ngoài bắt đầu đồng thanh hát bài «Đức mẹ Maria» thật là bui ngùi!

Cầu Kinh xong họ lại tiếp tục phản đối đòi bồi thường nhân mạng.

Đến gần 5 giờ, Chuẩn tướng Nguyễn đức Thắng ra đứng trên mui xe phóng thanh nói lớn cùng đoàn người biểu tình là Trung Tướng Nguyễn Khánh vừa ra lệnh đem trao tặng cho những đồng bào không may trong cuộc hỗn loạn vừa rồi 30.000\$, và sẽ còn nhiều sự đền bù xứng đáng nữa. Chuẩn Tướng Thắng nói thì vẫn nói, đoàn người vẫn reo hò phản đối. Cứ thế mà kéo dài đến tối, khuya. .

Cùng một lúc với vụ biểu tình ở Bộ Tổng tư lệnh thì ở tại vùng Đa-kaio, Sài Gòn cũng có biểu tình, và võ trang y hệt như trên, ngực người nào người nấy còn đeo huy hiệu thánh giá, ùn ùn kéo đến Đài phát thanh vào khoảng 2 giờ 30. Khi đoàn người tiến về phía đài phát thanh đến ngã tư Trần Cao Vân — Phùng Khắc Khoan, họ gặp ngay bảy em học sinh của trường Bách nghệ Nguyễn trường Tộ. Đoàn người liền bắt mấy em này gia nhập đoàn để tiến về đài phát thanh, nhưng mấy em hỏi cho biết mục đích của cuộc biểu tình và khi 7 em được rõ là biểu tình để

Đoàn người biểu tình

đả đảo Trung Tướng Dương văn Minh và Thiếu Tướng Đỗ Mậu nên không chịu theo. Thế là cuộc xô xát xảy ra. Mấy em này chạy thoát được, về trường báo tin cho nhau biết, và đồng thời tin luôn cho hai trường Bồ Đề và kỹ thuật Cao Thắng hay.

Lập tức học sinh Nguyễn trường Tộ và Cao Thắng họp lại kéo nhau đi. Nhưng vừa đến

ngã tư Đinh Tiên Hoàng — Phan đình Phùng thì gặp ngay đoàn người biểu tình đang đi về Đài mỗi lúc thêm đông đảo. ~

Cuộc chiến lại khơi nguồn, và rất nhiều người bị thương. Trong trận ẩu đả này hai bên đều dùng dao găm, búa, thanh sắt v.v... để tấn công lẫn nhau. Cuối cùng vì học sinh hai trường quá ít phải rút lui về trường Nguyễn

Dùng midol 1000 mg/100ml **Đi các chứng đau nhức và cảm cúm**
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC LỚN

Dùng midol 0.500 mg/100ml **Đi các chứng đau nhức và cảm cúm**
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC LỚN

THỦ ĐỘ ĐAU THƯƠNG

trường Tô đề cổ thủ. Đoàn biểu tình được thả, đuổi theo tấn công. Hai bên tiếp diễn cuộc đấu đá đến 5 giờ 10 phút mới tạm chấm dứt. Về phía học sinh bị đoàn người bắt đi mất hai em. Bên đoàn biểu tình cũng bị mấy em bắt giữ được 8 người.

Đi đôi với hai vụ xô xát kể trên, còn có một đoàn người nữa, nhưng số này rất ít định tiến về công trường Quách-thị-Trang đập phá tượng. Nhưng đã bị một nhóm học sinh trường Cao-Thắng trấn giữ nên rút lui luôn.

Riêng về đoàn người ở trước đài phát thanh còn lại, họ tiến vào đài đòi cho được phát thanh bản tuyên cáo mà họ nói là của «lực lượng sinh viên liên khoa và lực lượng nhân dân chống Cộng». Sau một lúc điều đình, đoàn biểu tình được đài thỏa thuận cho phát thanh, và rời đài lúc 5 giờ 55 phút.

Đến 6 giờ 05 phút đoàn người biểu tình lại kéo đến trường Nguyễn trường Tộ tấn công lần thứ hai cốt ý đòi học sinh trong trường trả lại tự do cho tám người đã bị bắt giữ. Nhưng lần này học sinh trong

trường như đã đề phòng sẵn, lại thêm có quân đội đến giữ trật tự nên trận chiến không mấy ác liệt — trong ném đá ra ngoài ném vào — nhất là nhờ có cha Hồ văn Vui đến kịp thời khuyên nhủ, đoàn người tấn công trường mới chịu rút lui.

Sự yên tĩnh trở lại với thủ đô. Người đi xem tình hình, kẻ lo giữ trật tự tại địa phương mình thật là nhộn nhịp như cảnh họp chợ.

Công trường Quách-thị-Trang vẫn được anh em Học sinh, Sinh viên, Thanh niên Phật tử bảo vệ suốt đêm — các ngã đường trở về công trường và trường học Cao Thắng đều bị chặn giữ bằng các chướng ngại vật.

Qua sáng hôm sau 28-8, vẫn không có chuyện gì xảy ra nhưng chợ Sài Gòn không họp, các nhà buôn xung quanh chợ, các trường, học đều đóng cửa.

Thành phố Sài Gòn như chìm đắm trong cảnh đề phòng chiến tranh thật sự — đây ngọt ngọt khó thở.

Quân đội được lệnh giải tán cuộc đấu đá của hai bên tại đường Ngô-tùng-Châu — Saigon

Đến 9 giờ sáng, có một nhóm n'ân sĩ đến công trường Lam sơn, dựng bàn thờ Tờ quốc, ngồi xuống đất đòi tuyệt thực cho đến khi nào có Hội đồng liên tôn được thành lập.

Chiều lại, vào khoảng gần hai giờ thì một nhóm thanh niên, học sinh tiến về đường Bùi thị Xuân xông vào tòa báo Xây dựng đập phá, đốt mất của tòa báo một xe hơi hiệu «Bình Dân» của Đức, rồi rút về công trường Quách thị Trang, không hề gặp sự kháng cự nào.

Được tin nhà báo Xây dựng bị tấn công, đoàn người Công giáo ở các nơi Hòa Hưng, Tân sơn Nhứt kéo đến bảo vệ, và bỗng đứng chặn đánh những người qua đường không chuyên có.

Nghe vậy, một số đông thanh niên ở công trường Quách thị Trang kéo xuống can thiệp.

Cuộc đấu đá lại xảy ra, nhưng số người kéo đến quá ít, phải rút lui.

Đến 5 giờ 30 quân đội đến giữ trật tự.

Tuy thế, hai bên thỉnh thoảng vẫn trở lại tấn công lẫn nhau qua nhiều đường phố như Bùi thị Xuân, Ngô tùng Châu, Phạm Ngũ Lão, chợ thái Bình, Cổng Quỳnh, Võ Tánh, Hồng thập tự...

Máu lại chảy, người lại chết! Tội nghiệp cho những người đi xem chạy không kịp cũng bị đánh và chém chết tại chỗ.

Cuộc chiến kéo dài đến 9 giờ 30 phút, quân đội được lệnh kiểm soát và giữ trật tự trên mọi nẻo đường và các nơi cần thiết. Và được quyền nổ súng để giải tán, nếu cần.

Sự bình thường trở lại lúc 11 giờ 30 tối, sau khi Thượng tọa Thích Tâm Châu mở lời kêu gọi toàn thể Phật tử trong nước cùng hai vị đại diện của hai Tôn giáo — kết thúc 2 ngày tranh chấp đả máu và nước mắt, — ít có trong lịch sử người dân Việt-Nam. ★

Đang midol

Đi các chứng đau nhức
và cứng cộm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC LỚN

đẹp

Tặng Anh-Tuấn Nguyễn-tuấn Phát

Là thế

Sơ sài nhỏ nhẹ

Chữ Bạn đặt trên vầng trán, chữ Bạn
hiếm về lòng thế hệ

Đã chín năm qua thì hai ba mươi năm
thêm có gì ngại kè

Trong thế giới chân thành

Một đôi mắt vẫn nhìn anh

(người mang đôi mắt vẫn xa anh)

Màu kính xanh...

Không xám vì bụi đục vờn quanh

Không vỡ vì sỏi đá lao quanh

Thời gian đáng yêu thời gian có sợi
trong lành

Che đây cõi nhỏ thanh thanh

Là thế...

ĐẸP!

khi người ta vẹn toàn Nghệ-Sĩ.

* Tuấn Mai

Tuấn DÂN CHÚNG
LỊCH SỬ
XÃ HỘI HIỆN ĐẠI
CHÀNG TRAI 1910-
NƯỚC VIỆT 1960

* Nguyễn-Vỹ

(tiếp theo P.T. 133)

TUẤN nghe các cụ đi đưa đám nói với nhau rằng Mật-Thám Pháp bắt buộc gia đình cụ Ngô-đức Kê phải tống táng cụ vội vàng, lúc 2 giờ thay vì 5 giờ như đã báo trước, là vì họ rút kinh nghiệm ở đám táng của cụ Lương-ngọc-Can cũng là một bậc lão nho Cách-Mạng trứ danh ở Bắc-Hà, cùng một lớp với các cụ Phan Bội Châu, Nguyễn thượng Hiến, Ngô đức Kế. Một nhà lãnh đạo của Đông Kinh Nghĩa Thục, bị kết án lập «Hội kín» mục đích « phá rối cuộc trị an của Nhà nước bảo hộ ». cụ Cử Lương ngọc Can cũng bị tù đầy, và mãn hạn tù về ở căn phố của cụ, bán tờ lụa phố hàng Đào, (Rue de la Soie).

Vì cụ là một bậc lão Cách Mạng có danh tiếng, lại là một nhà nho uyên bác, một Đại nhân có cốt cách quân tử, rất được dân chúng Hà-Thành kính phục, cho nên hôm cụ mệnh chung, cả thành phố Hà-nội đều xôn xao xúc động. Trong không khí «Cách-mạng» đang còn sôi nổi lúc bấy giờ, đám táng của cụ Lương-ngọc Can tự nhiên thành ra một đám táng lớn nhất, có cả hàng vạn người tham dự, nhất là sinh viên trường Cao đẳng Đông Dương, (Đại-học Hà-nội) và học sinh trường trung học Bảo-hộ, tục gọi là Trường-Bưởi, (Collège du Protectorat), trường Trung học Pháp-Việt

duy nhất của Hà-nội thời bấy giờ.

Tuy không được vĩ đại như đám táng của cụ Phan chu Trinh ở Sài-gon mấy năm về trước, nhưng cụ Lương-ngọc Can cũng được đám táng cực kỳ long trọng, mà ý nghĩa chính trị và cách mạng là một thách đố đối với chính quyền người Pháp, nhất là với sở Mật thám Bắc Kỳ. Ai cũng biết rằng đám táng cụ Lương ngọc Can là một trọng trung đúng hơn là một sự kiện lịch sử: ban tổ chức gồm những nhà cách mạng Lão thành và những Sinh viên ái quốc háng hái nhất của trường Cao-dẳng, muốn tỏ cho người Pháp thầy cai trị của Bảo-hộ Pháp, dân chúng Việt-nam vẫn sùng bái những nhà Chí-sĩ của họ, những bậc Lão Nho Cách-mạng đã bị Pháp kết án tù đầy. Dĩ nhiên là người Pháp oán giận lắm, và sở Mật Thám Bắc-Kỳ tìm cách hãm dọa ban tổ chức sau khi đám táng đã xong.

Rút bài học kinh nghiệm đó,

họ đã ngăn cản đám táng của cụ Nghè Ngô đức Kê khởi được cử hành long trọng. Hơn nữa, họ túc trực ngay tại nhà cụ Ngô và làm xáo trộn hết chương trình các lễ nghi, không kịp để thì giờ cho những người đến phúng viếng. Họ truyền lệnh đem chôn cụ vội vàng, tức tốc, sau khi liệm xong, vào quan tài, và buộc con cháu cụ làm lễ phục tang nội buổi sáng ấy.

Cho nên lúc 3 giờ chiều, Tuần và ba cậu học-sinh quê quán miền Trung đến phúng điệu Cụ, thì các cậu ngỡ ngác bị một người lính «mã-tà» ngồi gác cửa nhà cụ Nghè Ngô, cho biết đám táng đã đi lâu rồi. Ba cậu ở lại đây còn Tuần hỏi thăm người ta chỉ đường, lật đật chạy cho đến nơi mộ cụ. Tuần tới trong lúc đã chôn xong. Đi đưa đám, trừ con cháu của Cụ độ năm ba người chít khăn trắng và khóc nức nở, còn chỉ toàn là nhân viên sở Mật-thám Bắc-Kỳ, người An-nam, mặt mũi người nào trông cũng dữ-tợn.

đôi mắt như cú-vọ đăm-đăm ngó Tuần. Nhưng Tuần li-lợm, tự xét rằng mình đi đưa đám ma một ông cụ già, chứ không làm gì nên tội, nên cóc sợ.

Thanh-niên học-sinh Hà-nội thời bấy giờ hiền-lành lắm. Chỉ có đám Sinh-viên Cao-dẳng là háng-hái mà thôi. Cả thành phố Hà-nội chỉ có một trường «*Trung-học Bảo-hộ*» của Nhà nước, và trường *Nữ Trung học* đường Đông-khánh. Không kể trường *Trung-học Pháp Lycée Albert Sarraut* thì đại đa số là học sinh Pháp còn học sinh «An-nam» đều là con nhà giàu và con các quan. Ngoài ra chỉ có hai *Trung-học tư-thục «An-nam», Thăng-Long* và *Gia-Long*, và một *Trung-học tư-thục Pháp, Lycéum Hồng-Bàng*.

Còn thì toàn là các trường tiểu-học cả. Phải nói ngay rằng toàn thể các học đường ở Hà-nội cũng như ở các thành phố khác, đều có một kỷ-luật rất nghiêm khắc.

Các trường tư cũng thế. Cho nên học trò lo chăm chỉ học-hành, và luôn luôn giữ gìn hạnh kiểm rất đứng đắn. Phong-trào «Cao-bồi», «*lưu manh*» chưa có. Đa số học-sinh hầy còn mặc quốc-phục, quần trắng, áo-dài đen, mang guốc. Số học sinh mặc âu-phục cũng đã bắt đầu khá đông, nhưng hầu hết là mặc nguyên bộ costume, áo veste, đeo cravate, chứ không bao giờ mặc sơ-mi trần. Lý-do là theo phong tục người Bắc, ra đường phải y phục chỉnh tề, không thể cầu thả được. Cũng vì lý do ấy, các trẻ em thiếu-niên 9, 10 tuổi ra phố cũng mặc áo dài, nhất là các thiếu-nữ, không bao giờ được mặc áo cánh, áo cụt, áo «*bà ba*» kiểu Sài-gon, đi ngoài đường phố, dù là con nhà lao-động nghèo khó.

Trò Tuần mặc âu-phục loại hàng rẻ tiền, và tiếp tục học thi Tú-Tài Pháp (Baccalauréat métropolitain. Gọi tắt: Bac. Métro.). Trò học thêm Anh-ngữ trong một quyển Sách

Dùng midol

Để các chứng đau nhức
và cảm cúm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

Dùng midol

Để các chứng đau nhức
và cảm cúm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

TUẦN CHÀNG TRAI

Anh ngữ tự học dạy bằng tiếng Pháp : *L'Anglais sans maître*, hơn 30 bài, của giáo sư *Xavier de Bouge*. Học trong 6 tháng, chuyên cần mỗi ngày 2 tiếng đồng hồ, là có thể viết được thông thạo, đọc được, nói được tiếng Anh.

Ngoài ra, Tuần được giới thiệu với hiệu sách *Nam Đồng Thư Xã*, ở góc phố hàng Bó (Rue des Paniers) xê rập chớp bóng *Ciné Moderne*. Hiệu sách này là một căn phố hẹp chuyên bán sách quốc ngữ về các loại Lịch-sử và chính trị, sách mỏng, bìa mỏng đủ các màu, giá bán rẻ, và rất chạy.

Tuần mua nơi đây những cuốn sách được dân chúng, nhất là những thanh niên học sinh và sinh viên hoan nghênh nhất thời bây giờ, và được phổ biến sâu rộng nhất, về các nhân vật của lịch sử Cách mạng Trung-hoa Quốc dân

đang, dịch trong các sách Tàu xuất bản ở Thượng-Hải, như : *Hồng-Tú-Toàn*, *Tam-dân chữ nghĩa*, *Tôn-Trung-Sơn*, *Trịnh-Dục-Tú*, *Hồng-Hiến đê-Chế*, *Âm-Băng* của *Lương-Khải-Siêu Mã* *chiêm-Sơn*, *Tướng-giới-Thạch*, *Lịch-Sử Hoàng-Hoa-Cương-v.*

Nhiều câu thơ Tàu, dịch ra thơ Việt, có tính chất cách-mạng, được thanh niên An-nam học thuộc lòng, như bốn câu thơ in trên bìa quyển *Trịnh-Dục-Tú*.

« *Chàng như mây mùa Thu.*
« *Thiếp như khói trong lò,*
« *Cao thấp tuy có khác,*
» *Một thả cùng bay vũ.*

Có thể nói rằng thanh niên của thế hệ 1929 rất ham đọc những sách của nhà xuất bản *Nam đồng Thư Xã*, và hầu hết đều tiêm nhiễm tư tưởng chánh trị, và cách-mạng của Trung Hoa Quốc-dân đảng.

(còn nữa)

Quing midol

Trị các chứng đau nhức
và cúm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TỬ

Quing midol

Trị các chứng đau nhức
và cúm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TỬ

NỮA
GIỜ
VỚI

Bs. **LÊ-KHẮC-QUYẾN**

Chủ-Tịch

**HỘI-ĐỒNG NHÂN
DÂN CỨU QUỐC**

HUẾ

Bác sĩ Lê - khắc - Quyến,
Chủ-tịch HỖNDCQ và bạn
Nguyễn-Thu-Minh

NHỮNG ngày gần đây, ngay những người ở tại Huế-đô, mà muốn tìm gặp bác sĩ Lê-khắc-Quyến Chủ tịch Hội đồng Nhân dân Cứu quốc đã là một chuyện khó, huống hồ là kẻ chân ước chân ráo vừa đến, nên sau hai ba lần, hết đến

- ★ HỖNDCQ, liên kết các lực lượng để tranh đấu đến kỳ cùng, khi nào thực sự quyền dân phải trả về cho dân.
- ★ Chủ quyền Kinh tế phải trong tay người Việt.
- ★ Người Mỹ phải trở về cương vị mình, làm một người bạn người Việt, chứ không nên xen vào nội bộ của người Việt-Nam.

văn phòng Hội-đồng, nhà tư của bác-sĩ ở đường Thượng Tú, xuống chùa Diệu Đế, trở lại trường Đại học Sư phạm, thì may thay Bác sĩ từ đâu vừa đến, không để lỡ cơ hội, tôi vội chạy lại và tự giới thiệu. Bác sĩ tươi cười bắt tay tôi và mời vào văn phòng của Hội đồng, đặt tại lầu nhất của trường Đại học Sư phạm tức nhà hàng Morin cũ.

Vội về mặt khả ái, trầm tĩnh. Bác sĩ vừa cười vừa nói :

— Cho tôi xin lỗi nhé! Làm mất thì giờ của anh nhiều. Tôi vì mấy

hôm rày Hội-Đồng nhóm họp hoài thành thử bận quá !

Tôi cười đáp lễ và vội đi ngay vào đề :

— Thưa Bác-sĩ, Bác sĩ có thể cho chúng tôi biết vì lý do nào Hội-Đồng Nhân Dân Cứu Quốc ra đời và mục đích của Hội-Đồng ?

Vấn với dáng điệu, trầm tĩnh để mền ấy, Bác-sĩ trả lời :

— Chắc anh ở xa nên không rõ lắm, chứ chúng tôi đã có công bố trước toàn thể đồng bào chiều 28-8-64, trong tuyên cáo như sau : Nhận thấy trước cao trào đấu tranh mãnh liệt của dân tộc để đánh đổ mọi bạo quyền quân phiệt độc tài, cùng sự bất lực của chính-quyền hiện hữu, chúng tôi một nhóm người đại diện cho mọi tầng lớp nhân dân tỉnh Thừa Thiên, gồm có quý ông Nguyễn hữu Trí, Nguyễn đức Mai, Bửu Tôn, Tôn thất Hanh, Huỳnh đình Tế, Dương đình Khôi, Tôn thất Kỳ, Vinh Kha, Mai văn Lễ, Cao văn Chuẩn, Hoàng phủ Ngọc Tường và tôi đứng ra thành lập Hội-Đồng Nhân Dân Cứu Quốc, kêu gọi tất cả đồng bào đủ các giới trong toàn quốc ý thức hiểm họa độc tài quân phiệt, đề thống nhất lực lượng tranh đấu cho cuộc đấu tranh được lãnh đạo một cách hữu hiệu, đưa đến chiến

thắng Cộng-sản và các phần tử phản Cách-mạng, hầu thực hiện dân quyền — Một chính phủ phải được sự tín nhiệm của toàn dân.

— Thưa Bác-sĩ, xin Bác-sĩ cho chúng tôi được biết về chương trình hiện tại và sau này của Hội-Đồng Nhân Dân Cứu Quốc ?

— Đến đây, Bác-sĩ mỉm cười đứng dậy mở cặp lấy ra mấy tờ giấy đã quay ronéo sẵn, trao cho tôi :

— Tôi xin gửi anh mấy bản này đã quay ronéo và đã được công bố. Vậy anh xem, nếu như có thể đăng trọn đề độc giả quý báo biết rõ thì hay lắm. Đây mới là "Chính sách tối thiểu" của Hội-Đồng NDCQ thôi.

Nguyên văn bản "Chính sách tối thiểu" của HĐNDCQ như sau :

Bất bạo Động — Đại đoàn kết không phân biệt tôn-giáo và đảng phái.

1.— Chính sách đối ngoại :

- a) Rõ rệt với Pháp
- b) Tiêu-diệt Việt-Cộng bất cứ nơi nào tới.
- c) Đặt nền tảng bang giao với Mỹ và các nước bạn trên căn bản mới và nguyên-tắc bình-dẳng.

2.— Chính-sách Cách-mạng xã hội :

- a) Thôn, xã làm căn bản
- b) Phân phối lợi-tức Quốc-gia
- c) Tạo mọi cơ hội đồng đều cho mọi người trong công việc học hành cũng như công ăn việc làm.
- d) Bảo đảm đời sống cho mọi tầng lớp công dân.
- e) Tư hữu hóa công dân và công nhân
- f) Xây dựng nền giáo dục dân tộc và nhân bản.

3.— Chính sách cách mạng kinh tế :

- a) Chính sách kinh tế phù hợp với khả năng kinh tế Việt-nam.
- b) Trọng tâm chính sách kinh tế phải là khu vực nông thôn
- c) Chủ quyền kinh tế trong tay người Việt.
- d) Xử dụng ngoại viện trong công việc kiến tạo khả năng sản xuất.

4.— Chính sách Cách mạng chính trị :

- a) Thành lập thể chế dân chủ.
 - b) Loại trừ Cộng sản, Thực dân, Cần lao, phản cách mạng khỏi chính quyền.
 - c) Chính quyền phải trong tay người trẻ.
 - d) Hữu hiệu hóa guồng máy hành chánh
- Thi hành nhanh chóng
- Diệt trừ cường hào ác bá hành chánh ở mọi cấp.
- e) Lập tòa án cách-mạng để xử các phần tử phá hoại.

5.— Chính sách Cách-mạng Quân-đội :

- a) Thành-lập Quân-đội Nhân-dân bên cạnh Quân-đội chính-quy để diệt-trừ hữu-hiệu Cộng-sản và Cần-lao.
- b) Nâng cao tinh-thần chiến-đấu của quân-sĩ.
- c) Loại trừ phần tử sâu mọt và phản cách mạng trong Quân-đội.
- d) Quân-đội không được làm chính-trị.

Xem qua bản "Chính sách tối thiểu" của Hội-đồng Nhân dân

Đang midol

Được chứng đau nhức và cảm cúm

CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC LỚN

BÁC SĨ LÊ KHẮC QUYẾN

Cứu quốc, tôi ngừng một lúc để suy nghĩ rồi hỏi tiếp vấn đề khác, vì biết rằng thì giờ của Bác sĩ cũng eo hẹp không khác gì tôi; chỉ còn buổi chiều hôm nay nữa là phải lên đường trở lại Sài Gòn.

— Thưa Bác sĩ. Bác sĩ có thể cho chúng tôi biết sơ qua Hội Đồng Nhân Dân Cứu Quốc đối với cơ quan Công quyền của chính phủ, và Bác sĩ nghĩ thế nào về tình hình vừa qua hôm nay, nhất là sau ngày tiếp xúc với Trung tướng Dương văn Minh và ông Nguyễn xuân Oánh, quyền thủ tướng vừa rồi?

— Về điểm này, sau khi tiếp xúc với phái đoàn của chính phủ Saigon, gồm có Trung tướng Dương văn Minh và quyền Thủ tướng Nguyễn xuân Oánh, chúng tôi đã long trọng công bố rõ ràng, Hội Đồng Nhân Dân Cứu Quốc chúng tôi đối với cơ quan công quyền như sau:

Điểm thứ nhất, dù Trung tướng Dương văn Minh đã tỏ rõ nhiều thiện chí và thông cảm sâu xa đối với nguyện vọng cách mạng của nhân dân, nhưng vẫn chưa tìm ra phương cách hữu hiệu để thực hiện một chính quyền dân chủ thực sự.

Hai, là chính quyền Saigon

chưa nhận thức được tầm quan trọng của cuộc tranh đấu của nhân dân, và như thế, chính phủ Saigon vẫn còn một lẽ lối làm việc đơn phương, không lấy nhân dân làm căn bản, chưa chịu ý thức rõ hiểm họa của một chính sách phản dân.

Cho nên chúng tôi, Hội Đồng Nhân Dân Cứu Quốc phủ nhận hoàn toàn cái gọi là « chính thể giao thời » do quyền thủ tướng Nguyễn-xuân-Oánh đưa ra và nhất định tranh đấu kỳ cùng đến khi nào thể hiện một chính phủ dân chủ thực sự, dù là lâm thời cũng phải có sự tín nhiệm của toàn dân, và tự do công bằng xã hội được thực hiện mới thôi.

— Thưa Bác sĩ, Bác sĩ có nghĩ đến vấn đề giải quyết chiến tranh ở Việt Nam không? Và nếu giải quyết thì giải quyết như thế nào?

— Điểm này Bác sĩ vừa nghe tôi hỏi xong, đã trả lời rất nhanh, không do dự:

— Hội đồng Nhân Dân Cứu Quốc chúng tôi đã nghĩ đến điều đó rồi. Đánh để thắng và đánh để trở về vị trí hiệp định Genève năm 1954. Và điều cần phải làm ngay bây giờ là chúng tôi tranh đấu thế nào để quyền dân

BÁC SĨ LÊ KHẮC QUYẾN

phải trả về cho dân. Các tướng lãnh nên trở về địa hạt quân sự của mình. Một điều cần phải giải quyết nữa là chúng tôi tranh đấu làm thế nào người Mỹ phải trở về cương vị của mình, làm một người bạn tốt của nhân dân Việt Nam, chứ đừng xen vào nội bộ của người Việt-Nam một cách quá rõ rệt như đã làm từ trước đến nay. Người Mỹ có lòng tốt giúp đỡ nhân dân Việt-Nam, chúng ta nên cảm ơn họ nhưng không vì thế mà chịu sự chỉ huy của họ — Người Mỹ nên giúp ta bằng cách « discret » hơn là lộ liễu quá! Muốn thắng Cộng sản, chúng ta phải đoàn kết nhất trí, không chi phối bởi ngoại nhân. Vì như chúng ta đã biết rõ, ngoài Bắc, mình cho họ là tay sai Nga, Tàu, vậy miền Nam này, nếu Mỹ trực tiếp can thiệp vào nội bộ của người Việt Nam thì họ cũng có thể vịn vào cơ đó mà nói rằng miền Nam này cũng là tay sai Mỹ thì chúng ta nghĩ thế nào? Do đó, chúng tôi nhất định tranh đấu đến kỳ cùng, làm thế nào để thể hiện được quyền

dân thực sự mới thắng Cộng sản một cách dễ dàng. Một điều cần phải nói rõ là chúng tôi không hề chủ trương bài Mỹ, mà chỉ chống việc làm của người Mỹ đã xen vào nội bộ của người Việt-Nam thôi.

— Thưa Bác-sĩ liệu có việc Cộng-sản xen vào công cuộc tranh đấu này không?

Bác sĩ nở nụ cười hiền từ đáp:

— Điều đó tôi tin chắc và cam đoan là không thể nào có Cộng-sản dợt giây hay xen vào được. Một khi nhân dân đã về với mình, đã cùng chung một ý chí tranh đấu thì khó gì mà không biết sự lợi dụng hoặc xen vào của C.S.. Một ví dụ cụ thể là mới đây, trong cuộc tranh đấu, có hai học sinh hoạt động cho Việt-Cộng, chúng tôi biết ngay và chặn đứng tức thì.

Đến đây, tôi nhận thấy đã tạm đầy đủ và làm mất thì giờ của Bác-sĩ khá nhiều nên đứng dậy bắt tay chào từ giã, đúng vào lúc Hội đồng NDCQ bắt đầu nhóm họp. Buổi chiều xứ Huế thật là ửng.

Tôi ra về với nhiều nỗi hân hoan khi nghĩ đến buổi tiếp xúc cùng Bác sĩ và việc làm của HỖNDCQ. ❀

Quing

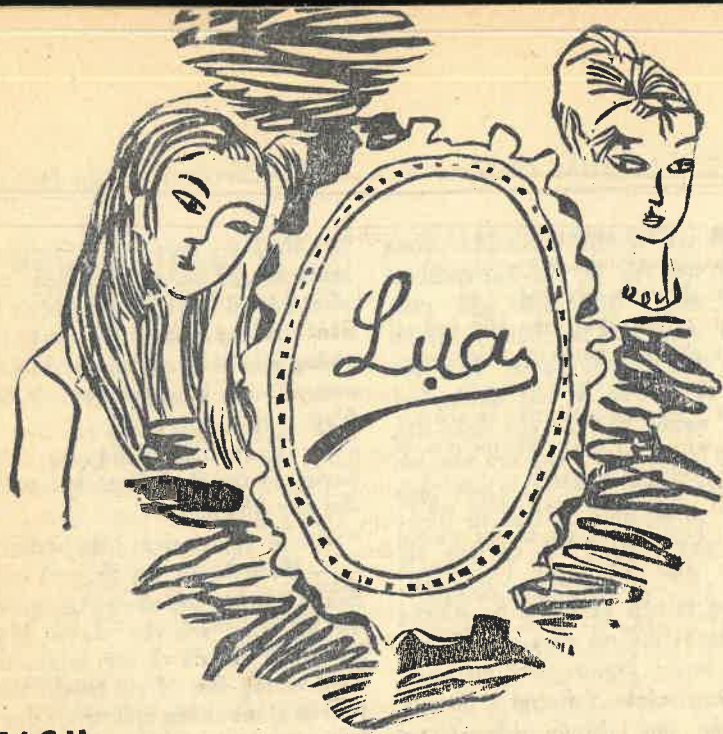
midol

Để các chứng đau nhức
về cơn cơn
có bán tại các nhà thuốc tây

Quing

midol

Để các chứng đau nhức
về cơn cơn
có bán tại các nhà thuốc tây

KỊCH

THỜI 5 màn 3 cảnh ★ Minh-Đức
ĐẠI (Hoài-Trinh)

(tiếp theo P.T. 133 và hết)

**MÀN V HAY
LÀ ĐOẠN KẾT**

(Cảnh 3, nhà của Ngà, một gian phòng nghèo nàn nhưng gọn ghẽ, một chiếc bàn con ở giữa, trong góc có bàn thờ và một bình hoa chỉ có vài cành lá cắm rất mỹ thuật. Một tủ sách mấy cái ghế gỗ. Trên tường vật tấm hình vẽ bút than hình Ngà. Mở màn thấy Ngà mặc áo ngắn hở tay đang ngồi làm việc tính toán

viết ở bàn thỉnh thoảng lại cần bút nhìn ra xa. Bình vào.)

Bình : (Mặc áo vá) Chị đang làm việc. (bước nhẹ đến tủ sách tìm tài).

Ngà : (quay lại) Em tìm gì đấy?

Bình : Em tìm một quyển sách toán của chị học hồi trước, bây giờ chương trình thay đổi nhiều không biết trong sách cũ ấy có không?

LỰA

Ngà : Nếu không có và nếu cần phải mua sách mới thì em bảo chị đưa tiền cho mà mua.

Bình : Chị làm việc khổ quá mà nhà còn bao nhiêu chuyện cần tiêu, lắm khi em chỉ muốn...

Ngà : Bậy nào, cái gì cần nhất thì lo trước chứ, vấn đề học của em phải đề trên tất cả.

Bình : Em thấy mình lớn mà còn bắt chị lo... Chị chỉ nói với em một tiếng thôi là em bỏ học đi lính ngay, như thế chị đỡ bao nhiêu (Có tiếng ho ở trong vọng ra)

Ngà : Me cảm, ho mãi.

Bình : Chị mua thuốc ho cho me chưa? Chị đề cái tiền cho em mua sách mà mua thuốc ho cho me.

Ngà : Em đừng lo.

Bình : Chị bảo em đừng lo nhưng chị phờ ra như thế, mắt chị quầng thâm... Chị Ngà hình như chị có gì giấu em... Mà sao chiều nay chị không đi làm?

Ngà : Ông họa sĩ ông ấy ốm.

Bình : Thế là mỗi ngày chị mất bao nhiêu tiền.

Ngà : (vẫn mỉm cười tuy phảng phất buồn) Em đừng lo.

không sao đâu.

(Lại có tiếng ho và tiếng gọi rền rĩ, Ngà cho me cốc nước)

Bình : Chị đề em, chị làm việc cho xong đi rồi mà nghỉ, chị nấu cơm chưa? Em nấu cho.

Ngà : (ngăn ngữ) Ừ, em vào nấu đi, nhưng lấy hai bát gạo thôi, hôm nay chị hơi mệt có lẽ chị không muốn ăn, cái ăn chị làm sẵn rồi em chỉ việc đun lại.

Bình : Chị lại nhìn (buồn bã nhìn chị rồi thở dài đi vào trong bếp).

(Trong lúc ấy thì Thơ vừa cầm giầy nhảy vào vừa hát một bài hát trẻ con. Thơ mặc quần ngắn áo sơ mi vá).

Thơ : Chị Ngà ơi giầy cho em hát bài hôm nọ đi.

Ngà : Thơ đi chơi đâu về đấy?

Thơ : Sao hôm nay chị Ngà không đi làm mẫu?

Ngà : Vì ông họa sĩ ông ấy ốm.

Thơ : Sao ông ấy giàu mà cũng ốm chị nhỉ?

Ngà : (bật cười) Thơ bảo giàu không ốm à?

Thơ : Giàu thì có nhiều thuốc

Đường midol

thị các chứng đau nhức
và cảm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

uống, không thể ốm được, anh Bình bảo mà.

Ngà : Giàu, nghèo gì cũng ốm, khi nào trời bắt ốm thì ốm, khối nhà càng giàu lại càng ốm la liệt ra đấy chứ.

Thơ : Thế nhà mình có giàu không mà trời bắt me ốm ?

Ngà : (mím cười có vẻ suy nghĩ không trả lời)

Thơ : Hờ chị, nhà mình có giàu mà trời bắt me ốm.

Ngà : Có chứ, nhà mình giàu, giàu lắm.

Thơ : Giàu sao không có xe hơi, không có tủ nước đá, không có...

Ngà : (xa xôi) Sẽ có, Thơ cố học cho chị vui rồi dần dần chị mua.

Thơ : Thật không chị, sướng quá, chị có thấy con Liên mỗi ngày đi học đều có xe hơi đưa đến, bao giờ thì chị mua xe hơi hờ chị ?

Ngà : Bao giờ anh Bình thi đỗ đi học biết lái xe mới mua xe chứ.

Thơ : Thế anh Bình bao giờ thi đỗ ?

Ngà : Còn hai năm nữa.

Thơ : Hai năm có lâu không hờ chị ?

Ngà : Hai năm là hai cái tết nữa không lâu đâu.

(thêm Bình)

Bình : Thơ phá gì đấy, không để cho chị Ngà làm việc, đi vào rửa chân tay mà còn ăn cơm.

Thơ : Anh Bình ơi, bao giờ anh thi đỗ để chị Ngà mua xe hơi ?

Bình : Thơ diên đấy à, tiền đâu mà bảo chị Ngà mua xe hơi.

Thơ : Tiền đi làm mẩu cho ông họa sĩ, ông họa sĩ có muốn Thơ làm mẩu không hờ chị, cả chị cả Thơ cùng đi làm mẩu tha hồ giàu mua hai cái xe Hoa-kỳ, anh Bình một cái, chị với Thơ một cái.

Ngà : Thế còn me ?

Thơ : Me thì sống bao nhiêu là thuốc, hết ốm rồi cũng mua cho me một cái xe.

Bình : Bộ Thơ tưởng làm mẩu dễ lắm đấy, làm mẩu rất khó, phải ngồi yên như cái tượng gỗ hằng bao nhiêu lâu, hai chân Thơ lúc nào cũng nhay như con khi trong vườn Bách-thú, làm mẩu thế nào được.

Thơ : Làm mẩu dễ, làm mẩu dễ, đây này anh Bình xem Thơ làm mẩu nhé (đứng im không cử động, nhìn thờ) anh Bình thấy Thơ có nhay như con khi trong vườn bách thú đâu.

(Cả nhà phì cười, trong lúc ấy thì Hoàng đang ngập ngừng đứng ở cửa mà không ai thấy).

Thơ : Ngày mai chị Ngà hỏi xem ông họa sĩ có muốn Thơ làm mẩu cho ông ấy vẽ không, Thơ biết làm mẩu mà.

Hoàng : (bước vào vui vẻ) Có chứ ông họa sĩ sẽ nhờ Thơ làm mẩu.

(Cả nhà giã mình, Ngà vội vã đứng giậy lấy chiếc áo lụa mặc vào, ngượng vì thấy Hoàng biết rõ nhà mình quá nghèo).

Ngà : Mời ông ngồi chơi, Bình vào pha nước đi em.

(Có tiếng ho vọng ra và giọng người ốm hỏi Ngà ơi ai đấy con).

Hoàng : (liếc nhìn chung quanh giọng cảm động) Xin lỗi cô tôi đến làm phiền cô, nhân có việc đi ngang qua đây tôi muốn ghé hỏi xem ngày mai cô có thể đến giúp tôi...

Ngà : Vâng... (căn môi còn ngượng)

Hoàng : Đây là các em đấy phải không ạ ?

Ngà : Vâng, Bình năm nay đi thi tú tài một và đây là Thơ.

(Thơ đứng chăm chú nhìn bỏ tay vào miệng, còn Bình lấy ấm chén đi vào pha trà)

Hoàng : Có phải Thơ vừa bảo muốn làm mẩu cho tôi không ? Bao giờ thì Thơ có thể đến được nào.

Thơ : (vẫn bỏ cả bàn tay vào miệng vừa nhìn Hoàng trả lời) Ngày mai.

Ngà : Thơ đừng bỏ tay vào miệng bần nhè.

Hoàng :Ừ, ngày mai Thơ đến thế mấy giờ nào ?

Ngà : Thơ phải đi học chỉ có thứ năm và chủ nhật mới rỗi.

Thơ : Mài thứ năm nghỉ mà.

Ngà :Ừ nhỉ, quên đi mất.

Thơ : Ông họa sĩ muốn Thơ thật không ?

Hoàng : (cười) Muốn thật đấy chứ, Thơ mà làm mẩu chắc tôi phải vẽ được nhiều tranh đẹp lắm.

Ngà : Thôi Thơ vào rửa chân tay sửa soạn ăn cơm với anh Bình với me.

Thơ : Chị Ngà không ăn sao ?

Ngà : Chị no lắm.
(Thơ chạy vào, Hoàng nhìn Ngà chăm chú trong khi Ngà nhìn theo Thơ)

Hoàng : (ngập ngừng) Cô Ngà tôi... tôi khỏi bệnh rồi.

Ngà : Không chắc đâu, bà ấy sẽ đến tìm ông.

Hoàng : Vô ích, tôi như người mơ ngủ vừa thức giấc, thật là may mắn.

Ngà : Tôi không tin, một khi

tình yêu đã ăn rễ như lời ông bảo hôm nọ.

Hoàng : Ai cũng tưởng thế nhưng không phải, tôi khỏi bệnh rồi n'ờ... nhờ (nhìn Ngà rồi quay đi) Có những lúc người ta cầm được ngọc báu ở trong tay mà người ta không biết, cứ mãi chạy theo đá sỏi một cách ngu ngốc.

Ngà : Tôi không hiểu... ông muốn nói gì...

Hoàng : Tôi muốn nói rằng tôi là một thằng ngốc, có thể thôi. Hơn một năm nay tôi mù quáng chạy theo Lựa, tôi thần thánh hóa người đàn bà ấy, tôi tưởng Lựa là hiện thân của sự trong sạch, của một tâm hồn dễ xúc cảm, biết thương người... không ngờ trái lại... Phải có buổi nói chuyện vừa qua mới cho tôi thấy rõ, Lựa chỉ là một người đàn bà giàu sang, có nhan sắc và ích kỷ. Chính Lựa vẫn hay nói, bệnh của người đẹp...

Ngà : Ông hơi nghiệt với bà ấy.

Hoàng : (nhìn chung quanh nhà rồi nhìn bình lá cẩm ở bàn thờ) Có Ngà cầm cái bình hoa ấy à.

Ngà : (mỉm cười) Lá đấy chứ có cái hoa nào đâu.

Hoàng : Vàng thì lá, chỉ có

mấy cành đơn sơ mà rất mỹ thuật, có thể bảo rằng đấy cũng là cả một bức tranh.

Ngà : Chết, ông quá khen...

Hoàng : Có Ngà có thích hoa không?

Ngà : Hoa ai chẳng thích, nhưng tôi chỉ muốn ngắm đằng xa thôi. Trong nhà tôi chỉ thích cắm lá.

Hoàng : Đàn bà thường vẫn thích hoa, nhưng những người thích hoa phần đông đều ích kỷ, vì hoa làm cho họ đẹp mắt, đẹp lòng và nâng nhan sắc họ lên...

Ngà : Thế những người thích lá thì sao?

Hoàng : Những người thích cây cỏ là những người giàu tình cảm...

Ngà : Còn những người thích cảnh lá là những người không có tiền mua hoa, phải thế không ạ. (cả hai cùng cười) Nói thế chứ đâu có là triệu phú chắc tôi cũng không bỏ tiền mua hoa, tôi khổ tâm lúc phải vứt nó vào sọt rác, mà chẳng lẽ lại giữ những cái xác hoa khô ấy mãi...

Hoàng : Lại thật, tôi với cô làm việc gần nhau đã mấy tháng mà chẳng bao giờ nói chuyện với nhau, chỉ có hôm nọ...

Ngà : Tại tôi ít thì giờ nên... và lại chẳng có gì để nói, hôm

nọ là vì tính tôi hơi nghịch nên mới xảy ra cái vụ bà ấy dối như thế, thật đáng tiếc, nếu hôm ấy tôi cứ đi thẳng vào bếp già vờ như không nghe thấy... Chắc ông phiền tôi, bà ấy có trách tôi không?

Hoàng : Thôi đừng nhắc đến bà ấy, tôi bây giờ như người vừa khỏi bệnh muốn quên hết những cái phút ốm đau cũ.

Ngà : Ông chưa khỏi đâu, trừ phi bao giờ ông có gia đình may ra... À, hình như ông bà đốc Hoat muốn nhờ ông vẽ tranh cho Tuyết thì phải.

Hoàng : Vâng, nhưng tôi không có thì giờ, đành khát vây, có lại cũng muốn xe tôi vào với cô Tuyết như mọi người phải không.

Ngà : (mỉm cười) Tuyết dễ thương lắm, ít có người như thế. Tuyết cùng học một lớp với tôi từ thuở bé, tâm hồn rất nghệ sĩ mà cũng rất lành...

Hoàng : Cô nhất định xe tôi với cô Tuyết...

Ngà : Tôi có phải sợ tờ hồng đầu, đấy là tôi chỉ nói ý nghĩ của tôi mà thôi.

Hoàng : Tôi sợ rằng cô Tuyết không phải sinh ra để cho tôi.

Ngà : Tại sao? Ông chưa quen với Tuyết thì không nên xét đoán

vội. Cố nhiên Tuyết khác hẳn với bà Quên nếu ông muốn tìm một người tính nết giống bà ấy để vá cái chỗ rách của tâm hồn...

Hoàng : Vá cái chỗ rách của tâm hồn, cô Ngà dùng hình ảnh đẹp nhĩ.

Ngà : (cười) Thật đấy.

Hoàng : Nhưng tâm hồn tôi không cần vá vì nó không rách. (Hoàng đứng dậy nhìn tủ sách) Cô Ngà có nhiều sách nhĩ.

Ngà : Gia tài của thầy tôi để lại đấy.

Hoàng : Ông cụ ngày trước làm gì?

Ngà : Làm báo, một nghề rất đẹp, có thể đưa đi đến khắp mọi hướng trừ cái hướng giàu sang.

Hoàng : Có Ngà có biết rằng cô Ngà đã nói dối với tôi một chuyện lúc mới gặp tôi không?

Ngà : Chuyện gì cơ?

Hoàng : Có bảo rằng cô có vị hôn phu.

Ngà : Đấy là một thứ khí giới để hộ vệ, kể ra thì với ông tôi cũng không cần dùng thứ khí giới đó vì ông có...

Hoàng : Vì tôi có Bà Hòa giữ cửa phải không, ngoài thứ khí giới đó ra cô còn thứ khí giới nào khác nữa?

Ngà : Còn chứ, gặp những người đàn ông giàu, lái xe hơi to trông ăn mặc chải chuốt, mắt long lanh kiến trắng cười có hai chiếc răng vàng, với những người ấy tôi chỉ việc bảo tôi bán giày cho một hiệu giày ở ngoại ô, trong con đường hẻm và thầy tôi có hàng phở gánh, thế là các ông ấy trốn ngay. Những con người ấy tìm bạn cũng muốn tìm thứ gì cho nó oai oai một tí.

Hoàng : (cười) Còn thứ khí giới nào khác nữa không?

Ngà : Còn chứ, tùy lúc, nhưng ông muốn biết làm gì thế.

Hoàng : Tôi muốn tước hết cả các thứ khí giới ấy vứt nó đi. (trong lúc Hoàng đang nói câu này thì Ngà xem đồng hồ và đến bàn thờ thắp hương. Có tiếng động ở cửa, Ngà và Hoàng

cùng quay ra, thấy Lựa đang sừng sừng ở cửa, lộng lẫy trong chiếc áo màu lửa nhấp nháy. Lựa nhìn mọi người một cách khinh bỉ, cảm tức ngạo nghễ. Hoàng ngo ngác hơi cau mặt. Ngà ngạc nhiên nhưng vẫn đăm đăm nhìn đứng chờ xem Lựa muốn gì. Nhưng Lựa chỉ cười nhạt một tiếng rất khinh bỉ rồi quay gót đi trong lúc ấy thì Thơ chạy ra.)

Thơ : Chị Ngà ơi anh Bình bảo ông họa sĩ mà vẽ Thơ thì sẽ giống hệt như con khi "chỉ có thể mang triển lãm trong vườn bách thú và chỉ để bán cho khi mà thôi.

(Cả nhà cười vang nghe cả tiếng cười của người ốm).

MÀN HẠ

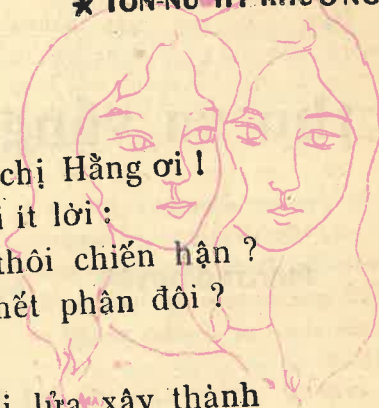
POLYVIT C_a
TÉVÍTÉ

QUẢN BÀ DƯỠNG THAI VÀ THỜI KỲ CHO CON SỮ
TRẺ EM ỒM-YẾU, ÉO-QT, CHÂN MỘC RĂNG
THUỐC BỔ MÁU, XƯƠNG, PHỔI
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY VÀ TIỆM TRỪ AU-DƯỢC

K.N. số 251 BYT/QCĐP/18-10-62

trung thu 64

★ TÔN-NỮ HỖ-KHƯƠNG

Trung Thu đã đến chị Hằng ơi!
Gặp chị, cho em hỏi ít lời:
Non nước bao giờ thôi chiến hận?
Bao giờ Nam Bắc hết phân đôi?

Hai mươi năm khói lửa xây thành
Đất Việt vui trong họa chiến-tranh
Biển-cổ theo thời-gian tiếp diễn
Khúc đường lịch-sử chạy vòng quanh

Chém giết tràn trên mọi nẻo đường
Gà nhà bôi mặt nghi mà thương
Tuốt gươm, vung kiếm, gây thù hận,
Đô-thị làm nên cảnh chiến-trương!

Kính lạy Chúa-Trời cùng Phật-Tô
Mong xin linh-cảm tiếng kính cầu
Của bao nhiêu triệu người đau khổ
Chỉ biết tin nơi phép Nhiệm-Mẫu...

Saigon 26-27-28-8-64

thu xa vắng

PHƯƠNG-DUYÊN

Sáng nay chợt nhớ mùa thu đến
Lá đã rơi vàng khắp lối đi
Xứ Trảng hoa phù.dung nở trắng
Ngày xưa xa quá nhớ thương gì.

Người đã đi và không trở lại,
Tôi về thao thức suốt đêm thâu.
Ngày mai áo trắng về xa lắm
Hoa trắng cái lên giữa khổ đau.

Rồi ai trên lối xa biên biệt,
Có một chiều thu chạnh nhớ nhau
Âm thầm nhật đóa phù.dung trắng,
Cắn chặt môi chua xót buổi đầu !...

CHA SANH NGÀNH BÁO CHÍ TÂN THỜI

(tiếp theo P.T. 133)

VÀO thời ấy, báo chí Mỹ đại
đề, đều trầm trầm. Trên tờ
Herald, ông Bennett bành trướng
và thêm thắt làm cho sinh động
đời dào mực những vấn đề ngoại
giáo, ông cũng dành thêm chỗ

cho những vấn đề trong nước.
Nói riêng về những vấn đề đại
hình, với số cột mà ông dành
cho những kẻ trọng tội huê dạng
hơn hết, ông thực là kẻ tiên-
khu theo kiểu Joseph Pulitzer (1).
Tờ Herald quả là một « hoàng
báo».

Sau một năm ra đời, số phôi
hành và địa-vị, danh vọng của
tờ Herald to tát đến nỗi tăng
giá gấp đôi mà số tiêu thụ vẫn
không giảm. Ta sẽ hiểu được
trọn vẹn cái uy-tín ấy khi ta biết
rằng vào lúc ấy ở Nữ-Uớc
có đến 16 tờ nhật báo, 11 tờ
bán tuần báo và 31 tờ tuần báo

Nhưng tờ báo khác, sau một
thời gian áp-dụng đủ mọi cách
thức để cạnh tranh với
tờ Herald, đều chịu
hàng. Ông Bennett
mới tổ-chức lên một hệ-thống

**JAMES
GORDON
BENNETT**

★ Từ-trâm-Lệ

thông-tin rất mực hoàn hảo, ở Mỹ Châu cũng như ở Âu Châu, khiến tờ Herald càng bỏ xa các đồng nghiệp.

Năm 1836, một «trận giặc gân» nổi lên chống ông Bennett, do hầu hết toàn thể các báo Mỹ và một số đồng đồng nghiệp ở Anh-Quốc của họ. Lý do bởi trong một cuộc tranh luận với một địch thủ, ông Bennett có một câu ứng đối sơ hở. Kẻ địch thủ ấy vốn có tật thọt chân, mà Bennett trong đà hăng hái chiến đấu, bảo rằng cái bất hạnh thể chất kia là cái dấu hiệu của một sự phần nộ của Chúa Trời.

Hầu hết các viên chủ bút ở Mỹ Quốc đều nhào ra như một đàn chó điên tấn công ông tới tấp. Nhưng ông vẫn không mất điềm tĩnh. Với một quan-năng sắc cạnh về những giá trị quảng cáo, ông thấy trong tất cả những dư luận ồn ào nổi lên chung quanh ông đấy, dù là cừu-địch hay bình vực, là một chuyện có lợi cho tờ báo ông.

Trong số những địch thủ ấy có đại tá Webb tỏ ra hung hăng hơn hết. Không đủ tài chống lại Ben-

nett bằng cây bút trên tay, đại tá Webb xoay qua dùng lối võ biền toan đàn áp kẻ địch của mình. Ông Bennett vẫn dùng phương tiện của người cầm bút, biến cuộc tranh chấp riêng tư ấy thành một tin vật rất ly-kỳ và độc giả của ông được đọc cái chuyện xảy ra ấy một cách tỉ-mỉ, trong ấy nổi bật lên sự hung hãn non gan của một kẻ địch-thủ chuyên môn xử-dụng gậy hơn.

(1) «Báo chí vàng» (la presse jaune) ra đời năm 1853. Nguồn gốc của danh từ ấy cũng khá lạ lùng. Năm 1893, Joseph Pulitzer, chủ nhân tờ New-York World cho ra một tuần báo mang tên Sunday World bằng giấy màu vàng. Tờ Chu-san (périodique) ấy đã cách mạng cái kỹ-thuật làm «măng-sét» (manchette) và tung ra cái «mốt» những nhan đề ly kỳ, hoặc theo thể hỏi. (Forme interrogative), và đem địa vị ưu thắng đến cho những mục tin vật và tin đồn trong tờ báo. Các địch-thủ của Pulitzer gọi tờ Sunday World là tờ «hoàng báo» (le journal jaune), và danh từ ấy còn tồn tại mãi để chỉ tất cả những sách báo đặc biệt trong sự trình bày một cách ồn ào về những vấn đề trọng-lộ; và khinh-lộ.

cây bút, khiến đại tá Webb thành ra một trò cười.

Bài tường thuật ấy kết thúc bằng những lời răn sắc như sau: «Là Webb hay bất cứ kẻ nào khác, chẳng bao giờ ai có thể làm cho tôi khiếp sợ cả. Tôi nói ra sự thật, sự thật trần trụi trên mặt báo tôi, còn mọi sự rồi thể nào tôi phó ở Chúa Trời. Người ta có thể xung kích tôi, người ta có thể đột-kích tôi, đánh tôi phải thương tích hay giết chết tôi, nhưng chẳng bao giờ có thể khiến được tôi khuất phục. Mãi mãi, tôi chẳng bao giờ buông bỏ bình vực, phụng sự cho sự thật, cho luân lý và đức hạnh».

Ngoài ra, một trong những công trạng đáng khâm phục của Bennett, là ông biết nhận ra cái giá trị ở nơi nhà đại thám hiểm Stanley, mà ông gửi sang Phi-Châu năm 1869 để tìm ông Livingstone mất tích. Ông David Livingstone vốn là một nhà tôn giáo, ông say mê tình nhân loại cũng bằng tấm lòng yêu khoa học của ông.

*Trên những bước du hành của

ông trên mảnh đất Phi-Châu bị xiềng xích trong tay người ngoại chủng, đến đâu ông cũng mạnh dạn và không ngớt truyền bá chủ trương chống chế độ mãi nô.

Thế rồi ông bỗng mất tích đi. Ông rất có tên tuổi ở Âu Châu, thế nên sự ông mất tích gây nên dư luận rất mãnh liệt ở đấy. Ông Bennett nhận định tình thế rất nhanh và cho mời ông Stanley đến. Một cuộc đối thoại gọn ghẽ và vẫn tắt diễn ra:

— Theo ông nghĩ, có gì xảy ra đến cho ông Livingstone? Ông Bennett hỏi.

— Tôi không có ý kiến nào hết.

— Ông có nghĩ rằng Livingstone đã chết rồi không?

— Có thể.

— Vậy à! Tôi thì tôi cho rằng ông ta còn sống và người ta có thể tìm thấy ông ta; tôi gửi ông đi tìm Livingstone đấy.

— Tìm Livingstone! Ông muốn nói là xâm nhập vào tận lòng đất Phi-Châu?

Đòng midol trị các chứng đau nhức và cảm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

Đòng midol trị các chứng đau nhức và cảm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

— Đúng vậy, tôi gửi ông đi tìm ông ấy, dù ông ta ở đâu, và tôi muốn được biết hết sức sớm tất cả những gì ông tìm biết được. Biết đâu đây, Ông ta có thể là đang bị tai nạn. Ông cứ sắm sửa đem theo tất cả những gì ông thấy là có thể cần dùng đến. Ông cứ liệu xoay sở thế nào tùy ông, nhưng hãy tìm được cho tôi Livingstone.

Nhà tôn giáo mất tích được tìm thấy vào tháng Novembre 1871 và những bài Stanley viết

thuật kể chuyện lại đã làm thay đổi đường lối của người Âu-Châu trong công cuộc xâm nhập đất địa Phi-Châu.

James Gordon Bennett mất năm 1872. Người con trưởng của ông thay thế, điều khiển tờ Herald vẫn nguyên tên ấy lúc đó. Đến năm 1924, tờ Herald hợp nhất với tờ New York Tribune và từ ấy phát hành dưới tên New York Herald Tribune là tên nó còn giữ mãi đến hiện giờ.

Các bạn xem mỗi ngày trong nhật báo

- ★ XÃ THUYẾT CHÍNH TRỊ, của N.V.
- ★ THẠCH-BÍCH-SƠN, truyện bằng tranh của NGUYỄN-VỸ
- ★ NHẬT KÝ của DIỆU-HUYỀN

Chủ nhiệm, Chủ bút: NGUYỄN-VỸ

QUẢNG NGÃI

những ngày

sôi động

★ YÊN-DUY

ĐỀ làm tròn bốn phần thông tin, đồng thời cũng đề quý vị độc giả có đủ tài liệu về cuộc tranh đấu vừa qua. Chúng tôi đã không ngại tốn kém ra tận Quảng Ngãi, tìm hiểu ghi lại đây để hầu quý bạn.

Hẳn các bạn cũng thừa biết, Quảng Ngãi là một trong những nơi đầu não của một chính đảng lớn tại VN, dưới quyền kiểm soát của Trung tướng Đồ Cao Trí (mới vừa thuyên chuyển) phong trào tranh đấu khởi dậy ở đây đã gặp một vài khó khăn ban đầu, nhưng nhờ lòng hăng say vì lý tưởng của lớp người trẻ đã thắng vượt

được tất cả. Anh Lê quang Mậu, một sinh viên trong lực lượng HSSV, Tranh-đấu, đã được cử từ Huế vào đề phụ trách phát động phong trào tranh đấu ở đây. Nhờ óc tổ chức khéo léo, phong trào đã sách động được sự hưởng ứng của đại đa số nhân dân tỉnh Quảng Ngãi. Dưới đây là những diễn biến từng ngày trong cuộc tranh đấu đó.

Ngày 26-8 — Sau khi bầu xong ban đại diện cuộc tranh đấu, chống độc tài quân phiệt, dư đảng Cấn lao, Cộng sản người ta nhận thấy sự tham dự của tất cả các trường trung học tư thực tại đây như : Trần quốc Tuấn,

QUẢNG NGÃI

Chấn Hưng, Bồ Đề, Hùng Vương v.v...

Ngày 27-8 — Ban tổ chức dự định phát động một cuộc biểu tình toàn diện trong thị xã, hưởng ứng công cuộc tranh đấu cho tự do, công bằng xã hội được thực hiện, như ở Huế, Đà-nẵng nhưng vào giờ chót người ta khám phá ra được một âm mưu phá hoại do một nhóm người trong một đảng phái dật giầy (!). Nhóm này toan cho đảng viên của chúng trà trộn vào trong thành phần hướng dẫn cuộc biểu tình, núp dưới danh hiệu lực lượng để đi đập phá các tiệm buôn, tư gia, giáo đường hồng gây chia rẽ, hoang man. Sau khi phát giác được âm mưu đen tối kia, ban tổ chức đã kịp thời chặn đứng. Một mặt đình chỉ cuộc biểu tình và thông báo cho ông Tỉnh trưởng biết, đồng thời tổ chức buổi nói chuyện tại mỗi trường và phát thanh trên đài Quảng Ngãi.

Ngày 28-8.— Từ sáng sớm xe phóng thanh đã chạy khắp Châu-thành Quảng Ngãi loan báo cho đồng bào biết cuộc biểu tình được hoãn lại để tránh đổ máu và được thay thế bằng những cuộc Meeting, nhưng không kém phần tranh đấu quá hăng say của nhân dân toàn tỉnh. Quảng Ngãi đã làm những lời kêu gọi của ban tổ chức thành vô hiệu quả. Một cuộc biểu tình tự động tuần hành do sự đòi hỏi nồng nhiệt của từng lớp học sinh phải có. Số tham dự có trên 5000 người kể cả học sinh và đồng bào.

Sau khi tuần hành qua các đường phố, đoàn biểu tình trực chỉ đến dinh Tỉnh trưởng để yêu cầu ông Tỉnh trưởng tỏ thái độ dứt khoát với cuộc tranh đấu của họ bằng câu « tối hoan hô cuộc tranh đấu của các bạn. »

Đồng thời toàn tỉnh ngày này đã tự động một cuộc bãi khóa.

thu cảm (nhớ nhà)

Mịt mù sương khói bao la?

Bát-ngát trời Thu ngập bóng tà.

Cây cỏ nghiêng mình cơn gió táp.

Non sông rơi lệ dầm mưa sa.

Phong trần lưu lại đôi giong sách,

Căn bản còn trơ một dấu nhà.

Nhìn bốn phương trời mây ảm đạm,

Vườn xưa thăm-thăm biết đâu nhà . . .

khóc Phạm-hồng-hái

Dân nghèo nước phá cảnh điêu linh,

Ngăn lại non sông bỗng dật mình !

Sa-Diện Mệt-Lạnh sang phó yến,

Châu-giang Hồng-Thái quyết hy sinh.

Quả bom dù tránh quân xâm lược,

Bia đá còn ghi dấu liệt oanh .

Qua lại Hoàng-Hoa thêm cảm khái,

Đố ai ngăn giọt lệ tân-dinh !

* Song - Thu

Cùng bạn đọc

Vì thời cuộc đặc biệt, bản báo Giám đốc bận nhiều việc quá nên kỳ này không có bài « Minh ơi » và « Người tù 69 »
Xin bạn đọc thông cảm, Số sau sẽ có bài liên tục như thường lệ.

PHÒ - THÔNG

đoản ca

★ HOÀI-THƯƠNG

• 564

Gọn màu trắng cũ trên vai
Em đi áo mỏng bay ngoài dậm sương
Nhớ chân mây, nhớ cuối đường
Giòng sông thuở ấy mù sương mấy lần

• 664

Lời ca nào vọng giữa khuya
Cỏ xanh xanh bỗng dẫm đĩa lệ sương
Thôi buồn chi, hơi tình nương
Lối xưa mây khói hoang đường anh đi.

PHỎ - THÔNG

PHỎNG VẤN CẤP - TỐC

Chuẩn - tướng

VĨNH LỘC

★ Thái-Dương

một hơn vì đây là số báo đặc biệt.

Đi tìm cho ra một vị Tướng có công trong cuộc đảo chính, chịu cho phỏng vấn thật là...

«Rừng xanh núi đỏ biết đâu mà tìm...»

May mắn quá, «Chiều Tướng» nêu là đánh cờ thì phải hét lên, vì đang xa thập thoảng một vì sao.

Phải nhảy dù ngay chứ chậm chân thì ông lên xe biên mật, nhất là nghe báo vị Tướng này ở tỉnh về chứ không ở tại Saigon.

— Thừa Chuẩn Tướng...

— Tôi bận lắm, tôi sắp phải

TÒA Soạn muốn có một bài phỏng vấn mây ông Tướng, lúc này, mặc dầu có cuộc hội nghị của các tướng lãnh ở trong bộ Tổng Tham Mưu nhưng sự tìm ra một ông tướng chịu để cho phỏng vấn không phải là chuyện dễ. Hơn nữa ra đi với ý định tìm ông nào có bản trong ngày 1-11 mới thích.

Ông nào bây giờ, cuộc Cách Mạng 1-11 thành, mọi người đều thấy mình có nhiều công góp vào đó. Lăn trong số ký giả châu chực để lượm tin tức, mục đích của tôi còn

PHÔNG VẤN

về, hôm qua thức đến hai giờ sáng để làm bản thuyết trình.

Nhìn khắp trên tấm áo không thấy tên ngài đâu, chỉ có hai cái huy hiệu của sư đoàn ngài chỉ huy, với một ngôi sao thêu chỉ trắng, tôi buộc lòng phải hỏi :

— Xin Chuẩn Tướng cho biết quý danh ?

— Chuẩn Tướng Vĩnh Lộc, tư lệnh sư đoàn 9 ;

— Chúng tôi muốn đến xin phỏng vấn Chuẩn Tướng và ý nghĩ của Chuẩn Tướng sau mấy hôm xao động này, ý nghĩ của Chuẩn tướng về sự kỳ thị Tôn giáo ?

— Không có sự kỳ thị Tôn giáo nào tồn tại được, còn kỳ thị tôn giáo thì chiến đấu làm gì. Thí dụ chúng ta sẽ thắng Cộng Sản. Hồ chí Minh sẽ đầu hàng, nước nhà thống nhất, mà trong nước xảy ra Thánh chiến thì độc lập thống nhất cũng vô ích. Sự kỳ thị tôn giáo cũng quan trọng như công việc chống Cộng Sản. Nước Việt Nam, 4000 năm văn hiến

liệu có còn gì nữa không? Một trận giặc chính trị còn có thời gian chứ một trận Thánh chiến thì đâu cho đứa bé mới sinh nằm trong tay mẹ cũng phải chết. Một cuộc chiến tranh vô hạn định và đó là một viễn ảnh rất đáng sợ.

— Theo Chuẩn Tướng thì có cách gì để đập tan những ý nghĩ này ?

— Căn sự thành tâm thiện chí của cả mọi cấp, đừng che đậy, hành động trong bóng tối tưởng rằng không ai biết mà rồi ai cũng sẽ biết. Nhưng ở đây không phải là một cuộc xao động vì kỳ thị tôn giáo mà là do những kẻ còn tham lam, còn muốn trở về cùng cỏ địa vị của mình. Những kẻ ấy đã bỏ tiền ra ...

— Xin Chuẩn Tướng cho biết lý do gì đã thúc dục Chuẩn Tướng tham gia cuộc Cách Mạng 1.11 năm ngoái ?

— Vì tôi tự thấy không thể ngồi yên để cho các học sinh, Sinh viên, các cô các cậu bé hoạt động một mình. Tôi tin rằng nếu mình tiếp tay

PHÔNG VẤN

vào thì tình trạng sẽ có thể tốt đẹp hơn, bất cứ ở dưới một chính thể nào người dân cũng còn đỡ khổ hơn ở dưới chính thể Ngô đình Diệm, lý do thứ ba hơi cá nhân, tôi làm vì mẹ tôi, mẹ tôi không thích bạo động nhưng bà cụ ước mong một sự thay đổi. Con nhà Phật ai thấy những cảnh giết sừ đốt chùa lại không đau.

Riêng tôi tự thấy không thể nào thay đổi nếu không có lực lượng quân sự phụ trợ vào.

Tôi đã tham gia công cuộc Cách Mạng như một bổn phận của đứa con có hiếu, muốn làm vui lòng mẹ.

— Chuẩn Tướng có ý định làm một quân nhân suốt đời, hay rồi đây khi thanh bình sẽ trở về làm một công việc khác ? Việc gì ?

— Tôi muốn được tự do sau này khi nước nhà thanh bình để có thể đưa mẹ tôi đi xem nhiều nơi, từ năm 1947 đến giờ tôi rất ít được gặp mẹ tôi, cả đến những ngày

Tết... Tôi hy vọng sẽ được lui về trong một nơi nào yên tĩnh để vẽ để viết, viết những gì tôi muốn viết, hồi ký chiến tranh, không phải để cho thiên hạ mà chỉ để cho các con cháu của tôi.

— Ý nghĩ của Chuẩn Tướng đối với cuộc chiến tranh trong nước, đứng trước những cái xác của đôi phương ?

— Người dân không làm gì nên tội mà bắt phải chịu cái ách Cộng sản trong bao nhiêu năm nay. Cuộc chiến tranh này chỉ có người dân đau khổ nhất, thiệt thòi nhất. Nếu người ta chịu nghĩ đến nước nhà, cả hai đảng chịu hợp nhất thì Việt Nam sẽ ghê gớm hơn tất cả cõi Á-châu này. Tôi tin như thế, nhưng miền Bắc không ai nghĩ đến và miền Nam cũng ít có người nghĩ đến. Còn đứng trước cái xác thì... Chết rồi là hết, ngày xưa Ô Mã Nhi là tên tướng của giặc Mông có khi chết rồi còn được Vua Trần cởi áo Long bào đắp lên mặt. Theo tôi, đây là một cái gương cho binh sĩ, làm trai

Đông midol 1947/1948
Đi các chứng đau nhức
vô cảm cúm
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

PHÒNG VẤN

phải lựa một lối đi...

— Chuẩn Tướng có tin rằng mình đang đi đúng lối và sẽ đưa sự thắng lợi về cho nước nhà hay không ?

— Muốn đi đến thắng lợi cuối cùng còn nhiều việc phải làm chứ không phải chỉ có đánh nhau mà thôi. Tôi vẫn ao ước rằng phải làm thế nào cho toàn dân tham dự chứ không phải chỉ có mình quân đội. Năm 1943 nước Anh gần như hoàn toàn thất bại, nhờ sự cố gắng của toàn diện, toàn dân, kể cả mây vị công chúa đi lái xe hồng thập tự... Có như thế mới thắng được trận...

— Xin Chuẩn Tướng cho biết...

Đền đây ngài có vẻ bức dọc vì thấy cuộc phỏng vấn hơi kéo dài, nên ngài đã cắt lời và chặn hỏi lại tôi :

— Tại sao không đi hỏi mấy vị Tướng khác ?

— Có thể còn tùy độc giả, có thể đây là một cuộc phỏng vấn dài và Chuẩn tướng bị mở đầu, chúng tôi sẽ đi tìm các vị Tướng khác, mong rằng sẽ gặp may mắn như lần này với Chuẩn Tướng chứ

không bị xua đuổi, khắt và hện như thường lệ. Nhân tiện xin hỏi Chuẩn Tướng một câu cuối cùng có tính cách cá nhân — Chuẩn Tướng có thể kể cho một kỷ niệm, một trận đánh nào đặc biệt nhất, làm cho Chuẩn Tướng nhớ đến nhiều.

— Trận đánh nhau ở Ninh Bình, độ ấy quân đội Pháp bị vây ở hai làng Lương Kiệt Hòa Kiệt, chúng tôi vào giải vây, được các ông A. rập công kên lên vai.

(Nét mặt của Chuẩn Tướng rạng rỡ như đang hồi sống lại những giây phút ấy).

— Một kỷ niệm tình cảm, nếu Chuẩn Tướng không cho rằng hơi tò mò quá ?

— Ngày mừng 2 tháng 11, tôi về thăm mẹ tôi, nhìn thầy người mệt nhọc, già hẳn đi, tôi báo tin mừng... Cách Mạng đã thành công.

Thầy cuộc phỏng vấn đã khá đầy đủ, tôi giả từ trở về tòa báo trong khi ngài chạy vội lên xe phóng về nhà với thế nhí, sau, khi chúc tôi thành công trong sự đi tìm những vị Tướng khác.

• ★

Đài Phát Thanh

chí lý thay !

Đài Phát Thanh thật là hữu lý
Hiều tâm can tỳ phế người dân.
Giữa khi nước bị qua phân
Giữa khi Việt-Cộng phá gần, phá xa,
Giữa những lúc máu hòa giọt lệ,
Giữa những khi bao kẻ phế tàn,
Giữa khi nước loạn, nhà tan,
Giữa khi non nước lan tràn máu xương,
Giữa những lúc chiến trường mở rộng,
Giữa những khi vang động tiếng bom,
Giữa khi cha khóc mất con,
Giữa khi góa phụ đời cơn khóc chông,
Đài Phát Thanh động lòng trắc ẩn,
Đem giọng ca uất hận hòa theo.
Đêm ngày rên rỉ, i-eo,
Bao nhiêu ai oán cố gieo lòng người.
Điều vọng cổ buồn rơi nước mắt,
Suốt đêm ngày cố bắt người nghe
Sáng vừa mới thấy nắng loe

*Giọng ca vọng cổ lè-nhè khóc rên.
Chiều nóng như ngồi trên lò lửa,
Vọng cổ liền ư ử róng lên.
Bây giờ tối mới nhá nhem;
Điệu ca vọng cổ đã len vô nhà.
Lại còn những giọng ca âm ý,
Của nhà thơ, thi sỹ « Cực Hùng ».
Nghe ca quý cũng nao lòng,
Điệu kèn một giọng nào nùng siết bao.
Nghe giọng ca ai nào chẳng ngán,
Đài Phát Thanh thực đáng khen thay.
Khúc trên xương máu lúc này
Quả là đúng lúc, nhịp hay muôn vàn.
Duy chỉ lạ điệu than hay thế,
Khúc tiêu xưa chưa dễ hơn gì
Trương Lương còn kém có khi
Họ Hồ chưa chết cũng thì lạ thay.
Xưa khúc tiêu giết ngay Hạng-Vũ.
Giờ câu ca chưa đủ giết ai,
Họa chẳng mấy kẻ chán đời,
Giọng ca thúc đẩy mới đời « quy tiên ».*

* Tú-Bè

TRONG thời kỳ đệ nhất Thế chiến, các chàng thanh niên bành bao sung sức, nếu không mặc quân phục là dễ gặp « tai nạn » đụng độ với một... thiếu phụ chia tay « biểu » chàng ta một cái... lông vũ trắng. Món quà có ý nghĩa một lời nhắc khéo rất đau lòng cho người nhận : « Sao anh không làm bồn phận chiến đấu ngoài tiền tuyến ? » Cử chỉ này không khác chi lúc Khổng Minh cho một tên quân mang cho Tư-Mã-Ý một cái... yếm, vì Tư-Mã-Ý cứ án binh bất động mà không dám « chịu chơi ».

Thật ra, có phải họ không dám « chịu chơi » nghĩa là không dám nhập ngũ chẳng ? Họ, thường là những quân nhân nghỉ phép, vì không mặc quân phục, nên « bèn » cẩn rắng chịu trận, tức « can không nổi » ! May mắn thay trong hồi Thế chiến thứ hai, trò « xỏ lá » này không còn thịnh hành mấy nữa. Một chàng thanh niên diện « bộ đồ vía » không còn nhất thiết bị coi là một kẻ hèn nhất. Tất cả, quân sự, dân chính đều tham gia chiến cuộc, và khi phóng pháo cơ oanh tạc, tất cả đều chia xẻ chung một tâm trạng. Sự trở

MỘT THIÊN TÀI

GIÁN- ĐIỆP

★ Chiến-Thần

trêu của số phận đã muốn những người thường dân ở Luân Đôn cũng có thể chịu nổi gian hiểm ngặt nghèo nhất như bất cứ một chiến sĩ nào đang xông trận ở miền Trung Đông, hay dù ở đâu.

Tuy nhiên, các bà mẹ có con cái bỏ mình ngoài chiến địa thường nhìn các chàng trai sống cuộc đời vương giả ở các khu phố giàu có giữa lòng đô thị Luân Đôn, bằng một con mắt « ác cảm » soi mói. Nhưng thật ra đa số các thanh niên bề ngoài sống có vẻ nhàn hạ biển đi một cách bí mật, để đời khi không bao giờ... trở về nữa, là chính những điệp viên.

Với tư cách là chỉ huy trưởng cơ quan phản gián của Đồng Minh, tôi rất khâm phục họ. Tất cả mọi điệp viên dù hoạt động chống lại hay tham gia giúp xú sở, đều bắt ta phải kính phục lòng can đảm của họ. Đời điệp viên không phải lúc nào cũng sôi nổi, hào hứng được phô trương tài nghệ bằng những phát súng thần tốc, lòng trong những cuốn phim trình thám, qua những « pha » rượt bắt gay cấn, xả hết tốc lực những chiếc xe nhiều mã lực nhất và khi thắng gấp, xe chồm lên như con

ngựa chững, rít lên ghê hồn. Không phải chỉ có những phút sờn gai ốc, đặng đầu với « kỳ phùng địch thủ », căng thẳng thần kinh và « toát mồ hôi lạnh ». Đó chỉ là những tình tiết kịch liệt, gút thắt ghê rợn của động tác mà nhà làm phim khai thác trong những màn « nghệt thờ cao độ ».

Đời điệp viên còn biết qua đến những cuộc ra sinh vào tử giữa lòng đất địch, những phút chiến đấu lẻ loi diễn ra trong bóng tối âm thầm và chết như một chiến sĩ anh dũng nhưng... vô danh, dù chàng lập được nhiều kỳ công hơn các... tài tử màn bạc diễn lại cuộc đời của các điệp viên tên tuổi.

Không phải lúc nào cũng được xuất đầu lộ diện trước sự ngưỡng mộ, thán phục của công chúng, nhưng còn là những phút sống trong lo âu, trong hồi hộp, sống trong cõi chết ! Phải, vì mỗi người khách bộ hành đi qua trên thêm phố, đều có thể phát giác hành tung bí mật của điệp viên. Phải luôn luôn đứng trực trong một « tình trạng báo động » liên tiếp giờ này qua giờ khác như vậy. Bao nhiêu ấn ức bị dồn nén, kể cả ấn ức phải kìm giữ không được nói tiếng mẹ đẻ... trong lúc

mơ ngủ. Nếu không, là về châu Diêm Chúa gặp ! Thật là hai hùng và nghệt thờ thực sự, chứ... không phải bở. Điệp viên không biết chàng công tử đi theo mình kia ra một dấu hiệu thân thiện hay sẽ thừa lúc lơ ngờ nhất sẽ bóp mạnh vai điệp viên bằng một cánh tay thép và « điệp », đi. Thế là rồi đời !

Trước khi được nhảy dù từ trên chín tầng mây xanh xuống để hoạt động trong vùng địch đóng, các điệp viên được giao cho các chuyên viên thẩm mỹ, để họ thay hình đổi dạng cho dù cha mẹ của đương sự cũng không còn có thể nhận diện ra được nữa. Trong nhiều tháng trường, họ phải chịu đựng cuộc huấn luyện thực gặt gao, kỹ thuật săn tin, nhảy dù, xử dụng các chất nổ để phá hoại v.v... Tất cả nhằm mục đích đào tạo những điệp viên ưu tú : nghệ thuật hóa trang, xử dụng cái máy vô tuyến thu và phát thanh, các loại mực không mầu, các phương pháp để giết địch một cách « êm nhẹ » nhất cùng sự xử dụng các « vũ khí trắng ».

Học viện cần đến rất nhiều các học viên thông minh, lanh lợi, sung sức, chịu đựng dẻo

dai. Họ cũng phải qua những cuộc trắc nghiệm hết sức nghiệt ngã trước khi được nhận vào trường. Kỷ luật ở đây là kỷ luật của sắt và máu, một học viên phải tự động viên toàn lực để thích ứng với sự đào luyện khắc khe tích cực gia tăng mọi khả năng tìm lực, để luôn luôn nắm phần ưu thắng trên thù. Có can trường, quyền biến, mưu mẹo hơn thù mới thắng thù được, nhất là một kẻ thù tối ư nguy hiểm, cạm bẫy giăng khắp nơi, nhân viên hoạt động dữ dội — đó là Gestapo, sở mật vụ Đức.

Họ chỉ được uống ít thôi và tuyệt đối không được « trồng cây si. Ái tình là một cạm bẫy khốc liệt, khiến cho điệp viên khi « tom bê » vào, không còn tự chủ được nữa. Và, để bị lộ chân tướng, cái « cạm bẫy sống » đó sẽ làm cho điệp viên hết... sống. Rồi ngày chờ đợi cũng đến, họ sắp được thả dù phân tán xuống Âu châu, để lao mình vào những công tác thừa sống thiếu chết kia.

Tuy nhiên, rút kinh nghiệm qua những lớp điệp viên trước, dù được huấn luyện thành thực là như vậy, mà tỷ số những điệp viên bị sa lưới địch tăng lên một cách... không thể tưởng được. Một lần, cả một nhóm

điệp viên Hòa Lan, bị mật vụ Gestapo thộp cổ hết, vì một tên phản bội len lỏi lọt vào trong đó. Nhưng, trong rất nhiều trường hợp khác, bao nhiêu điệp viên đã bị bắt vì sơ xuất. Hiện tình không sáng sủa chút nào. Bao nhiêu tháng trường huấn luyện thế là « vớt » đi hết ! Các nhà hữu trách rất do dự phải theo đuổi một cuộc phiêu lưu tốn kém mà hết sức bấp bênh như vậy.

Một sinh mạng đâu phải là rẻ ! Đó là giá của máu, của mồ hôi, nước mắt, của một công trình tập thể có biết bao nhà chuyên môn « vắt óc » để nghĩ ra những phương pháp thực hữu hiệu để chống lại đối phương.

Biện pháp nhà trường nghĩ ra là đưa các điệp viên sắp định gửi đi công tác đến « trình diện » các sĩ quan phản-gián.

Nếu một điệp viên đối « chất với các tay phản gián điệp lọc lõi, một cách trơn tru lưu loát, qua hết các cạm bẫy hạch hỏi, đề vào chung kết, thì điệp viên đó mới tự tin hơn khi phải đương đầu với cơ-quan hỏi cung của mật vụ Gestapo. Nếu rui có mắc vào những cạm bẫy do các sĩ quan phản gián... gài, thì lần

sau sẽ khỏi tái phạm những sơ sót đó nữa. Vì, sẽ không còn dịp đề mà sơ sót nữa... với Gestapo !

Đề cho « chắc ăn », họ yêu cầu tôi đích thân thăm vấn các điệp viên sao cho « kịch liệt gay cấn » nhất. Không dùng đến phương pháp tra tấn của mật vụ Đức, tôi chỉ dùng hòa phương pháp của tôi với phương pháp « hỏi cung » của họ. Ba điệp viên được dẫn đến bàn giấy « trình diện » tôi. Tất cả đều sung sức, thông minh, lanh lợi, ăn mặc gọn gàng.

Tôi hỏi vị đại diện của học viện ông này tỏ ra rất kiêu hãnh về những « thành quả » đang chinh tề đứng đó.

— Chùng nào họ đi ?

— Thừa Đại Tá, ngày kia.

— Trong bộ y phục này ?

— Dạ, với y phục trình diện Đại Tá bữa nay.

Tôi nhìn 3 thanh niên điệp viên. Y phục sạch gọn, trung bình, không còn quá mới, cũng chưa dùng nhiều. Trông họ giống như 3 thương gia Bỉ « chính hiệu », đúng như ghi trong căn cước giả. Tôi lại gần « thương gia » thứ nhất, khẽ lật trái cà vạt ra: Trên miếng nhãn như có ghi xuất xứ : « *Selfridges — Oxford street,*

London. W. 1 » (cà vạt do tiệm Selfridges sản xuất, Đại lộ Oxford, khu 1 Tây Luân-Đôn).

— Thôi, ông bạn vàng ơi, mời ông « mời » họ đi giúp. Căn gì ai thăm vấn nữa cho nó mệt !

Tôi cho ông « đại diện » chung hửng, tuyệt vọng... quá chời ! Tôi lắc đầu, nghĩ ngợi, phí ra cả tiền rừng bạc bể, công lao huyết hãn với những cố gắng phi thường đào luyện điệp viên, đề dù chỉ phạm một lỗi lầm con con như vậy, thì thực là « kỳ cục » !

« Tráng sĩ » thời chiến quốc « nguyên tử » ra đi với... chiếc cà vạt « mừng » đó là ra đi đề mà tự vỗ ngực tuyên bố « Ta thà làm quỷ nước Đức còn hơn làm vua gián điệp Ang - Lê Quốc ».

Trong số những điệp viên ưu tú nhất, có tài lãnh của một diễn viên điều luyện trong cử chỉ, trác tuyệt trong ngôn ngữ, không thể bắt bẻ một sơ hở nhỏ nào, trong lúc cật vấn, tôi không thể không thân phục một thiên tài. « Hãn » đã ra vào khu vực Đức chiếm đóng ở Bỉ như ra vào... chỗ không người đề thực hiện những công tác tối nguy-

hiem. Không bao giờ đề cho Gestapo bắt, vì thật ra, chính Gestapo cũng đã bao phen và sẽ không bao giờ ngờ tới... « gà bắt dja » này.

Người ta « báo động » cho biết, tôi sắp được hân hạnh giới thiệu một « quái khách » tỵ nạn danh là « Me sù Jean Dufour ». Như thường lệ tôi chờ đợi một thanh niên lực lưỡng linh lợi, đề được giương to mắt nhìn cánh cửa tù từ từ mở... đề « xuất hiện » một bức « ký họa sống » bất thành nhân dạng. Về người ốm nhom, vậy mà cái hàm dưới của « hãn » to bạnh ra gấp ba lần cỡ thường, đôi mắt màu xanh bạc, không « lóa » lên nổi lấy một... tý thông minh, « hãn » nhìn... như nhìn vào cõi không, làm dáng điệu nhẩn nhó như khi ăn phải ớt, bật lên một tiếng cười khô khan :

— Chủ muốn điều tôi bằng trò hề đó hả ?

Vị sĩ quan của học viện Gián điệp tiến lại gần tôi, nhã nhặn xin tôi « thử tài » hãn, nếu tôi bằng lòng, hãn sẽ được cử đi làm... « thủ quỹ » cho các điệp viên hoạt động « năm vùng » ở Bỉ. Tôi quay lại « gà kỳ nhân dị tướng » kia. Hãn nhìn tôi

MỘT THIÊN TÀI GIẢN ĐIỆP

« cười khây » đoạn trỏ ngón tay mắt một lóng vào cái bình mực trên bàn giấy tôi, cầm lên « mân mê » triu mến như... một « bửu bối ». Hấn ngược đầu lên, nháy mắt một cái. Tôi hỏi « hấn » bằng tiếng miền Flandie.

— Dufour, chú bao nhiêu tuổi?

Hấn vỗ nhẹ vào vai tôi, cười khây, nhả nhỏ.

— Tuổi gì? Ông nội ai mà nhớ? Hấn ngửa cổ lên cười ngặt.

— Chú sanh ở đâu?

— Ông nội ai mà nhớ?

— Chú sống ở đâu?

— Mỏa hả? Hấn cười ngặt nghẻo, Mỏa sống ở trông... ở trên... bờ ời!

Tôi quắc mắt, nhìn hấn như nầy lửa, sáng giọng.

— Đừng có chọc giận tôi nữa nghe!

« Hấn » vẫn « tỉnh bơ », không thay đổi sắc diện để lộ máy may nao núng nào, lại cười ruồi rữa.

— Bờ ời, mỏa sống trên các đại lộ ở Bỉ. Trong rừng nè, trong đồng nè, trong các đồng cỏ khô nữa nè!

— Cha chú làm gì?

« Hấn » gãi đầu bù như... tờ quạ, khật khưỡng, cười bắn cả nước dãi văng vào bộ đồ tôi.

— Tốt lắm. Tốt lắm. Ông diên, ông khùng!

Nếu cứ tin lời « hấn » nói, ai mà chả nhận xét và tin chắc chắn rằng cha hấn khùng nên hấn diên, nhất là đáng điệu « nửa người, nửa ngợm » của hấn.

— Tại sao?

— Tại thằng chả khoái mần việc.

— Chú không khoái mần việc à? Tại sao?

Hấn ưỡn ngực, vênh váo, đặt một ngón cái lên:

— Mỏa, mần đề làm gì cơ chứ? Mỏa « tú dưa » ngủ ngoài đồng. Chao, bỏ cái thiếu gì. Chủ trại mà ngoảnh đi, là mỏa quơ lấy sữa mỏa « tộp ». Còn gà ư?... lu xà bù...

Mỏa « chóp » ngon lành một cây! Vặn cổ, rục vào nời nước sôi, lấy ra « đóp » dễ ợt... mà!

Tội chi mà mần, nghĩ cho nó « phê » xác!

Hấn xoa bụng khoan khoái, khi vừa « đóp » một con gà luộc chấm tiêu muối xong, vè mặt hiu hiu tự đắc, bú hấn hít hà, trông « đã man » vô cùng! Hấn còn tự khoe, chẳng cần đi học mà cũng biết viết chữ.

— Viết thử coi!

MỘT THIÊN TÀI GIẢN ĐIỆP

Hấn vén tay áo cẩu bần đầy ghét, một cách rất ư là « trịnh trọng » đề... sợ hãi đón lấy cây viết của tôi. Ngồi xuống bên mép bàn, đầu gheo qua một bên, lưỡi thè ra thờ hờn hèn, hấn sờ một nét thẳng, rồi run rẩy quệt một nét ngang, trông không có việc làm nào « lao động » cho bằng!

Hấn « ung dung » đưa mảnh giấy cho tôi, giật le:

— Đã biểu Jean Dufour ký tên « hách » số dách mà!

Trong hơn một tiếng đồng hồ, trở hết ngón nghề « nhà nghề » của tôi, thực đã thất vọng. Hấn đóng vai một dân bắt địa, cầu bơ, cầu bắt khéo « hồng chỗ chề »!

Tôi nói với viên sĩ quan của phản gián học viện.

— Thôi, dẫn dùm cha nội này đi đi! Hấn đến làm cho Gestapo phát khùng hết, vì tài giả khùng của hấn mất thôi. Cảnh sát Bỉ rồi đây cũng ngán hết cỡ mỗi lần hấn mon men lại gần, sau khi bị nhốt và thả ra không biết là trăm lẻ hồi... thứ mấy. Họ sẽ lạy van hấn: Thôi giông đi, cho « con » làm ăn, cha nội! Quái kiệt!

Trước khi rời phòng đi lãnh công tác, đề tỏ tình « tri kỷ »

trong nghề mí nhau, hấn từ biệt tôi bằng một cái chào... đều không tả được! Nếu làm tài tử màn ảnh, tôi dám chắc hấn sẽ đoạt giải Oscar vì tài diễn xuất « siêu » thượng thặng!

Được thả dù xuống lần đầu tiên trên đất Bỉ, « ăm » một mớ bạc xuống « tiếp tế », cho các Điệp viên Đồng Minh. Chưa đầy 48 tiếng đồng hồ sau, điện tín đã bay đến trên bàn giấy với mấy chữ « Đã thi hành xong ».

Cứ đi và về « trước mũi » bọn Gestapo như vậy đều đều, hấn giúp một cách cực kỳ hữu hiệu vào sự gia tăng hoạt động của cơ sở gián điệp. Nào ai có thể ngờ được một kẻ diên diên khùng khùng, nửa người nửa ngợm kia lại là một điệp viên « kỳ tài ». Tổ chức Phản gián điệp của Anhi-quốc, cũng nhờ « hấn » mà thâm thập được những tài liệu vô cùng quý giá.

Tôi vẫn muốn khi nào hấn trở lại Luân-đôn sẽ đưa hấn đến một khách sạn huy hoàng, đãi hấn một bữa tiệc thịnh soạn, nhậu đã đời với một con gà ngon nhất của Thủ đô, có « pây xin đàn goàng » — chứ không phải một con gà « bắt địa ».

● ★

Nước Ngọt «CON CỌP»

Nguồn mạch Sức Khỏe
và Vui Tươi

Nước Ngọt «CON CỌP» mỗi chai
là nguồn Vui Mạnh kéo dài Tuổi Xuân

CARDIOCORINE

Thuốc giọt

BỔ TIM
ĐIỀU HÒA
NỘI THỞ

ĐÙNG CHO NGƯỜI LỚN và TRẺ EM

Cardiocorine

TRỊ: YẾU TIM, SUY NHƯỢC,
MỆT. MỎI, NGẤT SÌU

Viện bảo-chế NGUYỄN-CHÍ
Số 2, Tự-Đức Saigon

BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY

CARDIOCORINE

HO, **Bổ-phế linh-dơn Thụy-Lâm loại A**
TRỊ: Các chứng ho lâu năm, nhiều đờm, ho cảm, ho đờm, ho gió, yếu phổi, rang ngực, tự nhiên sút cân.
hoàn Thụy-Lâm

Bạch-Đối, *TRỊ: Cứng đầu cơn, ngứa cửa mình, ra huyết trắng (Các tiệm thuốc Bắc đều có bán)*
Nhà thuốc THUY-LÂM, 191 Già-Long, Saigon
KN. số 425 ngày 25-9-63

Gần Đến kinh kỳ, *Bản thân đã dợt, hay là đang hành kinh mà đau bụng, uống:*
Lôi Công Hoàn « ÔNG TIÊN ». *Hỏi các tiệm thuốc Hoa-Việt. Saigon 228 Lê-thánh-Tôn. Nhà thuốc « Ông Tiên, Phú-Lâm Cholon*
K.N. BYT. số 1— 9-5-63

Phong Ngứa, *Ghê chốc, lở loét, gãi tới đâu lan tới đó không phải thoa phết sơ sài ngoài da mà hết, uống* **Giải Phong Sát-Độc-Hoàn « ÔNG TIÊN »**
30 năm sáng lập. Hỏi các tiệm thuốc Hoa-Việt.
Nhà thuốc Ông Tiên Phú-Lâm Cholon (K.N. BYT. số 3— 9-5-63)

1) CÁC CHỨNG HO Ho Phong, ho đờm, ho siêng Ho rang tức ngực, ho lâu ngày, ho sản hậu, nên dùng **HỢT PHÁT PHÒNG LAO THẢO** do Tang Nha chế tạo, đề mạnh Phổi lành ho.

2) Yếu Tim, Đau Tim, Thần Kinh suy yếu! dùng **AN THẦN BỬU** trị các chứng tim đập hồi hộp, mất ngủ xây xâm chóng mặt, Dùng đề an thần định trí, mát gan dễ ngủ.

3) ĐẠI BỔ LONG PHỤNG TINH : Thuốc bổ cho người lao tâm, lao lực, mệt mỏi đau lưng kém ăn ít ngủ, và các chứng thiếu máu.

4) Bệnh của Phụ nữ : Kinh nguyệt bất thường thiếu máu, mặt mét, đau lưng, bạch đới hạ ít ăn ngủ, nhức mỏi tay chơn quí Bà dùng **PHỤ NỮ HỒI XUÂN TỐ.**

5) Bệnh Phong Thấp, đau khớp xương, nhức gân, tê bại, tay chơn hay đỏ mồ hôi tứ chi bại hoại dùng **THẢO LINH SƠN** Di An Hòa.

6) Quý Bà có thai bị bệnh thiếu máu sanh ra ya mưa, bản thân, mỗi mệt, thai trắng đau lưng. Quý Bà dùng : DƯỠNG THAI BẢO SẢN HOÀN Di An Hòa.

7) Ai có bệnh Phong ngứa, ghê chốc, lở loét ngoài da tìm thuốc **PHONG NGỬA** Di An Hòa để lọc máu giải phong.

(Có đề bán ở các tiệm thuốc Bắc)

Tổng Phát hành: **Nhà thuốc DI AN HÒA**

252-A LÊ THÁNH TÔN Saigon — BYT/Kiểm Nhận ngày 18-12-1963

CÙ-LÀ

古 那 油

VIỆN BÀO CHẾ NGUYỄN-CHÍ
 KN. 697.BYT/QCDP. 21/2/64

GLUCOCÉ
TÉVÉTÉ

KÉO SINH TỐ
CHỐNG MỆT-MỎI THÈ XÁC và TRÍ-ỐC
NGỪA NHIỄM-ĐỘC VI-TRÙNG
CÓ BÁN TẠI CÁC NHÀ THUỐC TÂY và TIỆM TRỪ AU-ĐƯỢC

Số 252 BYT/QCDP/18-10-62

EM NHỎ NÔNG!

Stay cho em uống

THUỐC BAN NÔNG
(PAKEMID KIM-QUAN)

NHAI THUỐC TÂY KIM-QUAN

TRƯỜNG CÔNG CHƠI BÊN MIỀN SAIGON

K.N. số 260 ngày 20-6-63

KINH - LÝ VĂN - PHÒNG
110, đại lộ Nguyễn-Huệ — Saigon
Điện-thoại : 23.187

Phạm - văn - Lạng
Giám-Định Trắc-địa-sư
Géomètre — Expert

373, Phan-thanh-Giản SAIGON

Giấy phép số 292 CDV/TT/NĐ ngày 9-10-1961

Quản nhiệm : **NGUYỄN-VỸ**

In tại **THƯ LÂM ÁN THƯ QUÁN**
281-283, Phạm Ngũ-Lão — Saigon

Tươi cười trong nắng Thu